

INTOVERKKO

Intoverkko-hanke

Sinikka Pekkalin, Sinikka Ruohonen

Oppimisen käytäntöjä

**OPETTAJA- JA OPISKELIJAKYSELY 2012
KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULUSSA
JA KOUVOLAN SEUDUN AMMATTIOPISTOSSA**

Raportti 2013

Intoverkko-hanke

Sinikka Pekkalin, Sinikka Ruohonen

Oppimisen käytäntöjä

**OPETTAJA- JA OPISKELIJAKYSELY 2012
KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULUSSA
JA KOUVOLAN SEUDUN AMMATTIOPISTOSSA**

Raportti 2013

Kotka 2013

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun julkaisu.

Sarja A. Nro 44

Copyright: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Kustantaja: Kymenlaakson ammattikorkeakoulu
Taitto: Marianna Maaninka
Paino: Kopijyvä Oy, Kouvola 2013

ISBN (NID.): 978-952-306-006-7

ISBN (PDF): 978-952-306-007-4

ISSN-L: 1239-9086

ISSN: 1239-9086

Tiivistelmä

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Avainsanat

opetusmenetelmät, oppimisprosessi, tehtäväksi anto, arviointi, palaute, työelämäyhteistyö

Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa ja Kouvolan seudun ammattiopistossa 2012 tehty kysely liittyi Intoverkko -nimiseen pedagogiseen kehittämishankkeeseen. Tavoitteena oli selvittää opettajien pedagogisen ja työelämäläheisen toiminnan tilaa Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa ja Kouvolan seudun ammattiopistossa. Kartoitusta tehtiin opettajille ja opiskelijoille. Tavoitteena oli selvittää miten opettajat ja opiskelijat kokevat oppimiseen liittyvän pedagogisen toiminnan. Kyselyllä luodaan kehittämissuuntia Intoverkko-hankkeen oppimisprojektien pedagogisille toteutuksille. Tulokset toimivat hankkeen vaikuttavuuden lähtökohtina.

Työelämätaitojen oppiminen edellyttää opetus-, arviointi- ja palautemenetelmien monipuolistamista. Opettajat kaipaavat tukea oppijakeskeisiin, oppijaa aktivoiviin menetelmiin, välineisiin ja arviointikäytäntöihin. Arviointi on yhä tärkeämpi osa kokonaisuutta, jossa oppiminen tehdään näkyväksi kaikille osapuolille ja etenkin oppijalle itselleen. Tarvitaan myös yhteisiä foorumeita toisen asteen ja ammattikorkeakoulun opettajien yhteiselle ajatusten vaihdolle ja hyvien käytänteiden levittämiseksi sekä yhteisten projektien suunnittelulle.

Yritysten sitouttaminen oppimisprojekteihin vaatii niiden merkityksen näkyväksi tekemistä, ja tähän suunniteltu sopimusmalli voisi olla yksi ratkaisu. Toisen asteen työssäoppiminen on lähentänyt opettajia ja yrityksiä. Ammattikorkeakoulussa yritysten kanssa tehtävät oppimisprojektit ovat palvelleet samaa tarkoitusta, mutta vielä on paljon tehtävää. Verkostoitumiseen liittyvää tukea tulee kehittää, samoin tiimiytymisen ja yhteisopettajuuden valmiuksia tulee lisätä.

Opiskelijoiden luku-/työjärjestykset, opettajien työajan suunnittelu sekä palkkausratkaisusta sopiminen ovat tärkeitä osia uudenaikaisessa, työelämäläheisessä oppimisessa ja niistä tulee voida keskustella. Aikataulut ja työjärjestykset nähdään usein esteinä työelämän kanssa tehtävälle yhteistyölle, mutta hyvissä ajoin aloitettu suunnittelu mahdollistaa sen, että kaikki osapuolet voivat sovittaa aikataulunsa yhteen.

Käsitteet

HANKE

Hanke on kahdesta kolmeen vuoteen kestävä, joko osittain tai kokonaan oppilaitoksen ulkopuolisella rahoituksella toteutettava tutkimus- ja kehitystehtävä. Siinä on yleensä omarahoitusta 10-20 %. Hanke vaatii oman henkilökuntansa, ainakin projektipäällikön, sihteerin ja talouskirjanpidosta vastaavan henkilön. He organisoivat, hallinnoivat, tiedottavat ja raportoivat hankkeesta rahoittajalle. Intoverkko on kahden oppilaitoksen, Kymenlaakson ammattikorkeakoulun (KyAMK) ja Kouvolan seudun ammattiopiston (KSAO) yhteishanke. Hanke voi jakautua pienempiin osaprojekteihin, joita valitut henkilöt työstävät erikseen keskittyen omiin kohteisiinsa. Osaprojektit jatkuvat koko hankkeen ajan. Intoverkossa on kolme osaprojektia: Into-Verla, Into-Mustila ja Intoseniorit, joita toteutetaan oppimisprojekteina kummankin osallistuvan oppilaitoksen opettajien ja opiskelijoiden työstäessä omaa työelämäsidonnaista kohdettaan. Pitkäkestoisissa hankkeissa opiskelijat vaihtuvat vuosittain.

PROJEKTI / OPPIMISPROJEKTI

Oppilaitoksissa oppimisprojektit liittyvät opetukseen, ja ne kestävät usein vain yhden opintojakson tai opintokokonaisuuden ajan. Oppimisprojektit ovat sidoksissa opetussuunnitelmaan, ja ne ovat kyseisen opintojakson/-kokonaisuuden opettajiksi nimettyjen henkilöiden johtamia ja opiskelijoiden toteuttamia. Ne etsitään vuosittain aina opetustarpeen mukaan, mutta oppilaitoksilla on myös yrityksiä pitkäkestoisina sopimuskumppaneina. Oppimisprojekti voidaan irrottaa myös isommasta hankkeesta, jolloin opiskelijoiden on mahdollista päästä tekemään jotakin opintoihinsa liittyvää opintojaksoa.

PEDAGOGIIKKA

Pedagogiikka tarkoittaa tapaa, jolla opetus järjestetään, sekä sen näkemyksellisiä ja kasvatuksellisia periaatteita.

OPPIMINEN / OSAAMINEN

Oppijakeskeisen pedagogiikan lähtökohtana on humanistinen ihmiskäsitys, jossa oppija on itse aktiivinen toimija, ei pelkkä tiedon vastaanottaja. Tietoa, taitoja ja asenteita ei voi kaataa toiseen ihmiseen. Siksi luennointi ei ole aina paras tapa saada aikaa oppimista ja todellista osaamista. Oppimisessa opittava asia sisäistyy niin, että se näkyy henkilöstä ulospäin jonkin asian osaamisena.

OPINTOPISTE (op) / OPINTOVIKKO (ov)

KyAMK:ssa opinnot mitoitetaan opintopisteinä, missä 1 op = 27 h opiskelijan työtä.

KSAO:ssa opinnot mitoitetaan opintoviikkoina, missä 1 ov = 40 h opiskelijan työtä.

HARJOITTELU (KyAMK)/TYÖSSÄOPPIMINEN (KSAO)

Ammattikorkeakoulussa puhutaan harjoittelusta, jonka opiskelija suorittaa työpaikalla. Toisella asteella työpaikalla suorettavasta pakollisesta tutkinnon osasta käytetään nimitystä työssäoppiminen.

Sisällys

1	INTOVERKKO –HANKE	9
2	TEOREETTISIA LÄHTÖKOHTIA	11
3	MENETELMÄT	13
4	OPETTAJA- JA OPISKELIJAKYSELYN KESKEISIÄ TULOKSIA	15
4.1	Projektit ja työelämäyhteistyö oppimisen osina	15
4.2	Menetelmissä sekä jakavia että osallistavia käytäntöjä	19
4.3	Osallistava oppimiskokemus nimettiin usein merkittäväksi	24
4.4	Kehittävä arviointi ja palaute oppimisen edistäjänä ja konkretisoijana	25
4.5	Tehtäväksi anto - lasikatto vai oman ajattelun kehittäjä?	28
4.6	Tulevaisuus nähtiin monipuolisena ja verkostoituneena	30
4.7	Mihin toivottiin tukea?	32
5	JOHTOPÄÄTÖKSINÄ OPPIMISPROSESSIN SUUNNITTELUHAASTEITA	33
5.1	Monitahoiset oppimisympäristöt ja -prosessit pidentävät suunnittelusyklejä	33
5.2	Elinikäinen oppiminen ja työelämätaitojen näkyväksi tekeminen	35
5.3	Tukea oppijakeskeisiin menetelmiin, välineisiin ja arviointikäytäntöihin	35
5.4	Kehittämiskohteet tulevaisuuden näkökulmasta	36
6	LUOTETTAVUUS	37
	KIRJALLISUUTTA	38
	LIITELUETTELO	
	Liite 1. Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys	
	Liite 2. Opettajakyselyn suorat jakaumat	
	Liite 3. Opiskelijakyselyn suorat jakaumat	
	TAULUKOT	
	Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden opettajien pedagogiset opinnot.	13
	KUVIOT	
	Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden jakautuminen eri vuosikursseille KyAMK:ssa ja KSAO:ssa.	14
	Kuvio 2. Opettajien ja opiskelijoiden kokema vastuun määrä projekteissa.	16

Kuvio 3. Opettajien ja opiskelijoiden kokema työmäärä projekteissa.	17
Kuvio 4. Tekemällä oppimisen käyttö KyAMK:n ja KSAO:n opiskelijoiden ja opettajien arvioimina.	19
Kuvio 5. Suullisten esitysten valmistelun määrä kummankin oppilaitoksen opiskelijoiden ja opettajien arvioimana.	20
Kuvio 6. Yhteistoiminnallisen oppimisen käyttö opetuksessa KyAMK:n ja KSAO:n opiskelijoiden ja opettajien arvioimana.	21
Kuvio 7. Laboraatioiden/pajatyöskentelyn käyttö opetuksessa KyAMK:n ja KSAO:n opiskelijoiden ja opettajien arvioimana	21
Kuvio 8. Verkko-opetuksen käytön määrä opettajien ja opiskelijoiden kokemana KyAMK:ssa ja KSAO:ssa.	22
Kuvio 9. Keskiarvot vähiten käytetyistä opetusmenetelmistä KyAMK:n ja KSAO:n opettajien ja opiskelijoiden arvioimana.	23
Kuvio 10. Opiskelijoilta kysyttiin: Arvioivatko opettajat myös yleisiä työelämässä tarvittavia taitoja? Opettajia pyydettiin arvioimaan väitettä: Kiinnitän arvioinnissa huomiota yleisiin työelämävalmiuksiin.	26
Kuvio 11. Opiskelijoilta kysyttiin: Oletko saanut työelämän palautetta tekemistäsi harjoitustöistä tai projekteista? Opettajia pyydettiin arvioimaan väitettä: Pyydän työelämää arvioimaan oppimisprosesseja opintojaksollani.	27
Kuvio 12. Opiskelijoiden ja opettajien kokemukset siitä, minkä verran arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijan kykyyn toimia monikulttuurisissa ryhmissä.	27
Kuvio 13. Keskiarvot opettajien tehtäväksi antoon liittyvistä kysymyksistä, missä opettajat arvioivat omaa toimintaansa	29
Kuvio 14. Oppimisprosessin operatiivinen suunnittelun kuvaus (Pekkalin, S., Ruohonen, S. 2013).	34

1 Intoverkko-hanke

Intoverkko on Kouvolan seudun ammattiopiston (KSAO) ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulun (KyAMK) pedagoginen kehittämishanke 1.1.2011 – 31.12.2013. Pedagogisen kehittämisen olennaisena oppimisympäristönä ovat tässä hankkeessa myös yritykset ja organisaatiot. Laadullisena tavoitteena on yrittäjämäisen toimintatavan lisääminen koulutukseen. Yrittäjämäisen toiminnan tietoperustana käytetään projektissa EQF- ja NQF -taitotasoa, joissa määritettyjen taitotasojen osaaminen on myös lähellä ammattiopiston elinikäisen oppimisen taitoja ja työelämäosaamista. Hanke on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama, ja kuuluu Manner-Suomen ESR-ohjelmaan. Toteuttajina ovat Kymenlaakson ammattikorkeakoulu (KyAMK) ja Kouvolan seudun ammattiopisto (KSAO). Artikkelin kirjoittajat toimivat hankkeessa tutkijoina.

Kartoituskyselyn tarkoituksena oli selvittää opettajien ja opiskelijoiden käsityksiä seuraavista oppimisprosessin tekijöistä; työelämäyhteistyö, käytetyt menetelmät, arviointi ja tehtäväksi anto. Kartoituksessa selvitettiin myös, millaisena opettajat ja opiskelijat näkevät tulevaisuuden sekä millaista tukea he haluaisivat. Kartoituksen avulla kehitetään pedagogista mallia KSAO:n, KyAMK:n ja työelämän yhteistyölle.

Ammatillinen toisen asteen koulutus ja ammattikorkeakoulut etsivät uusia oppimisen tapoja yhteydessä työelämään. Ammatillisen substanssiosaamisen rinnalle ovat elinikäisen oppimisen myötä nousseet yleiset työelämävalmiudet. Oppimisympäristöt ovat laajentuneet oppilaitosten ulkopuolelle työelämän verkostoihin. Ne haastavat opettajat ja opiskelijat mukaan erilaisiin projekteihin ja tiimeihin. Raportissa esitellään vuosille 2011-2013 ajoittuvan Intoverkko-hankkeen alussa opettajille ja opiskelijoille tehdyn kyselyn tuloksia, joissa selvitettiin opiskelijoille annettaviin tehtäväksiantoihin, oppimismenetelmiin, arviointiin ja palautteeseen sekä työelämän kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyviä kokemuksia. Tietoa tullaan hankkeen jatkuessa hyödyntämään hankkeen vaikuttavuuden arvioinnissa ja luotaessa oppijakeskeistä pedagogiikkaa soveltava verkostoitunut toimintatapa, jossa eri oppilaitostasot yhteistyössä työelämän kanssa muodostavat monialaisia oppimisympäristöjä.

Antti Hautamäki ja Tarmo Lemola korostavat yrityselämän muutosta, jossa osaamiseen perustuvassa Suomessa rakennetaan nyt innovaatiojärjestelmien sijaan innovaatioympäristöjä (Hautamäki 2008a, 2008b). Oppimisorganisaatiot ovat uudenlaisen ajattelutavan edessä, jossa keskeiseksi nousevat oppimiseen liittyvät innovatiiviset toimintatavat ja mallit. Onko oppimisorganisaatio osa innovaatioympäristöä, riippuu merkittävästi työelämläheisessä oppimisessä käytetyistä menetelmistä. Tähän liittyen oppimisorganisaation haasteena on järjestää toimintatapa, että se opintojen aikana kehittää opiskelijoissa substanssiosaamisen lisäksi myös työelämässä tarvittavia yleisiä valmiuksia ja osaamista. Tällaisia osaamisalueita ovat kyky havaita uusia mahdollisuuksia, kyky ajatella ja tehdä asioita toisin sekä kyky toimia epävarmoissa tilanteissa. Opetusmenetelmillä on yhteys innovatiivisuuteen. Siltalan (2010, 73, 62 – 68) väitöstudiumuksen mukaan innovatiivisuus on monipuolista oppimista edellyttävää luovuutta, jolla on prosessiin tai tapahtumaan liittyviä positiivisia vaikutuksia käytännössä. Siltalan tekemän tutkimuksen mukaan yhteistoiminnallinen oppiminen edistää innovaatioiden syntyä. Opettajan innovatiivisuus yhdistyy opettajan uudistushenkisyyteen ja uudistuksiin. Merkittävää on opettajan pyrkimys opetusmenetelmien uudistamiseen sekä työ- ja opetustapojen yhdistämiseen.

Intoverkko-hanke on KyAMK:n ja KSAO:n yhteishanke, jossa keskeisenä tavoitteena on tuottaa yritysyhteistyötä edelleen kehittävä, verkostoitunut toimintatapa. Siinä korostuvat yrittäjämäisen toiminnan piirteet sekä työelämläheinen ja oppijakeskeinen pedagogiikka. Yrittäjämäisellä toimintatavalla tarkoitetaan hankkeessa innovatiivisuutta, riskin ottamista, epävarmuuden sietämistä, mahdollisuuksien havaitsemista ja ongelmanratkaisukykyä. Toimintatavan keskeisinä kehittämiskohteina ovat mm. yritysyhteistyö oppimisympäristönä, opetussuunnitelmat, työjärjestykset/aikataulut, oppijakeskeiset arviointitavat ja eri toimijoiden roolit yritysyhteistyössä.

Esittelemme tässä artikkelissa 2012 tehdyn selvityksen pedagogisesta toiminnasta hankkeen alussa. Näitä tuloksia tullaan myöhemmin hyödyntämään pedagogisessa kehittämistyössä ja vaikuttavuusvertailussa hankkeen päätyttyä vuoden 2013 lopussa. Lopuksi pohditaan, millä keinoilla toiminta saadaan oppimisprosesseissa näkyväksi kaikille osapuolille.

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan tässä artikkelissa yhdistelmää, joka koostuu sosiaalisista, fyysisistä, teknisistä, paikallisista ja didaktisista tekijöistä, joista viimeksi mainittu tekee ympäristöstä oppimisympäristön. Didaktisen ulottuvuuden tunnuspiirteitä oppimisympäristöajattelussa ovat oppijan oma aktiivisuus ja opiskelu autenttisissa tilanteissa joko osittain tai kokonaan. Tunnuksomaisia ovat suora vuorovaikutus ja ongelma-keskeisyys oppiainekeskeisyyden sijaan. Opiskelu on jaksotettujen ja lyhytkestoisten oppituntien sijaan kokonaisvaltaista ja prosessinomaista. Prosessi on myös ajallisesti pitkäkö. Oppimisympäristössä opiskelijan tukena ovat erilaiset asiantuntijat ja verkostot. Opettaja toimii organisaattorina ja tukihenkilönä. Paikallisuus lisää tarkasteluun kontekstuaalisen näkökulman: uimaan oppii parhaiten vedessä. Se tuo myös informaalin ja arkipäivässä tapahtuvan satunnaisoppimisen koulutusjärjestelmässä tapahtuvan oppimisen rinnalle. (Manninen 2007, 35-41; Manninen 2001, 29 – 30.)

2 Teoreettisia lähtökohtia

Oppiminen, se mitä ja miten opitaan, korostuu erityisesti silloin, kun yhteiskunnassa tapahtuu oleellisia muutoksia. Viimeaikainen työelämämuutos ei odota ammattiopistosta ja ammattikorkeakoulusta henkilöitä, jotka hallitsevat pelkästään jonkin osaamisalan substanssin ja jotka toimivat työelämässä käskyläisinä ja tiedon kopioijina. Substanssitiedon rinnalla oppimisen kohteiksi ovat enenevässä määrin nousseet työelämätaidot ja asenteet. Tarvitaan uudenlaista pedagogista ajattelua ja oppimisympäristöjä, joissa myös taidot ja asenteet ovat läsnä ja vaikuttamassa oppimisprosesseissa.

Ammattikorkeakoulun näkökulmasta pedagogisen kehittämisen hyvinä malleina voidaan pitää Euroopan parlamentin ja neuvoston vuonna 2008 luomaa yhteistä eurooppalaista viitejärjestelmää, European Qualifications Framework (EQF) sekä ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (ARENE) vuonna 2010 julkaisemaa suositusta ammattikorkeakoulujen yhteisiksi kansallisiksi kompetensseiksi (National Qualification Framework, NQF) (Auvinen & al. 2010). Yrittäjämäinen toiminta ja yrittäjyyden määritelmä vahvistavat kompetensseja, ja ne tuovat esille pedagogisen toiminnan kehitysalueita. Opetusministeriön työryhmän vuonna 2009 laatima tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys rakentuu EQF:n pohjalle niin, että viitekehyksessä on kahdeksan tasoa. Siinä kuvataan suomalaisten tutkintojen edellyttämä osaaminen (oppimistulokset) eurooppalaisessa yhteistyössä sovituin kriteerein tietoina, taitoina ja pätevyysinä EQF:n tasokuvausten pohjalta.

EQF:n kahdeksan tasoa kattavat kaikki tutkinnot perustasosta edistyneeseen tasoon. Eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä (EQF) viitetasot perustuvat oppimistuloksiin, jotka kuvataan tietoina (knowledge), taitoina (skills) ja pätevyysinä (competences). Ammattikorkeakoulututkinto sijoittuu EQF:n tasolle kuusi ja ammatilliset perustutkinnot ja ammattitutkinnot tasolle neljä.

Raportin liitteenä (liite 1) olevaan taulukkoon on poimittu tasojen neljä (ammattiopistotaso) ja tasojen kuusi ammattikorkeakoulutason mukainen osaaminen viiden eri osa-alueen mukaisesti. Taulukkoon ei ole otettu erikoisammattitutkintoja eikä ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Ammatillisesta koulutuksesta valmistunut vastaa omasta toiminnastaan ja kehittämisestään ja pystyy valvomaan rutiininomaisia tehtäviä. Ammattikorkeakoulusta valmistuneelta odotetaan johtamisosaamista, monialaisten ongelmien ratkaisunvalmiutta epävarmoissa tilanteissa sekä taitoa vastata yksittäisten henkilöiden ja ryhmien kehittämisestä (Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys 2009, 86-87).

Vuonna 2010 ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto on merkittäväällä tavalla ottanut Suomessa kantaa ammattikorkeakouluopetuksen antamiin kansallisiin, yleisiin työelämävalmiuksiin. Arenen tekemässä suosituksessa kompetenssit (NQF) on luokiteltu viiteen osaamiskokonaisuuteen: 1) oppimisen taidot, 2) eettinen osaaminen, 3) työyhteisöosaaminen, 4) innovaatio-osaaminen ja 5) kansainvälistymisosaaminen. Suosituksessa tähdennetään, että ammattikorkeakoulu voi vaikuttaa näiden taitojen kehittymiseen sekä pedagogisilla että oppimisympäristöihin liittyvillä ratkaisuilla. Ammattikorkeakoulututkinnon tasolla **oppimisen taidoissa** korostuvat oman osaamisen arviointi ja osaamisen sekä oppimistapojen kehittäminen, tiedon hankinta, sen käsitteleminen ja arviointi sekä vastuun ottaminen omasta ja ryhmän oppimisesta. Oppimisen taidoissa korostetaan lisäksi opitun jakamista ryhmässä. **Eettisen osaamisen** keskiössä ovat vastuu toiminnan seurauksista, kyky huomioida erilaiset toimijat ja tasa-arvoisuuden toteutuminen sekä eettiset arvot ja kestävä kehitys. **Työyhteisöosaamisessa** korostuvat toimiminen työyhteisön jäsenenä ja yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä työelämäyhteyksien luominen ja verkostoissa toimiminen. Siinä korostetaan päätöksentekotaitoa ennakoimattomissa tilanteissa ja kykyä johtaa työtä mutta toimia myös itsenäisesti asiantuntijana. Yrittäjyysvalmiudet ja viestintä- ja vuorovaikutustaidot ovat esillä korostuneesti. **Innovaatio-osaamisessa**

tuodaan esille luovaa ongelmanratkaisua ja työtapojen kehittämistä, projektityöskentelytaitoja, asiakaslähtöisyyttä ja tutkimus- ja kehittämishankeosaamista. **Kansainvälistymisosaamisen** keskiössä ovat luonnollisesti kielitaidon lisäksi kyky työskennellä monikulttuurisissa ryhmissä ja oman alan kansainvälisyyskehityksen vaikutusten ja mahdollisuuksien huomioiminen. (Auvinen & al. 2010, 7-8.)

Taidot korostuvat myös ammatillisessa koulutuksessa. Opetushallitus on määrittänyt elinikäisen oppimisen avaintaidot (EOA), joita jatkuva oppiminen, tulevaisuuden ja uusien tilanteiden haltuunotto sekä työelämän muuttuvat olosuhteet edellyttävät. Elinikäisen oppimisen avaintaidoiksi on nimetty

- 1) **elinikäinen oppiminen ja ongelmanratkaisu**
- 2) **vuorovaikutus ja yhteistyö**
- 3) **ammattietiikka**
- 4) **terveys, turvallisuus ja toimintakyky**
- 5) **aloitekyky ja yrittäjyys**
- 6) **kestävä kehitys**
- 7) **estetiiikka**
- 8) **viestintä- ja mediaosaaminen**
- 9) **matematiikka ja luonnontieteet**
- 10) **teknologia ja tietotekniikka sekä**
- 11) **aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit**

(Elinikäisen oppimisen avaintaidot 2013.)

Euroopan parlamentti ja komissio määrittelevät yrittäjyyden yksilön kyvyksi muuttaa ideat toiminnaksi. Yrittäjyys sisältää määritelmän mukaan luovuuden, innovaatiokyvyn ja riskinoton, samoin kyvyn suunnitella ja johtaa toimintaa tavoitteiden saavuttamiseksi. Nämä ominaisuudet tukevat yksilön jokapäiväistä elämää koulutuksessa, työssä, vapaa-aikana ja muussa yhteiskunnallisessa toiminnassa. Näitä ominaisuuksia tarvitaan yritystoiminnassa, mutta ne lisäävät myös jokaisen työntekijänä toimivan yleistä tietoisuutta ja auttavat tarttumaan mahdollisuuksiin. Yrittäjyysmääritelmässä osaaminen on jaettu tietoihin, taitoihin ja asenteisiin, joita kutakin on avattu tarkemmin. Yrittäjyydessä tarvittaviin **tietoihin** lasketaan henkilökohtaiset, ammatilliset ja liiketoimintaosaamiseen liittyvät tiedot. Tietoon sisältyy myös kyky nähdä esimerkiksi talouteen liittyviä laajoja kokonaisuuksia ja niiden vaikutuksia yrityksille ja organisaatioille. Yrittäjämäisesti toimivan yksilön tulee olla lisäksi eettisesti tietoinen voidakseen esimerkiksi edistää reilua kauppaa tai sosiaalista yritystoimintaa. **Taitoina** mainitaan projektinhallintataidot kuten projektin suunnittelu, organisointi, hallinnointi, johtaminen, analysointi, viestintä, arviointi ja dokumentointi. Tärkeäksi on nostettu myös taito työskennellä niin yksilönä kuin erilaisissa yhteistyöryhmissä ja kyky kartoittaa omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan. Taidoista liitetään yrittäjämäiseen toimintaan vielä arviointikyky ja kyky ottaa riskejä. Yrittäjämäiselle **asenteelle** taas ovat tyypillisiä aloitteellisuus, ennakkoiva toiminta, riippumattomuus ja innovatiivisuus, vahva motivaatio ja määrätietoinen yksityisiin ja yhteisesti asetettuihin tavoitteisiin pyrkiminen sekä henkilökohtaisessa että työelämässä. (Proposal for a Recommendation ...2005.)

Yleiset työelämävalmiudet on kuvattu taitoina, ja ne lomittuvat myös yrittäjämäiseen toimintaan. Taitojen harjoittaminen vaatii pedagogista riskinottoa, tilanteita, joissa opiskelija voi harjoitella niitä taitoja ennakkoimattomissa tilanteissa. Oppimisprosessissa olennaisena tekijänä on tällöin oppijakeskeinen toiminta, jonka tulisi näkyä tiedon hankinnassa, oppijalle vapausasteita antavina tehtävinä antoina, arviointi- ja palautekäytäntöinä ja yhteisöllisyytenä oppimisympäristöissä, joissa työelämä on vahvasti läsnä.

3 Menetelmät

Kvantitatiivinen kyselytutkimus tehtiin sekä opettajille että opiskelijoille. Opettajakysely lähetettiin 27.4. ja 8.5.2012 ryhmäpostituksena 455 opettajalle (248 KyAMK, 207 KSAO). Kysely lähetettiin kaikille KyAMK:in opettajille, mutta KSAO:ssa vain Kouvolan seudun ammattiopistossa opettaville. Kyselyyn vastasi 151 opettajaa. Opettajakyselyn vastausprosentti on 33 %. Vastanneista 87 oli KyAMK:n opettajia (33 miestä, 49 naista) ja 64 KSAO:n opettajia (31 miestä, 37 naista). Opiskelijakysely lähetettiin alustavan opettajakyselyn analyysin jälkeen 31.10.2012 myös ryhmäpostituksena yhteensä 5082 KyAMK:n ja KSAO:n opiskelijalle. Opiskelijakyselyyn vastasi 829 opiskelijaa (KyAMK 555, KSAO 274). Opiskelijakyselyn vastausprosentti on 16 %. Vastauksia saatiin kuitenkin niin paljon, että se mahdollisti tilastollisesti merkitsevät tulokset.

Molempien kyselyjen aineistot kerättiin Mister Interview -ohjelmalla. Kysely sisälsi sekä luokiteltuja että avoimia kysymyksiä. Teemoina olivat taustakysymysten lisäksi: 1) tehtäväksi anto, 2) opetusmenetelmät, 3) toiminta oppimisprosesseissa, 4) arviointi ja palaute, 5) työelämän kanssa tehtävä yhteistyö sekä 6) työn kuva tulevaisuudessa.

Osoitelähteenä käytettiin molempien oppilaitosten valmiita sähköpostin ryhmäpostituslistoja. Kouvolan seudun ammattiopiston ryhmäpostituksessa oli myös muuta henkilökuntaa. Ei -opettajat/opettavat suljettiin pois saatteessa olevan tekstin avulla. Sähköposti lähti Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sähköpostista molempiin oppilaitoksiin.

Aineisto käsiteltiin SPSS -tilasto-ohjelmalla. Avoimet kysymykset analysoitiin ja luokiteltiin sisällön analyysillä. Niitä myös kvantifioitiin luokkiin ja saatiin näin avovastauksista määrällistä tietoa.

Kyselyyn vastanneet opettajat olivat toimineet opetustyössä muutamasta kuukaudesta 37 vuoteen. Yhdestä viiteen vuotta opettaneita oli KyAMK:ssa 18 ja KSAO:ssa 29. Yli 20 vuotta oli opettanut 31 KyAMK:n opettajaa, KSAO:ssa yli 20 vuotta opetustyössä olleita oli 14. (Taulukko 1.)

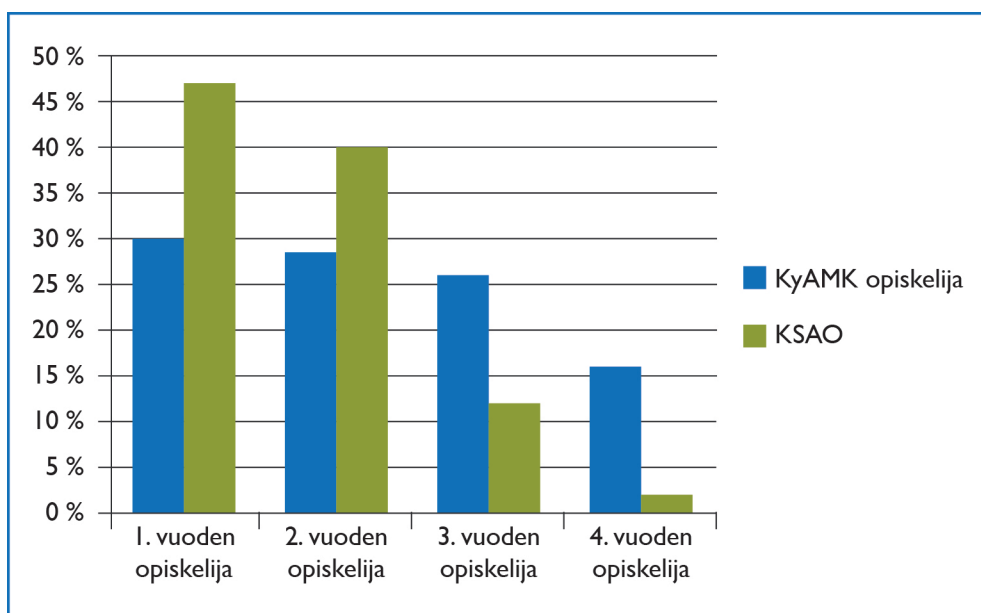
Vastanneiden opettajien pedagogiset opinnot, pätevyitymisvuosi Vuosi	KyAMK (henkilöä)	KSAO (henkilöä)
1974–1979	3	2
1980–1989	16	12
1990–1999	27	10
2000–2012	31	31
Yhteensä	77	55
N = 132		

Taulukko 1. Kyselyyn vastanneiden opettajien pedagogiset opinnot.

Vastanneista opettajista pedagogiset opinnot ilmoitti suorittaneensa 131 henkilöä (75 KyAMK:n opettajaa, 55 KSAO:n opettajaa, yksi toimi opettajana molemmissa). KyAMK:ssa lähes puolet ja KSAO:ssa yli puolet vastanneista oli päteväitynyt pedagogisesti 2000-luvulla. KyAMK:n opettajat olivat täydentäneet pedagogista osaamista muun muassa AHOT-koulutuksella (kuusi opettajaa), PBL-koulutuksella (kuusi opettajaa) ja verkkopedagogiikan opinnoilla (viisi opettajaa). KSAO:n opettajat olivat täydentäneet pedagogista osaamistaan erityisopettajan opinnoilla (neljä opettajaa) ja näyttötutkintomestarikoulutuksella (yhdeksän opettajaa). Lähes kaikki vastanneet mainitsivat täydentäneensä opintojaan, suurin osa vastanneista ilmoitti käyneensä erilaisilla lyhytkursseilla nimeämättä kurssien aiheita.

Toisen asteen normiaikainen koulutus kestää kolme vuotta. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat koulutukset ovat 3,5- tai 4-vuotisia. Suurin osa (68 %) kyselyyn vastanneista opiskelijoista oli ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoita kummassakin oppilaitoksessa (Kuvio 1). Vastanneista oli kolmasosa miehiä ja kaksi kolmasosaa naisia sekä KyAMK:ssa että KSAO:ssa. Päiväryhmissä opiskelevia oli KSAO:ssa 92 % vastanneista ja KyAMK:ssa 79 %.

Opiskelualoja on sekä KyAMK:ssa että KSAO:ssa paljon. Ne ovat opiskelijamääriltään hyvin eri kokoisia ja siksi myös tässä kyselyssä vastaajien määrät vaihtelevat aloittain suuresti. Runsaasti opiskelijoita olevilta aloilta vastauksia on saatu paljon ja pienemmiltä aloilta saattaa olla vain muutama vastaus. Tästä syystä päädyttiin käsittelemään tuloksia vain oppilaitostasolla.

Kuvio 1. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden jakautuminen eri vuosikursseille KyAMK:ssa ja KSAO:ssa.

4 Opettaja- ja opiskelija- kyselyn keskeisiä tuloksia

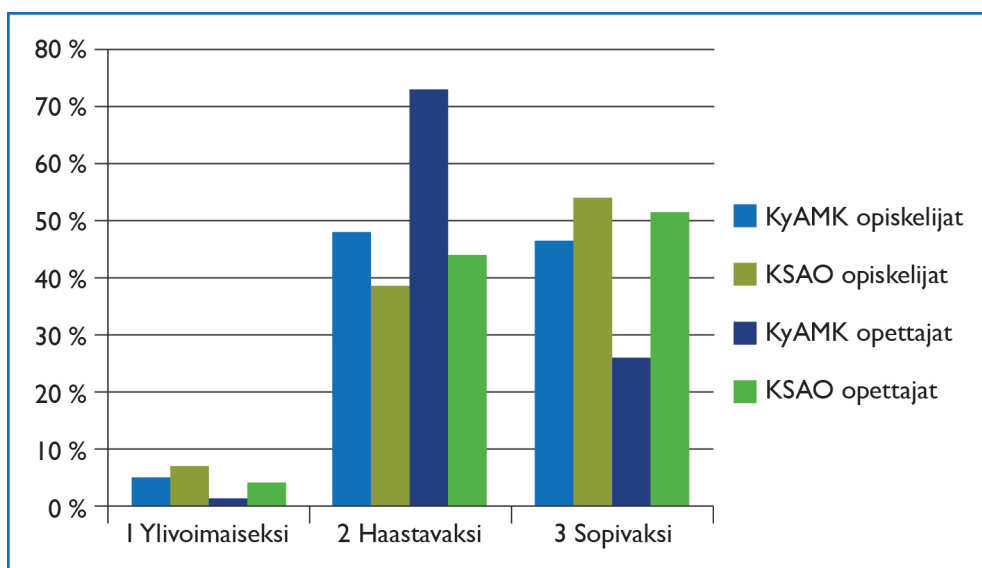
4.1 PROJEKTIT JA TYÖELÄMÄYHTEISTYÖ OPPIMISEN OSINA

Sekä KSAO:ssa että KyAMK:ssa on kummassakin oma pitkä perinteensä tehdä työelämäyhteistyötä. Työpaikalla tapahtuvasta oppimisesta käytetään toisella asteella nimitystä työssäoppiminen ja ammattikorkeakoulussa puhutaan harjoittelusta sekä opetukseen integroituista yritysprojekteista. Toisella asteella monet opiskelijat ovat vielä alaikäisiä, ja opettajan työhön kuuluvat ohjauskäynnit työpaikoilla harjoittelun aikana (1,5 h/vk/opiskelija), kun taas ammattikorkeakoulun opiskelijoita ei pääsääntöisesti käydä työpaikoilla ohjaamassa, vaan he raportoivat harjoittelusta jälkeenpäin. KSAO:n opettajista 67 % ilmoittikin käyvänsä usein tai erittäin usein työpaikoilla. Vastaava luku KyAMK:ssa oli 24 %. Vastaukset eivät tosin kerro sitä, minkä takia opettaja työpaikalla käy. Käykö hän siellä katsomassa opiskelijaa, neuvottelemassa mahdollisesti yhdessä toteutettavasta hankkeesta/projektista vai tekeekö hän opetustoimensa ohella jotakin muuta työtä?

Työelämäprojekteissa/hankkeissa ilmoitti 46 % KyAMK:n opettajista olleensa mukana joka vuosi, kun KSAO:ssa vastaava luku oli 11 %. KyAMK:n opiskelijoista 34 % ilmoitti saaneensa melko tai erittäin usein oppia yritysprojekteissa vastaavan luvun ollessa KSAO:ssa 22 %. Satunnaisesti projekteihin ilmoitti osallistuneensa KyAMK:n opiskelijoista 30 % ja KSAO:n opiskelijoista 40 %. Näin ollen suurin osa kummankin oppilaitoksen opiskelijoista on ainakin joskus ollut mukana jossakin projektissa. Vastaajissa oli paljon ensimmäisen vuoden opiskelijoita, jotka eivät luonnollisestikaan olleet vielä voineet ehtiä mukaan projekteihin. Kummassakin oppilaitoksessa on lisäksi oma erillinen projektihenkilökuntansa, joten opiskelija on voinut tehdä projektia myös jonkun muun kuin opettajan ohjaamana.

KSAO:n opettajien osalta vähäiseen projektityöskentelyyn löytyi Intoverkko-hankkeen alussa selityskin: KSAO:n ja KyAMK:n opettajien erilaiset palkkausjärjestelmät ja toimintatapojen käytänteet. Asioista puhutaan myös erilaisin käsittein, mikä on selvinnyt vähitellen Intoverkko-hankkeen aikana. KSAO:ssa hanke-/projektityö ja opetus hinnoitellaan palkkauksessa eri tavoilla. Korkea-asteella tuntiopettajan/lehtorin/yliopettajan palkkaus määräytyy ainoastaan muodollisen pätevyyden (koulutuksen ja työkokemuksen) mukaan, ei sen mukaan mitä, miten tai missä hän työtään hoitaa, ja tekeekö hän projektiin/hankkeeseen liittyvää työtä vai perinteisempää opetustyötä. KyAMK:ssa nähdään, että opetus ja oppiminen voivat tapahtua myös projekteissa. Opetustoimintaa ollaan vahvasti viemässä siihen suuntaa, että tätä tapahtuisi mahdollisimman paljon normaalin opetuksen sisällä. Silloin opiskelijat pääsisivät autenttisiin oppimisympäristöihin ratkomaan käytännön työelämässä eteen tulevia ongelmia. KSAO:ssa puolestaan opiskelijan autenttiset työelämäkokemukset toteutuvat siten, että opiskelija valitsee jonkin pakollisen tutkinnon osan toteuttavaksi työssäoppimisena, jota opettaja käy työpaikalla ohjaamassa ja arvioimassa.

KyAMK:n opettajat kokivat sekä työmäärän että vastuun projekteissa yleisesti haastavammaksi kuin KSAO:n opettajat tai kummankaan oppilaitoksen opiskelijat. Kun KyAMK:n opettajista vastuun koki 73 % haastavaksi ja 26 % sopivaksi, vastaavasti KSAO:n opettajien ja kummankin oppilaitoksen opiskelijoiden mielipiteet jakautuivat suunnilleen puoliksi haastava-sopiva-akselilla. (Kuvio 2).

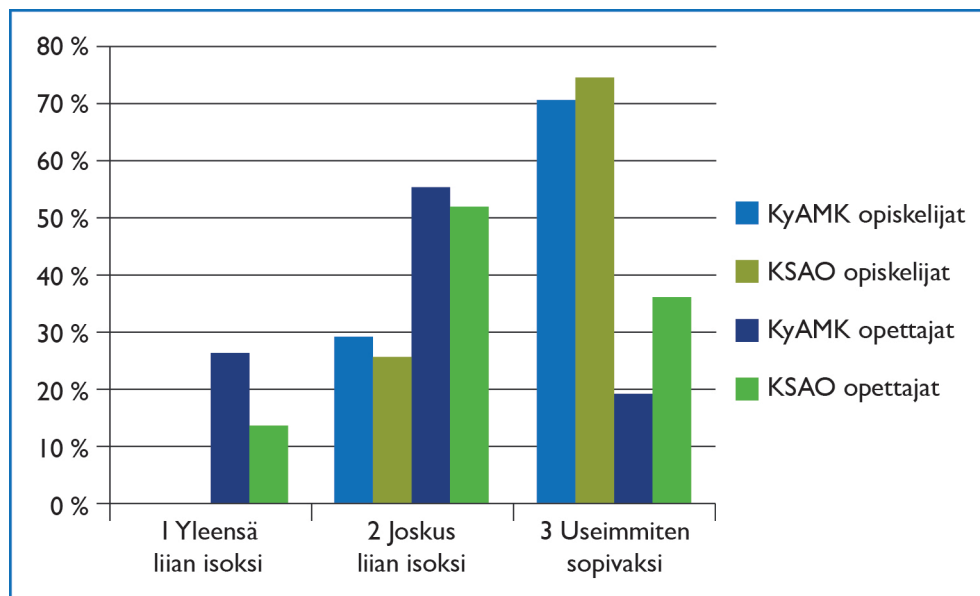

Kuvio 2. Opettajien ja opiskelijoiden kokema vastuun määrä projekteissa.

KyAMK:n opettajista ainoastaan 20 % ja KSAO:n opettajista 35 % piti työmäärää projekteissa sopivana ja 26 % KyAMK:n opettajista ja 13 % KSAO:n opettajista koki sen yleensä liian isoksi. Kummankin oppilaitoksen opiskelijoista noin 70 % piti projektien työmäärää sopivana, eikä heistä kukaan kokenut sitä liian isoksi. (Kuvio 3).

On luonnollista, että opettajat kokevat työelämäprojektit haasteellisina ja työmäärältään liian isoinakin, poikkeavathan ne perinteisestä luokkahuoneissa tapahtuvasta opettajan työstä melkoisesti, ja vaativat jo paljon etukäteen tapahtuvaa valmistelutyötä ja mahdollisesti matkustamistakin. Tosin aina opettajien on pitänyt tehdä tuntivalmisteluja, mutta oman aineen valmistelussa pysytään tutulla alueella. Projektityö vaatii toisenlaisia organisointitaitoja, neuvottelutaitoja, tiedottamista, sopimista ja yhteydenpitoa myös oppilaitoksen ulkopuolelle.

Yhteistoiminta työelämän edustajien ja eri aineiden opettajien kesken on uudehko toimintatapa opettajan työssä, ja tämä voi selittää kuormittavuuden tuntua. Saattaa olla, että kuormittavuuden kokemus häviää tiimiopetusmalleissa, joissa vastuuta on jakamassa useampi opettaja. Kummassakin oppilaitoksessa opettajien välinen tiimityö näytti olevan suunnilleen yhtä yleistä, joten se ei selitä KyAMK:n ja KSAO:n opettajien vastausten eroja. Projektin kesto ja laajuus sen sijaan voivat olla selittäviä tekijöitä. On eri asia tehdä ajallisesti lyhyt projekti paikallisen yrityksen kanssa kuin pidempikestoinen oppimisprojekti, jossa on useita yrityksiä tai mahdollisesti kansainvälinen yhteistyökumppani. Kaikista opettajista 44 % ilmoitti suunnittelevansa yhteisiä tehtäviä opettajakollegoiden kanssa melko tai erittäin usein, mutta vastaavasti työelämän edustajan kanssa niitä oli suunnitellut kolmannes ja opiskelijoita tehtä-

Kuvio 3. Opettajien ja opiskelijoiden kokema työmäärä projekteissa.

vien suunnitteluun oli ottanut mukaan melko tai erittäin usein neljäsosa kaikista opettajista. Jos opiskelijat otettaisiin mukaan suunnittelemaan tehtäviä, voisi se lisätä opiskelijan omaa vastuunottoa ja samalla vähentää opettajan taakkaa.

”Tiimiopettajuus, silloin kun suunnitellaan yhdessä, mutta myös opetetaan yhtäaikaaisesti, on mahdollisuus, joka kasvattaa osaamista” (33 mainintaa). Osaaminen laajenee vastanneiden opettajien mielestä muun muassa seuraavanlaisilla alueilla: työ- ja toimintatavat, sisällöllinen integrointi sekä menetelmäosaaminen. Myös arvioinnin yhdenmukaisuus mainitaan. Vastanneiden mukaan tiimiopettajuutta käytettäessä opiskelijat oppivat enemmän ja osaavat soveltaa paremmin sekä saavat syvyyttä opittavaan asiaan (viisi mainintaa). Opettaja kokee saavansa vertaistukea, yhteisopettajuus tuottaa opettajien mielestä myös uutta tietoa ja työ kehittyy. Toisen opettajan tuki koetaan myös työn kuormittavuutta vähentävänä. Esteitäkin nähdään, ja niistä osa on teknisiä kuten työ- ja lukujärjestykset sekä ajan puute tai se, ettei vaan ole tullut kokeiltua. Tietämättömyys mainitaan myös ja yllättäen jokunen koki, ettei tiimiopettajuudelle ole tarvetta.

”Toinen tukee toista, vähemmän raskasta työtä.” KyAMK:n opettaja.

”Yhteistyön tekeminen on sosiaalinen tapahtuma, jossa oppii koko ajan toiselta. Opiskelijat säästyvät päällekkäiseltä opetukselta.” KyAMK:n opettaja.

”Järjestelmätuntemuksen syventäminen, huomaa omasta opetuksesta puuttuvia elementtejä.” KSAO:n opettaja.

”Kokonaisuuden hallinta.””Synergia, innostus.””Yhteisissä ammattityöprojekteissa, koen saavani tukea toiselta opettajalta.” KSAO:n opettaja.

”Käytännön työn harjoituksissa oppii uusia opetusmenetelmiä ja tapoja, yhtenäistää arviointikriteerejä.” KSAO:n opettaja.

Tiimiopettajuudessa on mahdollisuuksia jakaa työn kuormittavuutta, ja se voi myös toimia työnohjauksellisesti yhteisen jakamisen näkökulmasta. Tiimiopettajuudessa on mahdollisuuksia, joita ei ehkä vielä kovin voimakkaasti tiedostetakaan.

Opiskelijoiden oppimisprosesseihin vaikuttavat opintojen jaksottaminen ja päivittäisen ajan käyttö, joka on pitkälti lukujärjestyksen (ammattiopiston käyttämä termi) ja työjärjestyksen (ammattikorkeakoulun käyttämä termi) ohjailemaa. Sekä opiskelijoilta että opettajilta kysyttiin miten työ-/lukujärjestyksiä tulisi korjata, jotta projekteissa työskentely olisi mahdollista ja tukisi uusien asioiden kokeilua. Opettajat kirjoittivat 247 kommenttia (KyAMK 185, KSAO 62). Opiskelijoilta tuli kommentteja yhteensä 301 (KyAMK 215, KSAO 86). KSAO:n opettajien kommentit olivat yksittäisiä. KyAMK:n opiskelijoiden vastauksissa nousi esille muutamia luokkia, joskaan ei kovin vahvana.

Avoimissa opiskelijavastauksissa nousi selkeäksi kehitysehdotukseksi, että projektin tekemiseen pitää olla lukujärjestyksessä varattuna pidempiä aikajaksoja viikoittain (KyAMK 46 mainintaa, KSAO 18 mainintaa). Samoin toivottiin, ettei samalla kertaa ole monta projektia tai tehtävää päällekkäin. KyAMK:n opiskelijamaininnoissa toivottiin myös, että opettaja on paikalla käytettävissä silloin, kun projekteille on varattu aikaa.

”Tunnit voisi niputtaa tiukempaan pakettiin, jotta saataisiin luento-/tuntivapaita päiviä käytettäväksi projekteihin...tunnit pötköön 8 h päivässä, ja loppuaika muille projekteille!” KyAMK:n opiskelija.

”Lukujärjestyksistä pitäisi tehdä yhtenäisemmät, eikä sellaisia, että oppiaineiden tunteja (ammattitöissä) on ripoteltu muutama tuntiin ympäri viikkoa.” KSAO:n opiskelija.

Yleisesti KyAMK:n opiskelijat kokivat useammin kuin KSAO:n opiskelijat, että lukujärjestykset ovat sirpaleisia (KyAMK kahdeksan mainintaa, KSAO kaksi). Ammattikorkeakoulun opettajista neljä toivoi lukujärjestyksiin intensiivisyyttä lisää.

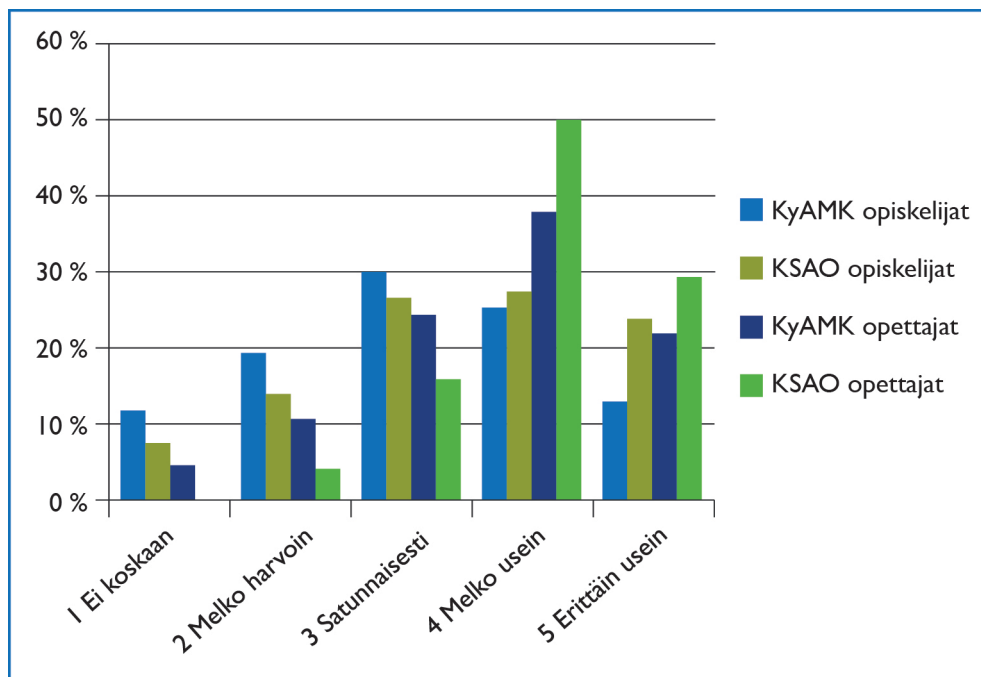
Ammattikorkeakoulun opettajista kuusi ja opiskelijoista kolme toivoi lukuvuoden aikaiseen jaksotukseen tasaisuutta. Ammattiopiston opettajat eivät nostaneet asiaa esille ja opiskelijoistakin tasaisempaa jaksotusta toivoi ainoastaan kaksi. Ammattikorkeakoulun opettajat näkivät myös, että lukujärjestys muuttuu liian usein (KyAMK 19 mainintaa, ammattiopiston opettajilta ei mainintoja). Lukujärjestysmuutokset haittaavat myös ammattikorkeakoulun opiskelijoiden mielestä oman toiminnan suunnittelua (11 ammattikorkeakouluopiskelijan mainintaa, vain yksi ammattiopiston maininta). Ammattikorkeakoulun opettajat toivoivat projekteja enemmän opetukseen, samoin enemmän aikaa projektiohjaukseen sekä ajallista joustavuutta muulle tekemiselle. Ammattikorkeakoulun opettajista yhdeksän näki, että uusien asioiden kokeilua tukisi, jos lähiopetusta olisi enemmän.

Molempien oppilaitosten opiskelijoista muutama toivoi, että lukujärjestykset olisivat opiskelijoiden nähtävillä aikaisemmin (KyAMK viisi, KSAO kolme mainintaa).

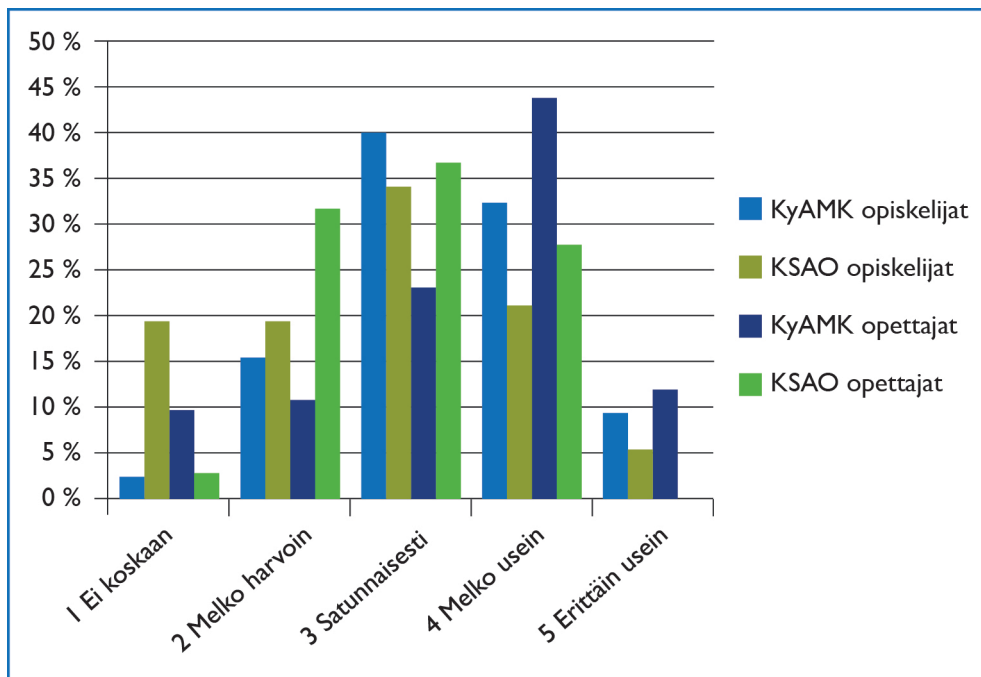
4.2 MENETELMISSÄ SEKÄ JAKAVIA ETTÄ OSALLISTAVIA KÄYTÄNTÖJÄ

Sekä opiskelijat että opettajat ilmoittivat *luennon* käytetyimmäksi opetusmenetelmäksi, mikä ei tietenkään sulje pois muiden menetelmien käyttöä. Ammattikorkeakoulussa luentoa käytetään enemmän kuin toisella asteella: KyAMK:ssa melko tai erittäin usein 75 % ja KSAO:ssa 55 %. *Kotitehtäviä* ilmoitti KyAMK:n opiskelijoista tekevänsä melko tai erittäin usein 62 % ja KSAO:n opiskelijoista 59 %. Vastaavat luvut *tenttiin* tai *muussa lukemisessa* olivat: KyAMK 61,4 % ja KSAO 50 %. *Havainnollistamista* KSAO:n opiskelijoista 53 % ja KyAMK:n opiskelijoista 45 % ilmoitti opettajien käyttävän melko tai erittäin usein, ja satunnaisesti KSAO:ssa 33 % ja KyAMK:ssa 37 %. *Demonstraatiot* olivat myös käytetyimpien menetelmien listalla kummassakin oppilaitosmuodossa. Melko tai erittäin usein demonstraatioita ilmoitti käyttävän 39 % KSAO:n opiskelijoista ja 30 % KyAMK:n opiskelijoista. Sekä KyAMK:n että KSAO:n opiskelijoista 36 % ilmoitti demonstraatioita käyttävän ainakin satunnaisesti. Demonstraatioiden ja havainnollistamisen käyttöä koskevat opettajien ilmoittamat luvut olivat jonkin verran korkeampia, mutta liikkumaa voi tulla jo siitä, mistä kukin vastaaja vetää satunnaisen (3) ja melko usein (4) rajan.

Opiskelijoita voimakkaasti aktivoivista menetelmistä *tekemällä oppiminen* (learning by doing) oli yleisesti käytetty kummassakin oppilaitoksessa, mutta KSAO:ssa sen käyttö painottui hie-
man enemmän kuin KyAMK:ssa (Kuvio 4). *Suullisia esityksiä* puolestaan valmisteltiin enemmän

Kuvio 4. Tekemällä oppimisen käyttö KyAMK:n ja KSAO:n opiskelijoiden ja opettajien arvioimina.

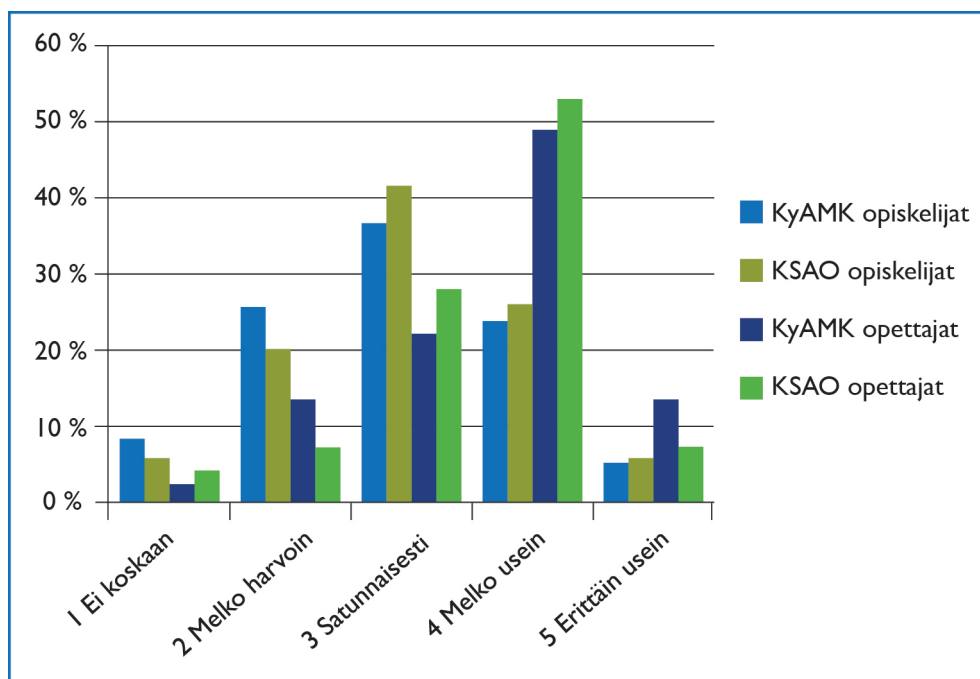

Kuvio 5. Suullisten esittelyjen valmistelun määrä kummankin oppilaitoksen opiskelijoiden ja opettajien arvioimana.

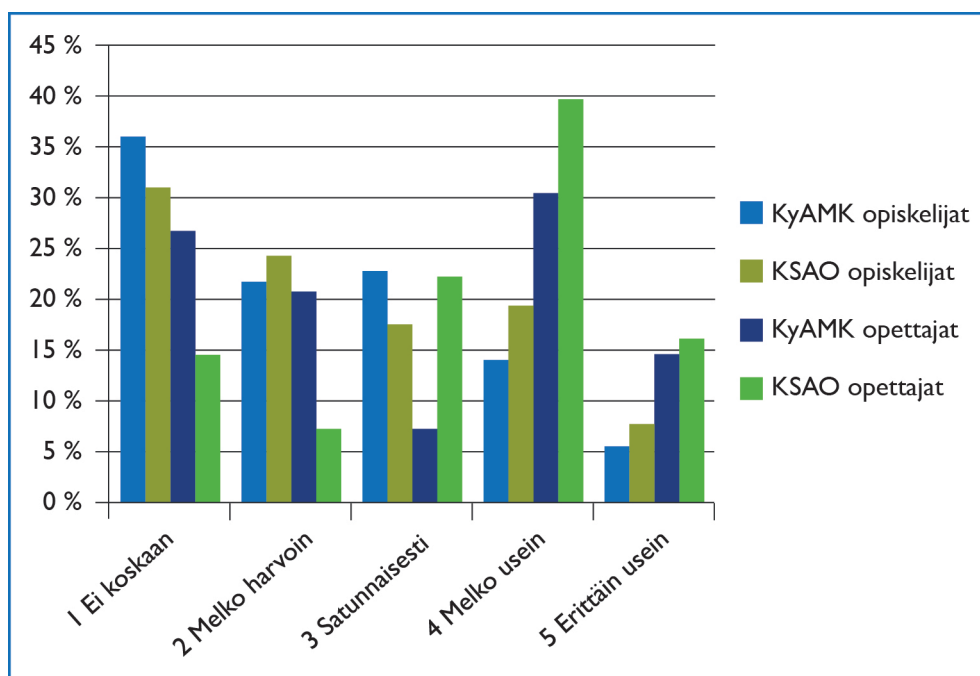
KyAMK:ssa kuin KSAO:ssa (Kuvio 5). Tulos tukee ennakkokäsitystä siitä, että korkeakoulussa opetus on teoreettisempaa kuin toisella asteella, jolloin opiskelijoiden aktivointikin on hieman erilaista. Näissäkin menetelmissä opettajien ilmoittamat luvut käytön useudessa olivat jonkin verran korkeammat kuin opiskelijoiden ilmoittamat luvut. Tätä voi selittää osittain se, että opiskelijoiden aktivointi on pedagogisesta näkökulmasta katsoen arvostettua ja suotavaa, jolloin opettajat mielellään ilmoittavat käyttävänsä tällaisia menetelmiä ahkerasti. Opiskelijoiden näkökulma ja kokemus puolestaan ovat erilaiset kuin opettajan.

Yhteistoiminnallista oppimista opettajat käyttävät mielestään paljon enemmän kuin opiskelijat kokevat sitä käytettävän (Kuvio 6). Suunnilleen puolet sekä KSAO:n että KyAMK:n opettajista ilmoittaa käyttävänsä yhteistoiminnallisia menetelmiä melko usein, mutta opiskelijoiden mukaan niitä käytetään ennemminkin satunnaisesti (KSAO 41 % ja KyAMK 37 %), joskin opiskelijoiden vastausten hajonta oli suuri. Syyt voivat löytyä samoista opettajien ja opiskelijoiden näkökulmaeroista kuin edellä ja yhteistoiminnallisuuden menetelmänä liitetystä arvostuksesta.

Laboraatioiden/pajatyöskentelyn käytön määrässä opiskelijoiden ja opettajien vastaukset erosivat huomattavasti (Kuvio 7). Noin kolmasosa sekä KSAO:n että KyAMK:n opiskelijoista ilmoitti, ettei heidän opetuksessaan käytetä laboraatioita tai pajatyöskentelyä lainkaan. Ero oli KSAO:n kohdalla vielä jyrkempi, kun opettajista 40 % ilmoitti käyttävänsä laboraatioita tai pajatyöskentelyä melko usein, niin 19 % opiskelijoista oli samaa mieltä näiden menetelmien käytön määrästä. Suurta hajontaa ja ristiriitaisuutta vastauksissa voi selittää se, että juuri näiden menetelmien käytössä on eri koulutusohjelmien välillä suurimmat erot: muotoilun koulutuksessa pajatyöskentelyä suositetaan runsaasti, kun taas liiketalouden opinnoissa sitä ei tuolla nimikkeellä ole, joka saattaa myös selittää vastausten painotusta.

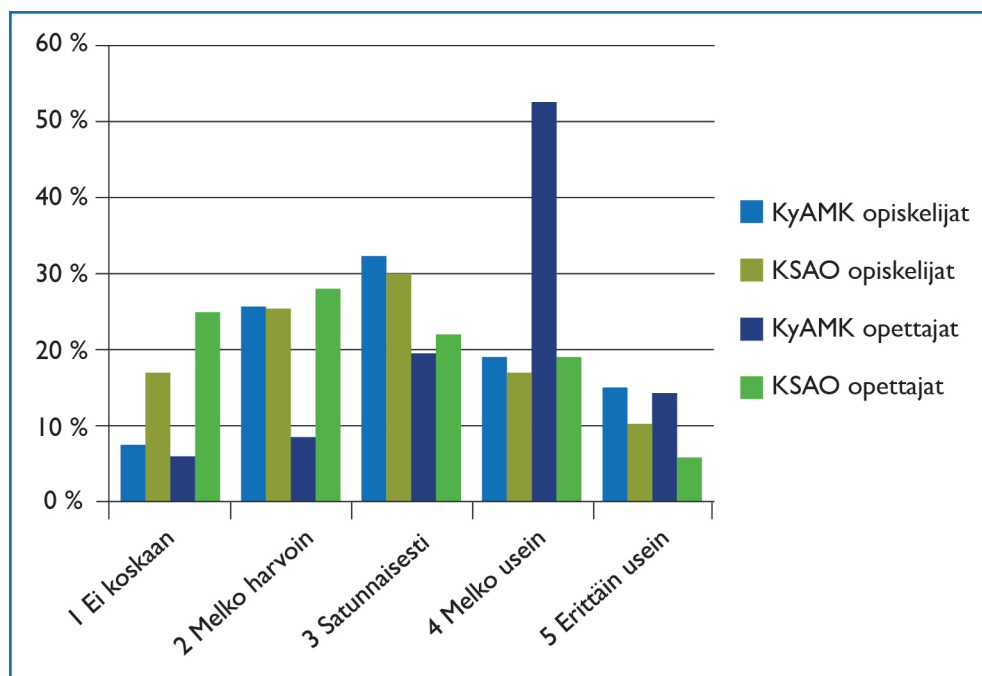

Kuvio 6. Yhteistoiminnallisen oppimisen käyttö opetuksessa KyAMK:n ja KSAO:n opiskelijoiden ja opettajien arvioimana.

Kuvio 7. Laboraatioiden/pajatyöskentelyn käyttö opetuksessa KyAMK:n ja KSAO:n opiskelijoiden ja opettajien arvioimana.

Verkko-opetus on keino laajentaa oppimisympäristöä ajasta ja paikasta riippumattomaksi. Työelämäprojekteissa se mahdollistaa yhteydenpidon ja tiedon jakamisen projektissa mukana oleville. KyAMK:ssa verkko-opetusta käytettiin enemmän kuin KSAO:ssa. Myös tämä tulos on samansuuntainen opettajakyselyn tulosten kanssa, mutta opettajat ilmoittivat käyttävänsä verkko-opetusta huomattavasti enemmän kuin opiskelijat. Varsinkin KyAMK:n opettajien melko usein (4) –pylväs nousi huomiota herättävästi ylitse muiden (Kuvio 8). Tähän vaikuttaa varmasti yhtenä tekijänä, että KyAMK:ssa on sääntö, että kaikista opintojaksoista pitäisi olla Moodle-pohja (oppilaitosten käytössä oleva yhteinen internet- oppimisolusta), jossa on ilmaistu ainakin opintojakson tavoitteet, tehtäväksi anto, aikataulutus ja mahdollinen tehtävien palautus Moodleen. Selitys eroavuudelle voi olla myös siinä, mitä eri henkilöt ymmärtävät verkko-opetuksen tarkoittavan. Opintojaksosta voi olla osa verkossa ja osa lähiopetuksena, mikä lienee varsin yleistä. Myös määrä lähiopetuksena ja verkossa suoritettavan osuuden kesken voi vaihdella. Jos pääpaino on lähiopetuksessa ja verkossa tapahtuu vain pieni osa, saattaa olla, että opiskelijat eivät laske tällaista varsinaiseen verkko-opetukseen kuuluvaksi. Opettaja taas on voinut tehdä paljonkin työtä Moodle-pohjan laatimiseen ja verkossa olevan oheismateriaalin eteen ja laittaa silloin luonnollisesti oman työnsä osalta painotuksen verkko-osuuteen. Vaikka opiskelija palauttaisi vain muutaman tehtävän Moodleen, voi niiden arviointi viedä ison ajan opettajan työtä, kun taas opiskelijalle toimenpide on vain tehtävän palautus verkkoon. Työn hän on voinut tehdä omalla tietokoneella, pajalla, kaupungilla materiaalia etsien, haastatellen, valokuvaten, piirtäen, skannaten jne. Kun hän sitten palauttaa työnsä lopputuloksen verkkoon, ei hän välttämättä miellä opetusmetodia verkko-opetuksiksi.

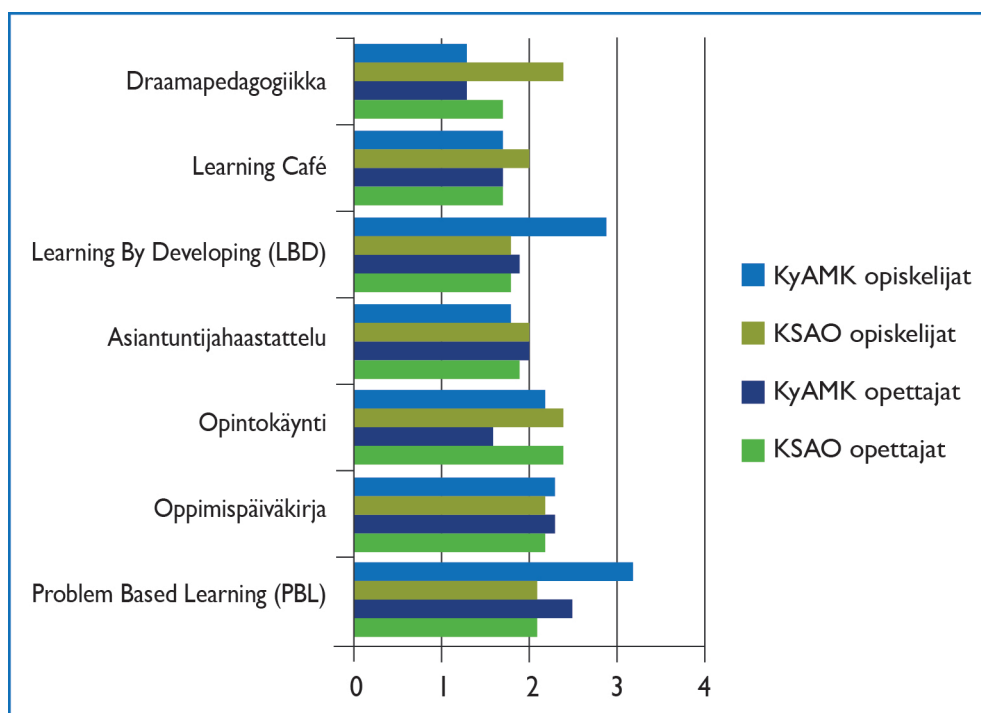

Kuvio 8. Verkko-opetuksen käytön määrä opettajien ja opiskelijoiden kokemana KyAMK:ssa ja KSAO:ssa.

Verkossa tapahtuvaa oppimista ja yhteydenpitoa olisi mahdollista hyödyntää paljon laajemmassa mittakaavassa kuin sitä nykyisin käytetään. Osa opettajista käyttää verkkoa jatkuvasti opetuksessaan (esim. Hartikainen 2012, 98-99) ja opiskelijoille se on luonteva keskustelufoorumi. Intoverkolle luotiin oma blogi-sivusto eri osaprojekteille, koska oppilaitosten omille Moodle-sivustoille pääsevät vain oppilaitosten omat opiskelijat. Hankkeen edetessä vasta voimme nähdä, miten tiedotus ja yhteisten asioiden jakaminen siellä onnistuu.

Vähiten käytettyjä menetelmä sekä opiskelijoiden että opettajien vastausten perusteella ovat draamapedagogiikka, Learning Café, Learning by Developing (LbD), asiantuntijahaastattelu, opintokäynti, oppimispäiväkirja ja Problem Based Learning (PBL) (Kuvio 9). Kaikki ovat opiskelijaa voimakkaasti aktivoivia menetelmiä ja oppimiseen elämyksiä tarjoavia, joten niitä soisi hyödynnettävän enemmän. Syitä käytön vähäisyyteen voi olla monia. Opettajat eivät välttämättä koe hallitsevansa niiden käyttöä tai eivät keksi, miten niitä voisi soveltaa omaan opetusalueeseen. Ne voidaan kokea myös aikaa vieviksi, ja kun lähiopetusta on niukasti, yritetään saada lyhyessä ajassa kaadettua opiskelijoihin mahdollisimman paljon tietoa. Se ei kuitenkaan ole oppimisen kannalta tuloksellista ja tehokasta.

Opettajat tosin ilmoittivat käyttävänsä näitäkin menetelmiä vähän enemmän, mitä opiskelijat kokivat. Opiskelijoiden ja opettajien vastausten erot voivat johtua siitä, että vähän käytettyinä menetelmät voivat olla opiskelijoille tuntemattomampia kuin enemmän käytetyt menetelmät. Opettajista kyselyyn ovat saattaneet vastata ne, jotka mielellään kokeilevat erilaisia menetelmiä, ja opiskelijat taas ovat arvioineet koko opettajakunnan opetuksen järjestämistä.

Kuvio 9. Keskiarvot vähiten käytetyistä opetusmenetelmistä KyAMK:n ja KSAO:n opettajien ja opiskelijoiden arvioimana asteikolla 1-5, missä 1 = ei koskaan, 2 = melko harvoin, 3 = satunnaisesti, 4 = melko usein ja 5 = erittäin usein.

4.3 OSALLISTAVA OPPIMISKOKEMUS NIMETTIIN USEIN MERKITTÄVÄKSI

Monet tutkimukset ovat osoittaneet, että ihmiset eivät opi vain koulussa, ja usein merkittävimmät oppimiskokemukset saadaan aivan muualta. Aikuisilla oppiminen on erityisen valikoivaa ja tavoitetietoista, ja sillä tulee olla merkitystä yksilön elämään ja identiteettiin. Aikuisilla työelämän kokemukset osana elämäkokemusta ovat oppimisen kannalta erityisen merkittäviä. (Antikainen 2009, 89-91.) Opettaja tekee oppimisen menetelmistä päättäessään valintoja, jotka vaihtelevat jakavasta opetuksesta oppimiseen, jossa opiskelija on keskeisenä toimijana ratkaisten ongelmia, hakien itse tietoa ja jakaen sitä yhteisöllisesti, arvioiden sekä itseään että antamalla vertaispalautetta. Opettajien kirjoittamien oppimiskokemusten perusteella pohdittavaksi jää, ohjaavatko opettajan omat merkittäviksi koetut oppimiskokemukset hänen opetustoimintaan liittyviä valintojaan, vai vaikuttaako valintoihin jokin muu tekijä. Toisaalta taas voidaan pohtia, tiedostaako opettaja innovatiivisten menetelmien merkityksen työelämätaitojen oppimisessa.

Edellisessä kohdassa käsiteltiin menetelmien käyttöä sekä opiskelijoiden että opettajien antamien vastausten perusteella. Menetelmiä käytettiin monipuolisesti, korkeakoulun puolella opettajat ilmoittivat käyttävänsä luentoa hienoisesti enemmän kuin ammattiopiston puolella.

Sekä opettajilta että opiskelijoilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, minkälainen oppimiskokemus on ollut merkittävä. Vastauksia luokiteltiin ja niistä etsittiin useampia mainintoja sisältäviä ryhmiä. Opettajat ovat itse kokeneet oppimiskokemuksen merkitykselliseksi silloin, kun se on liittynyt kokemukseen, tekemällä oppimiseen tai projektiin (31 mainintaa). Merkitykselliseksi mainittiin myös ryhmässä toisilta oppiminen (24 mainintaa).

”Eri asteen opettajaystävän kanssa keskusteltiin yömyöhällä opettamisesta... Olin menossa seurpnä loppuenttiin ja yksi kirjoista oli sellainen joka käsitteli uutta opettajuutta ja pedagogista pätevyyttä. Hän kertoili ja availi lukemaani kirjan ajatuksia omasta näkökulmastaan perusasteen opettajana ja minä ammatillisena opettajana. Yö ei meinannut riittää ajatusten vaihtoon ja pohdintaan. Pakko oli pikkutunneilla lopettaa ja ottaa parin tunnin nokoset, jotta saattoi lähteä aamulla opettamaan ja illaksi Helsingin kasvatustieteelliseen tiedekuntaan. Tentti meni loistavasti läpi.” KSAO:n opettaja.

”[...] Työtoverinani oli mahtavia alan ammattilaisia, [...]. Silloin en asiaan vielä kiinnittänyt erityisemmin huomiota, mutta myöhemmin hankkiessani pedagogista pätevyyttä ja tutustuessani teoreettisesti tutkivan työn kehittämisen perusteisiin, ymmärsin kokemukseni merkityksen.” KSAO:n opettaja.

Osa opettajista pitää oman toiminnan reflektointia merkittävänä (10 mainintaa).

”Merkittäväksi on viime aikoina noussut se, mitä olen oppinut itsestäni. [...]” KSAO:n opettaja.

”Oman toiminnan kriittinen reflektointi, arvojen ja taustaoletusten kyseenalaistaminen. [...]” KyAMK:n opettaja.

Yksittäisinä mainintoina opettajien nimeämistä merkittävistä oppimiskokemuksista nousivat muun muassa esseet, harjoitukset, teoria/käytäntö, PBL, yritysvierailut, ongelmanratkaisu ja itseopiskelu.

Opiskelijat kirjoittivat runsaasti kuvauksia siitä, miten he oppivat omasta mielestään parhaiten (KyAMK 528, KSAO 251 vastausta). Opiskelijavastauksissa suurimmaksi luokaksi nousivat harjoitteleminen, käytännössä oppiminen ja kokeilemalla oppiminen (KyAMK 209, KSAO 104).

Opiskelija kuvaavat oppivansa hyvin muistiinpanoja tekemällä ja edelleen tietoja käytäntöön soveltamalla. Toiseksi eniten mainintoja (KyAMK 160, KSAO 75) tuli luokkaan, jossa opiskelijat kirjoittivat oppivansa luentoja kuuntelemalla ja harjoittelemalla. Moni mainitsi myös, että itse kirjoittaminen on tärkeää. Itse oivaltamalla tai tutkimalla ilmoitti oppivansa vain neljä KyAMK:n opiskelijaa. Keskustelemalla ja jakamalla tietoa toisten kanssa ja muita neuvoen ilmoitti oppivansa 23 KyAMK:n ja kuusi KSAON opiskelijaa, ryhmätöissä ilmoitti oppivansa 18 KyAMK:n ja kahdeksan KSAON opiskelijaa. Projekteissa oikeille asiakkaille ilmoitti oppivansa kuusi ammattikorkeakouluopiskelijaa.

”Osallistumalla perinteisille luennoille, joissa kerkeää myös kirjoittamaan tärkeät asiat ylös.” ”Kun rauhassa saan tutustua asiaan. Lukemalla ja kirjoittamalla muistiinpanoja.” KyAMK:n opiskelija.

”Tekemällä, etsimällä tietoa. Ulkoa opettelu tuntuu todella vastenmieliseltä ja varsinkin kun opitun todentaminen tapahtuu tentin avulla joka EI ole hyvä muoto.” KSAO:n opiskelija.

Keskustelemalla, jakamalla tietoa toisten kanssa tai toisia neuvomalla kertoi oppivansa 23 KyAMK:n opiskelijaa ja kuusi KSAO:n opiskelijaa, etsimällä tietoa itse, 29 KyAMK:n ja 11 KSAO:n opiskelijaa. Ryhmässä oppiminen oli paras tapa 18 KyAMK:n opiskelijalle ja kahdeksalle KSAO:n opiskelijalle, lukemalla ja näkemällä 33 KyAMK:n ja 13 KSAO:n opiskelijalle. Sen sijaan harjoittelujaksoilla kertoi oppivansa hyvin seitsemän KyAMK:n ja 23 KSAO:n opiskelijaa.

Opiskelijat haluavat osittain myös uudentyyppistä oppimista, mutta vanhat menetelmät nousevat kuvauksissa kuitenkin aika korkealle. Toki tähän vaikuttaa myös henkilön oppimistyyli. Itse oivaltaminen oli opiskelijavastauksissa merkittävän vähäistä. Kuitenkin yhteiskunta ja työelämä ovat kompleksisia ja työntekijöiltä odotetaan innovatiivisuutta ja ongelmanratkaisutaitoja. Vastaukset herättävät kysymyksen oppimaan oppimisen merkityksen läpinäkyväksi tekemisestä opiskelijoille.

Vastausten perusteella näyttää siltä, että opiskelijat mieluummin toivovat kuitenkin oppijakeskeisiä menetelmiä.

4.4 KEHITTÄVÄ ARVIOINTI JA PALAUTE OPPIMISEN EDISTÄJÄNÄ JA KONKRETISOIJANA

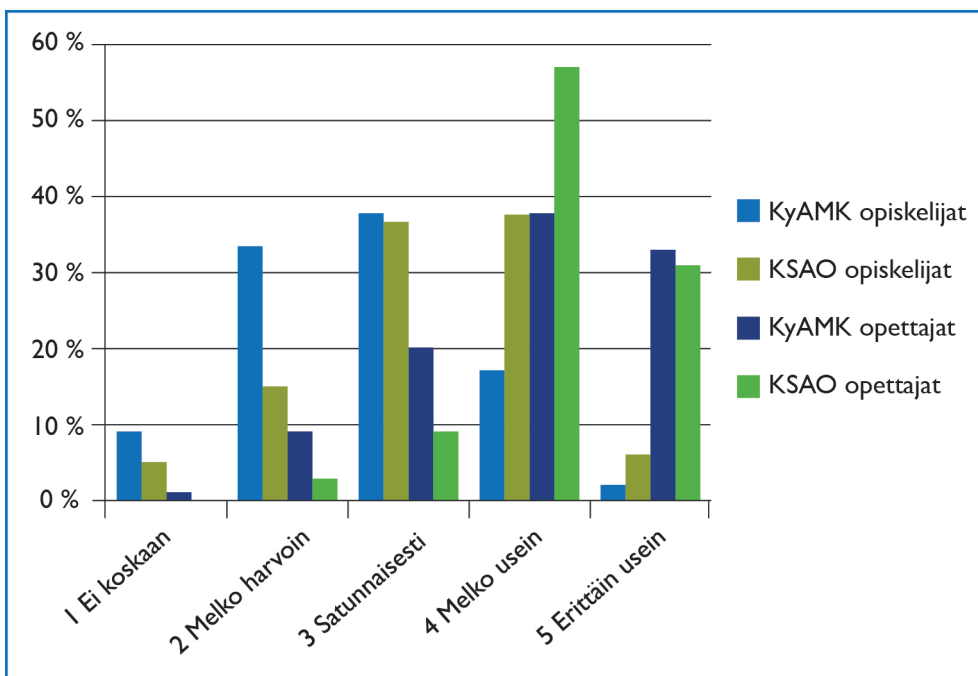
Kehittävä arviointi ja palaute ovat tärkeä osa oppimisprosessia. Sen tulisi olla myös läpi prosessin jatkuvaa eikä pelkästään lopussa tapahtuvaa, jolloin ainakin osa virheistä voidaan välttää. Opiskelijat suhtautuvat epäonnistumisiinsa varsin positiivisesti ja noin 70 % kaikista vastanneista koki, että melko tai erittäin usein epäonnistumisistaan voi oppia. Saman verran kummankin oppilaitoksen opiskelijoista ilmoitti, että heidän oppilaitoksessaan on salliva ilmapiiri, mikä onkin varsin tärkeää, jotta virheet voidaan nostaa analysoitaviksi ja jotta niistä voidaan oppia.

Arvioinnin tulee kohdistua muuhunkin kuin opeteltavaan substanssiasiaan. Yleiset työelämätaidot ja elinikäisen oppimisen taidot ovat tulleet yhä tärkeämmiksi, koska ne antavat valmiuksia selviytyä muuttuvissakin olosuhteissa ja tarpeen tullen siirtyä tehtävästä toiseen tai jopa uudelleen kouluttautua (Antikainen 2009). Opiskelijoiden monipuolisiin työskentelytapoihin, ammattialan asioiden soveltamiseen ja kykyyn ratkaista ongelmia kiinnitettiin kummankin oppilaitoksen arvioinnissa huomiota. Arviointimenetelmiä sovelletaan monipuolisesti, arviointia ja palautetta kohdennetaan myös taitoihin. Opettaja ei yksin arvioi, vaan yleisesti opiskelijoita pyydetään arvioimaan itseään tai ryhmän toimintaa sekä KSAO:ssa että KyAMK:ssa. Itsearviointi ja vertaisarviointi näyttävät toimivan molemmissa oppilaitoksissa yhtä hyvin sekä opiskelijoiden että opettajien vastausten perusteella.

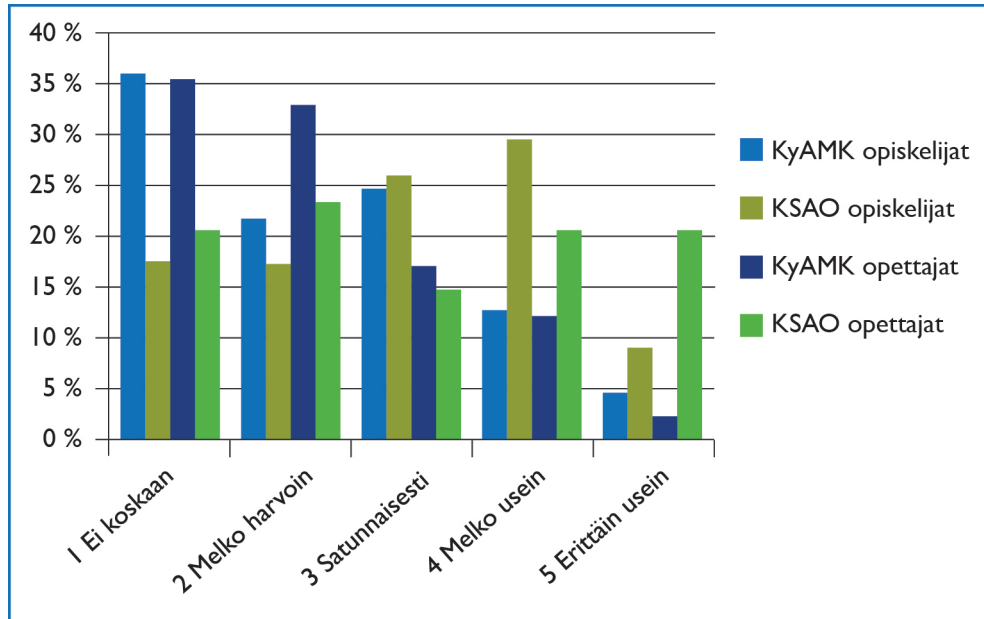
Yleisiä työelämätaitoja arvioidaan KSAO:ssa selvästi useammin kuin KyAMK:ssa. Tähän vaikuttavat KSAO:n työssäoppimisjaksot, joilla opettajat käyvät ohjaamassa, arvioimassa ja antamassa palautetta työpaikoilla samanaikaisesti, kun opiskelijat suorittavat siellä opintojaan. Peräti 88 % KSAO:n opettajista ilmoitti kiinnittävänsä arvioinnissa huomiota yleisiin työelämävalmiuksiin melko tai erittäin usein luvun ollessa KyAMK:n opettajilla 44%. Opiskelijoilla puolestaan ei ole havaintoa kaikesta opettajien antamasta työelämätaitojen arvioinnista, tai sitten he arvioivat asiaa tiukemmilla kriteereillä. Jos opiskelijoiden vastauksista huomioidaan myös vaihtoehto ”satunnaisesti”, nousi KSAO:n opiskelijoidenkin luku 81 %:iin ja KyAMK:n opiskelijoiden 57 %:iin. KyAMK:n opiskelijoista 44 % ilmoitti, että työelämätaitoja ei arvioida koskaan tai melko harvoin. (Kuvio 10).

Työelämän edustajilta saatu palaute ei sen sijaan vaikuta olevan kovin yleistä kummassakaan oppilaitoksessa. KSAO:n opettajista 42 % ja KyAMK:n opettajista vain 14 % ilmoittaa pyytäneensä työelämän palautetta usein tai erittäin usein. Saman verran opiskelijoista ilmoitti saavansa työnantajilta palautetta. Ei koskaan tai melko harvoin 58 % KyAMK:n opettajista on pyytänyt työnantajia antamaan palautetta opiskelijoille ja 68 % KyAMK:n opiskelijoista ilmoittaa saaneensa työnantajien palautetta melko harvoin tai ei koskaan. Vastaavat luvut KSAO:ssa ovat opettajien kohdalla 44 % ja opiskelijoilla 35 %. (Kuvio 11).

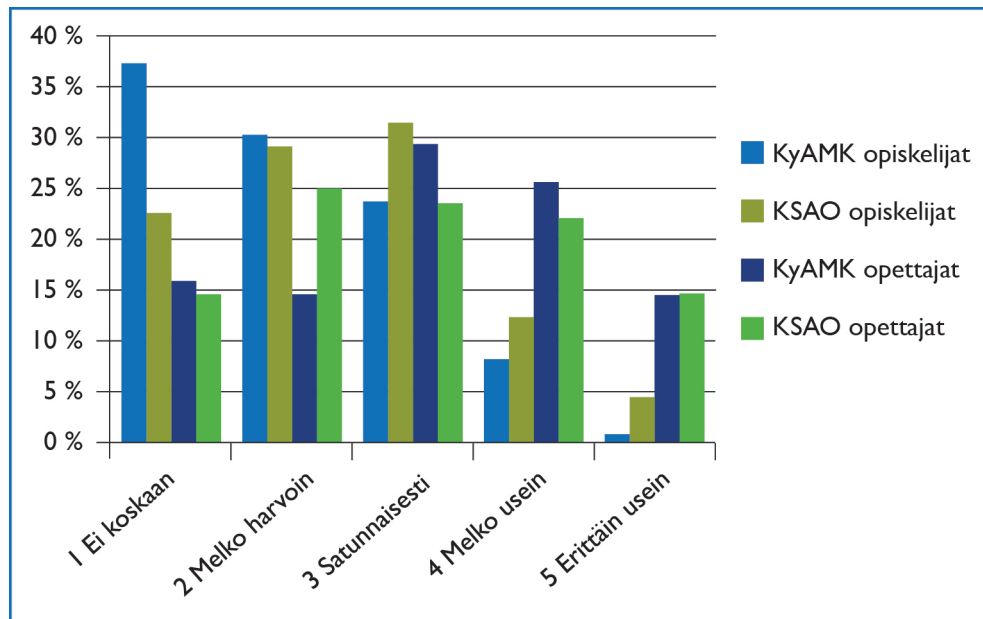
Kykyy toimia monikulttuurisissa ryhmissä sekä opettajien että opiskelijoiden vastausten perusteella kiinnitettiin hämmästyttävän vähän huomiota. Opettajien mukaan tähän kiinnitettiin hieman enemmän huomiota kuin opiskelijoiden vastauksissa (Kuvio 12). Vastauksia voi selittää sillä, että englanninkieliset koulutukset muodostavat omat ryhmänsä ja suomenkieliset omansa. Vaihto-opiskelijat on helpointa sijoittaa niihin ryhmiin, joissa opetuskieli on englanti.

Kuvio 10. Opettajien toteuttama työelämätaitojen arviointi opiskelijoiden ja opettajien kokemana.

Kuvio 11. Opiskelijoiden näkemys työelämän antamasta palautteesta harjoitustoissa ja projekteissa sekä opettajien arvio palautteen pyytämisestä työelämältä.

Kuvio 12. Opiskelijoiden ja opettajien näkemys opiskelijan monikulttuurisen toiminnan arvioinnista.

Suomenkieliset ja englanninkieliset ryhmät eivät juuri kohtaa toisiaan kuin mahdollisesti jossakin yhteisprojektissa. Opettajien ja opiskelijoiden vastausten eroja voi selittää sillä, että opettajat itse saattavat olla tekemisissä sekä suomalaisten että ulkomaalaisten opiskelijoiden kanssa ja kokevat siksi enemmän monikulttuurista yhteistyötä kuin opiskelijat.

Ulkomaalaisten työhön sijoittumisen vaikeudesta Suomessa on keskusteltu paljon julkisuudessa viime aikoina. Samaa keskustelua on käyty myös oppilaitosten sisällä, kun englanninkielisten ryhmien opiskelijoiden on ollut vaikeaa saada harjoittelu- ja työssäoppimispaikkoja. Tässä olisi oppilaitosten ja työelämän välillä iso pulma ratkaistavaksi. Monikulttuurisissa ympäristöissä toimiminen on yksi keskeinen kansainvälistymiseen liittyvä taitovaatimus ammattikorkeakouluissa. Suuntaamalla palautetta kansainvälistymistaitoihin edistetään monikulttuurista toimintaa tulevaisuuden työtehtävissä.

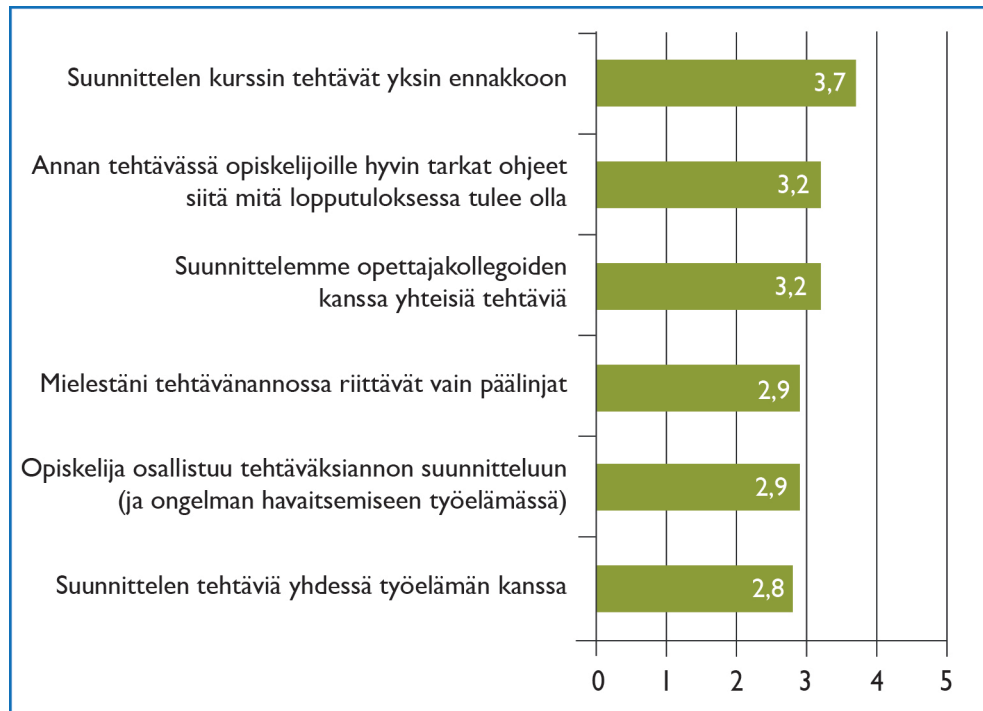
4.5 TEHTÄVÄKSI ANTO - LASIKATTO VAI OMAN AJATTELUN KEHITTÄJÄ?

Tehtäväksi anto on yksi merkittävä ajattelun kehittymiseen vaikuttava tekijä. Se voi olla luonteeltaan hyvin tiukasti ajattelua ohjaava, tai sitten se antaa mahdollisuuden erilaisiin, myös yksilöllisiin ajatteluprosesseihin sekä kehittää päättely- ja ongelmanratkaisutaitoja. Tehtäväksi anto on todettu monissa tutkimuksissa erittäin vaikuttavaksi tekijäksi siihen, mille tasolle oppija suoriutuksessaan yltää. Yli 90 % eri tasojen välisestä vaihtelusta oli selitettävissä tehtäviin liittyvillä eroilla – ei oppilaiden välisillä eroilla. (Norrena, Kankaanranta ja Nieminen 2011, 86-88.)

Opettajilta ja opiskelijoilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, minkälainen on heidän mielestään hyvä tehtäväksi anto. Yleisesti näytti siltä, että vastanneiden opettajien mielestä hyvä tehtäväksi anto sisältää tavoitteen (47 mainintaa), tarkkaa ohjeistusta (109 mainintaa), valmiiksi annetun aikataulutuksen (viisikymmentä mainintaa) ja arviointiperusteet/-kriteerit (neljäkymmentä mainintaa). Hyvä tehtäväksi anto on työelämäläheinen (17 mainintaa) ja siinä on mainittu oppimis-/osaamistavoitteet (kymmenen mainintaa). Tarkan ohjeistuksen rinnalla merkittäväksi hyvän tehtävän ominaispiirteeksi opettajat mainitsivat opiskelijalähtöisiä määritteitä kuten vapauden omaan ajatteluun ja mahdollisuuden valita työskentelytavat tai menetelmät ja tietolähteet (57 mainintaa). Työelämätaitoihin liittyvien taitojen harjaantumiseen viittaavia mainintoja oli kuusi. KyAMK:n ja KSAO:n opettajien mainintojen määrässä ei ollut merkittäviä eroja.

Noin kolmannes opettajista kummassakin oppilaitoksessa ilmoitti ottavansa opiskelijat mukaan tehtäväksiannon suunnitteluun melko usein tai aina. Suunnilleen yhtä usein suunnitellaan tehtäviä yhdessä työelämän edustajien kanssa. Samoin kummassakin oppilaitoksessa opettajat ilmoittivat suunnittelevansa tehtäviä usein tai aina (KyAMK:ssa 48 % ja KSAO:ssa 38 %) opettajakollegoiden kanssa.

Opettajat suunnittelevat tehtäviä eniten yksin ennakoon, hiukan vähemmän opettajakollegoiden tai opiskelijoiden kanssa yhdessä ja vielä harvemmin työelämän edustajan kanssa yhdessä. Opettajan työ on perinteisesti ollut yksin puurtamista. Nykyisin kuitenkin niin Euroopan (EQF) kuin kansallisellakin (NQF) tasolla painottuu työelämän kanssa tehtävä yhteistyö. Työelämätaitoja ei voi oppia pelkästään oppilaitoksen sisällä. Siksi yhteissuunnitteluun tulee jatkossa panostaa. Tehtävien yhteissuunnittelu luonnollisesti vie myös työelämän edustajan aikaa. Tehtävien yksin- tai yhteissuunnittelun useudessa ei ollut eroa KyAMK:n ja KSAO:n opettajien kesken. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Keskiarvot opettajien tehtäväksi antoon liittyvistä kysymyksistä, missä opettajat arvioivat omaa toimintaansa asteikolla 1-5, missä 1 = en koskaan, 2 = joskus, 3 = satunnaisesti, 4 = melko usein ja 5 = aina.

Hyvää tehtäväksi antoa kuvaili peräti 649 opiskelijaa (442 KyAMK, 207 KSAO). Kun korkeakouluopiskelijoiden aineistosta oli puolet (221) luettu, alkoivat samat vastaukset toistua saturaatioperiaatteen mukaisesti. Siinä vaiheessa suurimmassa osassa vastauksista (145 opiskelijaa) toistuivat systemaattisesti selkeys ja tarkkuus. Vähintään opiskelijat toivoivat, että tehtäväksi annossa on sanottu mitä tehdään, mihin tarkoitukseen ja millä aikataululla. Opiskelijat mainitsivat myös, että tehtäväksi annossa tulisi olla tarkat ohjeet ja tavoitteet, jopa malleja oikeista vastauksista ja toteutuksista tai jo tehdyistä vastaavista toteutuksista. Jotkut mainitsivat arviointikriteerit (kuusi). Viisitoista korkeakouluopiskelijaa toivoi, ettei tarkkoja ja rajoittavia ohjeita tarvita, ja että tehtävän tulisi mahdollistaa omat polut.

”Hyvä tehtäväksianto ei jätä tekijää tyhjän päälle, vaan antaa selkeän perustoiveen, jonka pitäisi sisältää vähintään nämä asiat: mitä halutaan mihin tarkoitukseen ja millä aikataululla. [...] Ihanteellisessa tehtävänannossa olisi kuitenkin hyvä olla vähimmäisvaatimusten lisäksi mukana myös pari rajoittavaa elementtiä, jotka antavat työskentelylle suuntaa (”saatte vapaat kädet” on usein oppimisen kannalta huono) ja niihin päästäkseen pitäisi sitten joutua käyttämään omaa ongelmanratkaisukykyä.” KyAMK :n opiskelija.

”selostus mitä pitää tehdä, mitä lopputuloksia vaaditaan, kuinka laaja vastauksen pitää olla, mitä lähteitä pitää/saa käyttää” KyAMK :n opiskelija.

”Selkeän päämäärän, opettajan tulee itse tajuta tehtäväksiantonsa tarkoitus. Nyt opettajat eivät itsekään osaa vastata kysymyksiin joita nousee esille tehtävänantoa luokalle esittäessään. [...]”
KyAMK :n opiskelija.

Ammattiopiston opiskelijoiden vastauksista käsiteltiin kaikki (207). Ne painottuivat myös selkeyteen (135). Hajontaa näissä oli vähemmän kuin KyAMK:n opiskelijoiden vastauksissa. Joustavia, omia polkuja mahdollistavia tehtäviä toivoi kahdeksan ja työelämään liittyviä tehtäviä seitsemän opiskelijaa. Kolme opiskelijaa toivoi, että tehtävät olisivat ongelmaan perustuvia ja kaksi opiskelijaa, että niissä olisi paljon itsenäistä työskentelyä.

”Antaa tietyt määritteet tehtävän lopputuotoksen suhteen mutta antaa vapaat kädet tehtävän toteutukseen.” KSAO :n opiskelija.

”Olen kokkiliinjalla. Opettajani antaa ruokaohjeen ja kertoo miltä valmiin ruoan pitäisi näyttää. Hän myös tietysti opastaa valmistuksen aikana. Tämä on hyvä.” KSAO :n opiskelija.

Vastauksissa selkeys liitettiin osittain opettajan viestintään. Suurin osa opiskelijoista näytti toivovan selkeitä rajat tehtäväksi annolle. Selkeyden ymmärtämistä pitäisi tutkia lisää haastattelemalla ja painottamalla opiskelijan itseohjautuvuuden merkitystä tehtäväksi annon yhteydessä. Näin saataisiin selville oman aktiivisen otteen merkitystä opiskelijalle.

Opiskelijavastauksissa tehtäväksi annolta toivottiin selkeyttä kahdessa merkityksessä, ensiksi selkeyttä siitä, mitä tehdään, ja toiseksi teknisiä ohjeita muutoseikoissa. Toisaalta näin voi ollakin, jos tehtäväksi anto ei ole pelkkää oikean ja odotetun tiedon siirtämistä muistiinpanoista tai lähteistä tehtävään, vaan se antaa mahdollisuuden erilaisiin ratkaisuihin ja omien päätelmien sekä ratkaisujen tekemiseen.

Tehtäväksiannon avulla voidaan kasvattaa oppijoista ajattelevia yksilöitä, jotka pystyvät toimimaan myös epäselvissä tilanteissa. Tehtäväksi anto tietysti on riippuvainen alustakin. On asioita, joita voidaan tehdä vain yhdellä tietyllä tavalla ja yksi ainoa rajattu ratkaisu on juuri se oikea – vai onko näin? Tätä kannattaa pohtia.

4.6 TULEVAISUUS NÄHTIIN MONIPUOLISENA JA VERKOSTOITUNEENA

Yhteiskunta on muuttunut teollisuusvaltaisesta työskentelytavasta sirpaleiseksi, moniulotteiseksi ja alati muuttuvaksi riskiyhteiskunnaksi. Tämä on jo tällä hetkellä asettanut muutospaineita oppimiselle; perinteisestä jakavasta opettamisesta ollaan siirtymässä opiskelijaa osallistavan oppimisen tapoihin, jotta tuleva työntekijä pystyy ottamaan vastaan työelämän haasteet. Tulevaisuus on todennäköisesti samansuuntainen. Tulevaisuudennäkymiä kysyttiin sekä opettajilta että opiskelijoilta avoimella kysymyksellä.

Opettajavastausten analyysin kohteeksi otettiin viisi kysymystä: 1) Millainen on KyAMK/KSAO viiden vuoden päästä? 2) Mihin suuntaan sinä haluat oppimisen kehittyvän? 3) Millaiset asiat kehittäisivät työelämän ja oppimisen välistä verkostoitumista? 4) Minkälaista tukea tai lisäkoulutusta haluaisit? ja 5) Opettaja 2020. Aineisto analysoitiin näiden kysymysten kohdalla erikseen sekä KyAMK:n että KSAO:n osalta. Eniten mainintoja saaneita asioita yhdisteltiin luokiksi. Tämän jälkeen katsottiin vielä, nouseeko molempien oppilaitosten aineistosta yhteisiä tulevaisuuden kuvia.

Vastanneiden tulevaisuuden kuvat näyttivät olevan samansuuntaisia ja painottuivan samoihin tekijöihin. Opettajien vastauksissa merkittävänä tulevaisuuden tekijänä nousivat yhteistyö,

verkostoituminen ja opiskelijälähtöinen pedagogiikka. Vastanneet näkivät, että viiden vuoden päästä yhteistyö sekä oppilaitoksen sisällä ja eri toimialojen välillä että yhteistyö yrityselämän kanssa on lisääntynyt ja toimintatavat ovat innovatiivisia ja innostavia (KyAMK kaksikymmentä mainintaa, KSAO 44 mainintaa). KyAMK:n opettajista neljä näki, että KyAMK on viiden vuoden päästä nykyaikaisia opetus- ja oppimistapoja suosiva, kolmen opettajan mielestä myös monipuolinen toimintatavoiltaan. Oppimisen haluttiin myös kehittyvän työelämä- ja TKI-läheiseen suuntaan (KyAMK 11 mainintaa, KSAO 17 mainintaa), ja että pedagogiikka kehittyisi oppijakeskeiseen suuntaan, jossa hyödynnetään myös verkossa oppimista (KyAMK 25 mainintaa, KSAO 17 mainintaa).

Opettajat näkivät, että työelämän ja oppimisen verkostoitumista kehittää opettajien ja työelämän yhteistyö, joka on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä, ja että yritysten kanssa tehtävät kehittämisprojektit ovat osana opintoja ja opiskelijat ovat mukana suunnittelemassa jo alkuvaiheessa (KyAMK 38 mainintaa, KSAO 34). Erilaiset avoimet foorumit kehittävät opettajien mielestä verkostoitumista.

Opettajien lisäkoulutustarpeina nousivat virtuaalinen oppiminen ja siihen liittyvä pedagogiikka sekä sosiaalinen media (KyAMK kymmenen mainintaa, KSAO viisi mainintaa). Substanssiosaamisen päivittäminen nähtiin tarpeellisenä (KyAMK 8 mainintaa, KSAO viisi mainintaa). Pedagogiikasta ja uusista opetusmenetelmistä toivottiin lisäkoulutusta (KyAMK kuusi mainintaa, KSAO kolme mainintaa), samoin toivottiin opettajille kieliointoja (KyAMK neljä, KSAO kolme). Projektiosaamisen lisäkoulutuksen tarve nostettiin esille (KyAMK ja KSAO, molemmat kolme mainintaa). Ajallista tukea asioiden toteuttamiseen toivoi kahdeksan KyAMK:n opettajaa ja kaksi KSAO:n opettajaa.

Opettajat näkivät, että opettaja on vuonna 2020 tiimivalmentaja ja ohjaaja (KyAMK 17 mainintaa, KSAO 19) ja että hän on verkostoitunut, kansainvälinen ja korkeasti koulutettu pedagogi ja substanssiosaaja (KyAMK kuusi mainintaa). Verkostoitunut, yhteistyökykyinen ja työelämälähtöinen moniosaaja -opettaja tuli esille KSAO:n opettajien tulevaisuuden kuvissa (25 mainintaa). KSAO:n vastauksissa korostui innovatiivinen huippuosaaja (neljä mainintaa). Viisi KyAMK:n opettajaa koki, että opettaja on vuonna 2020 väsynyt, nääntynyt ja stressaantunut.

KSAO:n opettajien vastauksissa työelämäyhteistyö painottui useimmiten työssä oppimisen näkökulmaan, kun taas KyAMK:n opettajien näkemykset liittyivät työelämläheiseen ja työelämän kanssa yhteistyössä ja opetuksessa tehtäviin kehittämisprojekteihin.

Opiskelijoilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, millaisena he näkevät työtehtävät vuonna 2020. Tähän vastasi yhteensä 392 opiskelijaa (KyAMK 270, KSAO 122). Opiskelijat näkivät tulevaisuuden työssä tarvittavan moniosaajia ja työn olevan monimuotoista ja -puolista (KyAMK 41, KSAO 15). Kymmenen KyAMK-opiskelijan mielestä työ on toisaalta myös erityisosaamista vaativaa. Työt nähtiin projektiluontoisina (KyAMK 19, KSAO kaksi), ja työntekijältä vaaditaan sopeutumista, joustavuutta ja muutoksenkykyä (KyAMK neljä, KSAO kaksi). Työ nähtiin verkostoituneena, toiminta on yhteisöllistä ja tiimityötä (KyAMK 13, KSAO kaksi).

”Pitää olla moniosaaja ja valmis päivittämään ammattitaitojaan, kansainvälisyys on tärkeää samoin kuin viestintätaidot. Pitää erottua joukosta.” KyAMK:n opiskelija.

”Enemmän kansainvälisyyttä, ja verkostoitumista painotetaan alojen välillä enemmän.” KSAO:n opiskelija.

”Moniosaajia tarvitaan, työt projekteja ja lyhytaikaisia.” KSAO:n opiskelija.

Opiskelijoiden mielestä tulevaisuudessa työssä käytetään edelleen tietokoneita, virtuaaliympäristöjä ja uutta teknologiaa (KyAMK kaksikymmentä, KSAO neljä) sekä työ on kansainvälistä ja monikulttuurista (KyAMK kahdeksan, KSAO kaksi). Tulevaisuuden työ koettiin usein myös haasteelliseksi.

4.7 MIHIN TOIVOTTIIN TUKEA?

Yhteiskunta ympärillämme muuttuu ja toimintatavat sen mukana. Oppiminen on monipuolistunut ja menetelmät muuttuvat ajan vaatimusten mukana. Opettajilta kysyttiin, haluaisivatko he pedagogista apua työssään. Opettajat toivoivat foorumeita, joissa hyviä käytänteitä voidaan vaihtaa ja keskustella niistä (12 mainintaa). Apua haluttiin erilaisista uusista opetuksen ja oppimisen käytänteistä ja menetelmistä (11 mainintaa), uusista arviointikäytännöistä ja -menetelmistä (kuusi mainintaa) sekä yhteisopettajuudesta (kolme mainintaa). Edelliset nousivat esille tasaisesti molempien asteiden opettajien vastauksissa. KyAMK:n opettajat toivoivat verkko- ja virtuaaliopetukseen liittyvää apua. Yksittäisiä mainintoja saivat lisäksi ryhmien käsittely, isojen ryhmien opetus ja arviointi, erityisopetus ja monikulttuurisuus, yleinen kannustaminen ja keskeyttämisen ehkäisy sekä erilaiset oppijat. Myös työnohjaus nousi esiin yksittäisenä mainintana.

Opiskelijoilta tiedusteltiin vastaavasti, millaista oppimiseen liittyvää tukea he haluaisivat. Opiskelijat kirjasiivat 412 toivetta (KyAMK 285, KSAO 127). Palautteen saaminen opettajalta nousi suurimmaksi toiveeksi. Vastanneista 59 halusi palautetta tehtävistä ja opintojen edistymisestä (KyAMK 56, KSAO 14). Usein mainittiin, että palautetta olisi hyvä saada koko oppimisprosessin ajan. Moni toivoi myös, että palautteen saisi henkilökohtaisesti. Pelkän numeron lisäksi toivottiin sanallista palautetta siitä, mitä pitäisi parantaa. Palautetta toivottiin myös omista vahvuuksista ja heikkouksista, mikä tenttien ja tehtävien sijaan viittaa yleiseen osaamiseen ja taitoihin.

”Tenteistä ei saa automaattisesti tietoonsa kuin arvosanan. Mistä voin silloin tietää, mikä meni pieleen ja mitä osasin? Varmaan paperinsa saisi nähtäväksi pyynnöstä, mutta ne pitäisi silloin kaikki pyytää erikseen.” KyAMK:n opiskelija.

”Palautetta oppimisprosessin aikana ja sen jälkeen. Motivoivaa opetusta, tarttuvaa innostusta yms.” KyAMK:n opiskelija.

”Nopeaa palautetta oppimistehtävistä.” KSAO:n opiskelija.

”Enemmän henkilökohtaisia välipalavereita opettajan ja oppilaan välillä, näin aikataulut ja tavoitteet pysyy selvinä ja kumpikin tietää missä mennään.” KSAO:n opiskelija.

Opettajan yleistä kannustavaa otetta toivoi 16 KyAMK:n ja kahdeksan KSAO:n opiskelijaa. Yleistä opintojen ohjaukseen liittyvää ohjausta toivoi 16 KyAMK:n opiskelijaa ja kolme KSAO:n opiskelijaa. KyAMK:n opiskelijoista kolme toivoi myös tietoa erilaisista oppimistekniikoista ja -tyyleistä. Enemmän lähiopetusta toivoi vastanneista kahdeksan KyAMK:n opiskelijaa ja yksi KSAO:n opiskelija. Yhteisöllisiä toimintatapoja, kuten pienryhmissä työskentelyä, keskusteluja ja jaettuja kokemuksia toivoi seitsemän KyAMK:n ja kolme KSAO:n opiskelijaa. Erilaisia opetusmenetelmiä toivoi käytettävän neljä KyAM:n opiskelijaa.

Opiskelijoiden toiveet liittyvät vahvasti palautteen saamiseen, joka on yhteydessä kehittymiseen. Oppimisprosessit, joissa välipalaute on huomioitu, edistävät oppimista ja korjaavat mahdolliset virheet. Tätä myös opiskelijat oikeutetusti toivovat.

5 Johtopäätöksinä oppimisprosessien suunnitteluhaasteita

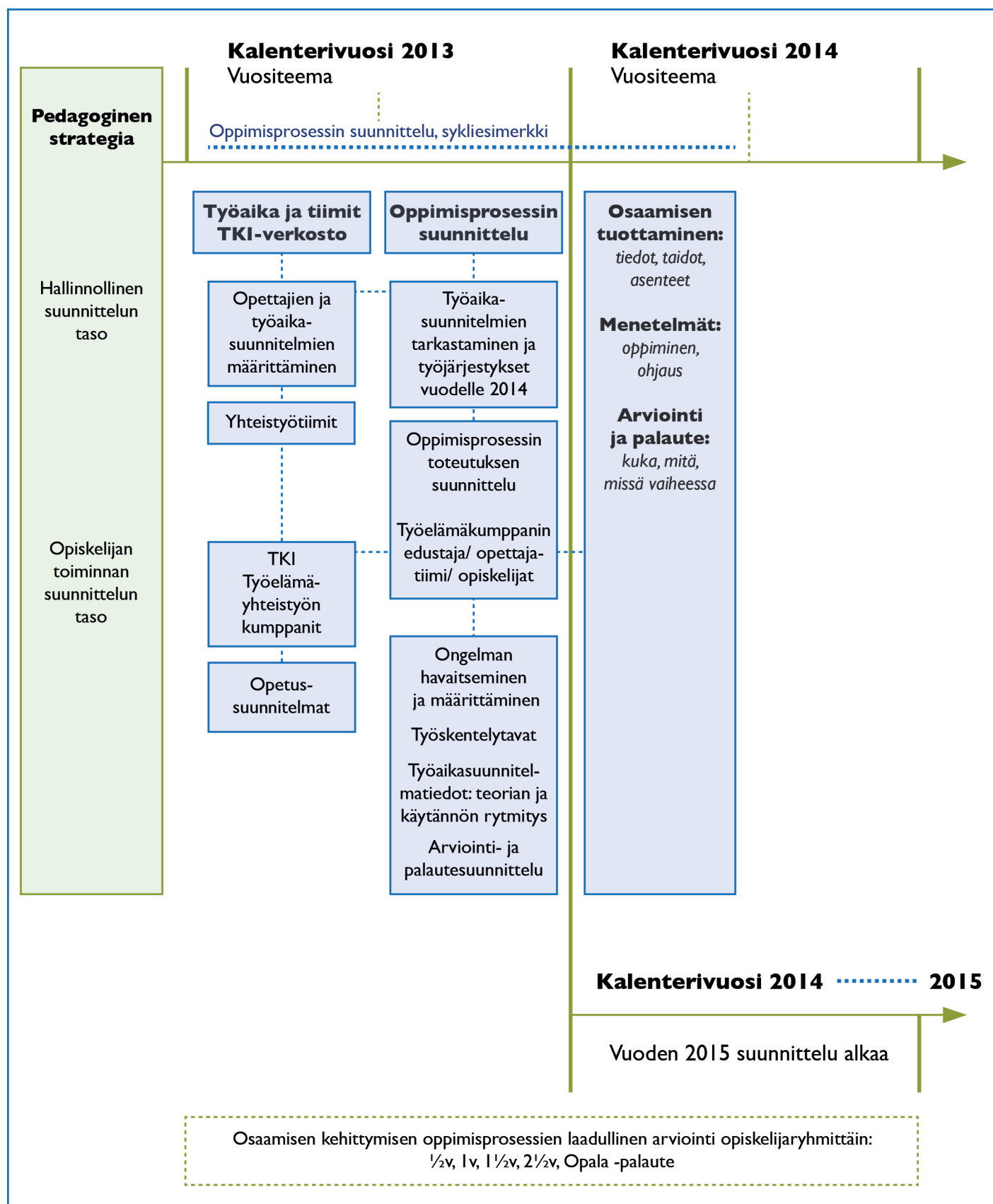
5.1 MONITAHOISET OPPIMISYMPÄRISTÖT JA -PROSESSIT PIDENTÄVÄT SUUNNITTELUSYKLEJÄ

Opettaja on oppimisprosessin mahdollistaja ja tukija. Hän luo edellytyksiä ja toimii työelämäläheisissä kompleksisissa ympäristöissä, joissa on paljon eri toimijoita. Oppilaitos joutuu tekemään hallinnollisia ratkaisuja työajasta, opetuksen jaksotuksesta ja resursseista. Toimintaa ohjaavat myös erilaiset mittarit. Operatiivisen suunnittelun näkökulmasta monitahoinen ja -alainen tiimeissä tapahtuva toiminta asettaa suunnittelulle haasteita. Suunnittelun tulee tapahtua tarpeeksi ajoissa, ja sen tulee kohdentua oppimisprosesseihin, jotta se mahdollistaa yhteisen toiminnan joustavuudesta tinkimättä. Oppimisprosessiin liittyy sekä hallinnollista että pedagogista suunnittelua. Keskeisiksi oppimisprosessin mallinnuksessa nousevat 1) työaika ja toteuttajatiimit, 2) työelämäverkosto ja ongelman havaitseminen, 3) osaamisen tuottamisen määrittäminen: tiedot, taidot, asenteet, 4) käytettävät menetelmät: opetus ja ohjaus sekä 5) arviointi ja palautesuunnitelma: kuka, mitä ja missä vaiheessa (kuviot 14).

Oppimisprosessissa keskeisiksi on nostettu työelämäläheiset oppimistilanteet, oppimistehtävät, ohjaus ja arviointi. Kuviossa 14 kuvataan näiden kahden tason suunnittelusykliä. Aikajärjestyksessä syklissä hahmotetaan yksi kalenterivuosi. Esimerkkiopintopaketti sijoittuu kevätlukukaudelle 2014 ja suunnittelu alkaa vuotta aikaisemmin.

Hallinnollisen tason suunnittelusta vastaa lähinnä esimiestaso, mutta jos yhteistoiminnallisuus ja tiimit halutaan osaksi toimintaa, on suunnittelua tehtävä yhdessä opettajien kanssa, ja heidän on päästävä vaikuttamaan tiimien muodostamiseen. Ne eivät synny väkisin. Valmiin toimintamallin tuominen suoraan käytäntöön ei onnistu (Siltala 2010, 78). Ensimmäisessä vaiheessa määritetään opettajien vuosityön kokonaismäärä ja jakautuminen opintokokonaisuuksiin/ opintopaketteihin. Samalla rakentuvat myös opettajatiimit, jotka aloittavat **oppimisprosessin eli pedagogisen tason suunnittelun**, joka jakautuu kahteen vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa jo edellisenä keväänä sovitaan seuraavan vuoden kevätlukukaudella toteutettavan oppimisprojektin työelämäkumppanuus ja hahmotetaan tavoitteita seuraavan vuoden toiminnalle opetuksen vuositteeman mukaisesti. Tämän tyyppiset toimintamallit edellyttävät pitkäaikaisia yrityselämän kumppanuussuhteita yksittäisten projektitoimeksiantojen sijaan. Suunnittelun tässä vaiheessa laaditaan tai tarkistetaan sopimus työelämäkumppanin kanssa ja luodaan opetussuunnitelmalle viitekehys. Samalla kirjataan sopimukseen osaaminen (tiedot, taidot, asenteet), jota tässä projektissa pyritään kehittämään sekä sovitaan siitä, miten yritys osallistuu oppimisprosessin tuottamiseen ja oppimisen arviointiin. Näin työelämäyhteys kytkeytyy mukaan suunnitteluun riittävän ajoissa. Sopimuksella voidaan myös varmentaa oppimisen, ohjauksen ja arvioinnin läpinäkyvyys kirjaamalla näihin liittyvät tavoitteet yrityksen kanssa tehtäviin sopimuksiin.

Opettajatiimi suunnittelee keskinäisen työnjaon, rytmittää teorian ja käytännön ja antaa aikataulutuksen tiedoksi työaika-suunnitelman/lukujärjestyksen tekijälle. Merkittävää on, että opiskelijatiimi voidaan tarvittaessa irrottaa suunnitteluun jo tässä vaiheessa ennen varsinaisen opintokokonaisuuden alkamista. Opiskelijoiden orientoinnin kannalta on tärkeää, että he tapaavat työelämän edustajan hyvissä ajoin ennen opintopakettia ja pääsevät mukaan ratkaistavan ongelman määrittelyyn ja työn rajaukseen, jotta he oppivat havaitsemaan kehittämistarpeita. Ihmisten aktiivisuus, motivaatio ja sitoutuminen tehtävään lisääntyvät, kun he pääsevät mahdollisimman varhaisessa itse suunnitteluun mukaan, tuottamaan tietoa ja vaikuttamaan sisältöihin (Kumpulainen & al 2011, 39). Opettajatiimi tarkentaa toteutussuunnitelman verkossa olevalle opetussuunnitelmapohjalle.

Kuvio 14. Oppimisprosessin operatiivinen suunnittelun kuvaus (Pekkalin, S., Ruohonen, S. 2013).

5.2 ELINIKÄINEN OPPIMINEN JA TYÖELÄMÄTAITOJEN NÄKYVÄKSI TEKEMINEN

Ammattiopiston elinikäisen oppimisen taitojen (EOA) ja ammattikorkeakouluopiskelijan kaikille yhteisten työelämätaitojen (NQF kompetenssit) nimeäminen ovat selkeyttäneet ja järkevöittäneet opettajan työtä. Työelämätaitojen hallinta ja niiden esille nostaminen oppimisprosessissa ovat haastaneet ammattikorkeakoulun substanssiopettajaa kahdella tavalla. Ensiksi opettaja joutuu kiinnittämään huomiota laajalti sellaiseen osaamiseen, johon hän ei ole ehkä aiemmin tietoisesti keskittynyt tai joka ei ole oleellisesti liittynyt omaan alaan, esimerkiksi monialaisuuteen, yhteisopettajuuteen, johtamiseen ja projektiosaamiseen. Työelämätaitojen oppiminen edellyttää opetus-, arviointi- ja palautemenetelmien monipuolistamista ja opettajan näkökulmasta ehkä aivan uudenlaisten asioiden opettelua. Toinen haaste ovat opetus- ja muut suunnitelmat kuten projektisopimus, jossa myös taitotason osaaminen tulee tehdä näkyviksi opiskelijalle, yritykselle ja muille oppimisprosesseihin liittyville tahoille. Tämä edellyttää hyvää suunnittelua, erityisesti kun oppimisprosesseissa on mukana usein eri opintojaksojen substanssiopettajia ja monialaisia opiskelijaryhmiä sekä yrityksen edustajia.

Opetussuunnitelmakuvauksissa arviointisuunnitelma tuo näkyväksi toiminnan ensisijaisesti oppilaitoksen sisäisille osallistujille, mutta myös yritykselle on tärkeää nähdä, mihin yhteistyöllä pyritään oppimisen näkökulmasta. Tällöin hyvä näkyväksi tekemisen työkalu on kehittämissopimuksesta tehtävä sopimus. Sopimuksessa on luonnollisesti joukko juridisia seikkoja, jotka määrittävät sen sisältöä. Tällaisia ovat sopijaosapuolet, tarkoitus ja sisältö, aikataulu, tulosten esitysmuoto, voimaantulo, tilaajan ja toteuttajien nimet ja yhteystiedot, erittely mahdollisista kustannuksista ja maksuehdot sekä miten mahdolliset erimielisyydet ratkaistaan. Sopimukseen voidaan myös lisätä, mihin osaamiskokonaisuuteen kehittämistehtävä liittyy ja mitä osaamista sen avulla on tavoitteena harjaannuttaa. Sopimukseen voidaan kirjata, miten yritys osallistuu arviointiin ja palautteen antamiseen. Yrityksen kehittämisenäkökulmasta sopimus voi vielä sisältää kohdan, jossa yrityksen edustajat itse määrittävät sen, mitä osaamista he tässä projektissa mahdollisesti kasvattavat. Kun edelliset on määritelty sopimusvaiheessa, jämäköittää se kaikkien osapuolten oppimista ja pitää toiminnan koossa tavoitteiden asettamisesta arviointiin ja palautteeseen saakka.

5.3 TUKEA OPPIJAKESKEISIIN MENETELMIIN, VÄLINEISIIN JA ARVIOINTIKÄYTÄNTÖIHIN

Laajojen osaamiskokonaisuuksien (KyAMK) tai tutkinnon osien (KSAO) toteuttamisessa aito työelämäkonteksti mahdollistaa teorian ja käytännön yhteen sovittamisen. Opettajien maininnat hyvästä tehtäväksi annosta antavat suuntaa sille, että keskustelua avoimista, opiskelijan omaa ajattelua tukevista tehtäväksi annoista ja niiden merkityksestä oppimiselle tulisi jatkaa. Edelleen kehitettävää on osaamistavoitteiden ja työelämätaitojen kuten ongelmanratkaisutaitojen harjaannuttamisessa tehtävissä sekä niiden näkyväksi tuomisessa toiminnassa. Vastanneista opettajista muutama työskenteli selvästi ongelmakeskeisen oppimisen (PBL) -menetelmällä. Menetelmä näyttää ohjaavan tiimiopettajuuteen, yhteisölliseen oppimiseen ja tiedon jakamiseen sekä myös tiimityöskentelyn arviointiin.

Tiimiopettamisen esteinä näyttäisivät olevan osittain tietämättömyys tiimiopettamisen menetelmästä ja ennakkoasenne sen työllistävästä vaikutuksesta. Näitä voidaan poistaa jakamalla tietoa kokeiluista. Toisaalta myös työjärjestykset koettiin esteinä. Työjärjestykseistä voidaan poistaa suunnittelulla. Tällaisista tapauksista hyvien käytänteiden, työkalujen ja tiedon levittäminen näyttää olevan tarpeen. Tiimiopettajuuden hyvänä puolena osa vastanneista nimeää

oman osaamisen kasvattamisen tiimin antia hyödyntäen, osan mielestä suunnittelu tulee syvällisemmäksi. Vastanneista osa piti tiimiopettajuutta aikaa vievänä mutta antoisana, toiset taas pitivät sitä aikaa säästävänä. Hyviä käytäntöjä levittämällä tiimiopettajuuden merkitystä uuden luomisessa, innovatiivisuudessa voidaan vielä terävöittää. Merkittävää on tuoda esiin vertaistuen mahdollistama työn kuormittavuuden väheneminen. Tiimiopettajuuden käsite oli tutkittavilla erilainen, toiset näkivät sen tapana jakaa ryhmää pienemmäksi, toiset taas näkivät sen yhteisopettajuutena. Käsitteellisesti termistä on syytä keskustella.

Arviointi ja palaute ovat oleellinen osa oppimisprosessia, jossa osaaminen tehdään näkyväksi kaikille osapuolille verrattaessa saavutettua osaamista auki kirjoitettuihin tavoitteisiin. Opettajien ja opiskelijoiden vuorovaikutteisuus ja menetelmien monipuolisuus arvioinneissa ovat lisääntyneet. Tavoitteena on saada myös yritysten edustajat yhä enemmän arviointiin mukaan.

Vastanneet opettajat nimesivät monipuolisesti työelämätaitoja ja ne olivat arvioinnin kohteena. Toiminnan kuvauksesta voi kuitenkin vetää varovaisen johtopäätöksen siitä, että kaikki eivät ehkä vielä nimeä työelämätaitoja opetussuunnitelman ja tehtäväksi antojen tasolla, jolloin ne tulisivat yhdeksi oppimisen kohteeksi. Keskeisiä työelämätaitoja käsitteinä tulee vielä kirkastaa ja niiden käyttöä systematisoida kirjoittamalla ne näkyviin opintojaksototeutuksiin ja menetelmiin. Työelämätaidoista palautteen antamisen monipuolisiin tapoihin oppimisprosessin eri vaiheissa on syytä kiinnittää huomiota. Tässä asiassa toinen aste on ammattikorkeakoulua pidemmällä. Siellä osa opetuksesta toteutetaan ja arvioidaan työpaikoilla. Ammattikorkeakoululla voisi olla opittavaa toiselta asteelta, joskin korkea-asteen vaatimukset huomioiden. Keskustelua työelämätaitojen kehittymisestä opetukseen liittyvillä menetelmävalinnoilla on syytä jatkaa.

Pedagoginen avun tarve näyttää vastausten perusteella keskittyvän uusiin menetelmiin, työvälineisiin ja uusiin arviointikäytäntöihin. Opettajat toivoivat hyvien käytäntöjen keskustelu- tai muita foorumeita, joissa voi jakaa kokemuksia. Tällainen foorumi voidaan kokeiluluontoisesti perustaa Intoverkko-hankkeeseen osallistuville opettajille. Foorumissa voi olla oman opettajakunnan edustaja tai ulkopuolinen, joka alustaa lyhyesti aiheen. Osallistujina on hedelmällistä olla opettajia sekä KSAO:sta että KyAMK:sta, jolloin mahdolliset hyvät käytännöt siirtyvät kaksisuuntaisesti.

5.4 KEHITTÄMISKOHTEET TULEVAISUUDEN NÄKÖKULMASTA

Vastausten perusteella kaikki sekä sisäistä että ulkoista yhteistyötä ja siihen liittyviä pedagogisia ratkaisuja tukevat rakenteelliset ja toiminnalliset tavat on syytä edelleen korostetusti nostaa mahdollistamaan työelämäläheistä oppimista. Yritysyhteistyössä sillanrakentajana on opettaja ja kehittämisen näkökulmasta syvälliset ja pitkäjänteiset yrityssuhteet edistävät toimintaa. Tämä on merkittävä tekijä, kun rakennetaan järjestelmiä ja toimintatapoja – opettajan on oltava riittävän sisällä tai lähellä yritystä. Verkostoitumista edistävät yrityksille, opettajille ja opiskelijoille suunnatut avoimet foorumit ja tilaisuudet. Kehittämisen näkökulmasta aikaa säästävät toimintatavat vapauttavat opettajan resursseja suunnitteluun ja asioiden tekemiseen. Tällainen voi olla esimerkiksi yhteisopettajuuden kehittäminen. Verkostoitumiseen liittyvä toiminta ja tuki sekä opettajien valmentaminen tiimivalmentajiksi ja ohjaajiksi edistää opettajuuden muutosta. Koulutuksessa verkko-opetuksen, sosiaalisen median ja myös substanssiosaamisen päivittäminen ovat merkittäviä opettajan ammatillisen kehittymisen näkökulmasta.

Palkkaukseen liittyvistä opetuksen ja opetusprojektin käsitteistä ja merkityksestä toimintaan tulee keskustella ja tehdä mahdollisia ratkaisuja. Kokonaistyöajan järjestelmässä opettajien on helpompi osallistua sekä hanke- että projektitoimintaan.

6 Luotettavuus

Kyselystä haluttiin tehdä mahdollisimman kattava, koska oppimisprosessit linkittyvät niin oppilaitosten hallinnon kuin käytännönkin tasolle niiden saadessa näin monenlaisia ulottuvuuksia. Pelkät vaihtoehtokysymykset eivät olisi avanneet kaikkea sitä, mitä vastaajat ajattelevat ja siksi haluttiin lisätä myös avovastauksia. Ne antoivat lisäymmärrystä monivalintavastauksiin. Testausten, korjausten ja kysymysten määrän karsimisen jälkeenkin kyselystä tuli pitkähäkö. Työkiireiden keskellä on ihmisiä vaikeaa saada vastaamaan kyselyihin. Vastauksia saatiin kuitenkin riittävästi tilastollisesti merkitsevien tulosten aikaan saamiseksi. Avovastauksissakin toteutui saturaatioperiaate eli samat maininnat toistuivat eri henkilöiden vastauksissa niin, että niitä pystyttiin kvantifoimaan ja voidaan olettaa, että lisävastaukset eivät olisi tuoneet enää mitään merkittävää uutta tietoa. Avovastausten laadullisessa analyysissä, voi kuitenkin yksittäinen maininta olla arvokas, jos siinä on jokin uusi oivallus.

Kyselyn vastausten analysoinnissa pitäydyttiin oppilaitostason vertailuissa johtuen kyselyyn vastanneiden määrien suurista vaihteluista koulutusaloittain. Joiltakin aloilta oli niin vähän vastauksia, että alakohtaiselle vertailulle ei ollut edellytyksiä. Opettaja- ja opiskelijakyselyn tuloksia vertaamalla saatiin tulkintaan lisää luotettavuutta. Se auttoi myös näkemään, miten opettajien ja opiskelijoiden näkökulmat eroavat samankin asian suhteen.

Käsitteistä keskustelua tulee jatkaa ja tarkentaa niiden käyttöä. Toisella asteella ja ammattikorkeakoulussa puhutaan samoista asioista eri käsitteillä, ja myös saman talon sisällä käsitteitä käytetään arkielämässä huolimattomasti. Tämänkin kyselyn yhteydessä nousi esille, että termejä projekti ja hanke ei arkipuheessa välttämättä eroteta toisistaan. Koulun ulkopuolella työpaikoilla tapahtuvasta opiskelusta käytetään toisella asteella nimitystä työssäoppiminen ja ammattikorkeakoulussa harjoittelu. Käytännöt näiden toteuttamisessa vaihtelevat suuresti, ja juuri tällaisista asioista on hedelmällistä käydä keskustelua. Oppimista voi toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välillä tapahtua vastavuoroisesti myös opetussuunnitelmien kehittämisessä. Kyselyn analysoinnissa on virhetulkintoja pyritty välttämään käymällä keskusteluja Intoverkko-hankkeeseen osallistuvien kesken ja avaamalla käsitteiden merkityksiä ja merkityseroja.

Kun ammattikorkeakoulussa nojaututaan yleisiin työelämävalmiuksiin, jotka on määritelty ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston kansallisen tason viitekehityksessä (NQF), puhutaan toisella asteella elinikäisen oppimisen avaintaidoista (EOA), jotka on määritelty Opetushallituksessa. Näiden määritelmien yhtäläisyyksiä ja eroja on avattu raportin alkupuolella.

Koska molemmat tämän tutkimuksen tekijät ovat ammattikorkeakoulun opettajia, on tekijöillä luonnollisesti enemmän tietämystä sen toiminnoista ja opetuksesta. Jatkotutkimusta tarvitaan etenkin toisen asteen käytäntöihin paremmin sisälle pääsemiseksi. Kysely nostaa esille kehittämiskohteita, jotka vaativat keskustelua oppilaitosten välillä. Tärkeää on, että keskusteluissa olisi kaikkien osapuolien edustus niin johdon, opettajien kuin opiskelijoidenkin puolelta. Kysely paljastaa opettajien ja opiskelijoiden näkemyserot, mutta oppilaitosten johto on ollut tämän kyselyn ulkopuolella. On jo keskusteltu focus groupien järjestämisestä, missä saman pöydän ääressä olisi keskustelijoita sekä hallinnolliselta että opetuspuolelta. Jos johto ja opettajat käyvät keskusteluja erillään toisistaan, todelliset ongelmatilanteet eivät ratkea. Ilman johdon tukea ja myötävaikutusta yhteisillä käytännöillä ei ole mahdollisuutta jatkua hankkeen päätyttyä. Intoverkko-hanke jatkuu kuitenkin vielä syksyllä 2013, joten vielä on aikaa toimia.

Kirjallisuutta

Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen koulutusalueeseen. 2007. Projektin loppuraportti. ARENE. Saatavissa: <http://www.karelia.fi/ects/materiaali/Ammattikorkeakoulut%20Bolognan%20tiell%C3%A4%2012007.pdf> [viitattu 21.1.2013].

Antikainen, A. 2009. Participation, welfare regime and life history. In: *Lifelong Learning in Europe XIV*, 2, 89-9.

Auvinen, P.; Heikkilä J.; Ilola, H.; Kallioinen, O., Luopajarvi, T.; Raji, K. ja Roslöf, J. 2010. Suositus tutkintojen kansallisen viitekehyksen (NQF) ja tutkintojen yhteisten kompetenssien soveltamisesta ammattikorkeakouluissa. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry. 23.2.2010. Saatavissa: <http://www.scribd.com/doc/30195987/ARENE-Suositus-NQF-n-Ja-Yhteisten-Kompetenssien-Soveltamisesta> [viitattu 5.12.2011]

Elinikäisen oppimisen avaintaidot 2013. Opetushallitus. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/ammattikoulutus/amatilliset_perustutkinnot/elinikaisen_oppimisen_avaintaidot [viitattu 9.4.2013].

Euroopan parlamentti ja neuvosto 2008. Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen perustamisesta elinikäisen oppimisen edistämiseksi (EQF). 20.1.2008. Luxemburg: Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimisto. Saatavissa: http://ec.europa.eu/education/pub/pdf/general/eqf/broch_fi.pdf [viitattu 15.12.2012].

Hartikainen, N. 2012. An Electronic Alumni Publication <http://tyno.kyamk.fi/>
In: Pelli R. and Ruohonen S. (Ed.), *Learning and Competence Creating of Ecosystem - LCCE®*. Publications of Kymenlaakso University of Applied Sciences. Serie A. Study material No 33. Kouvolan. S. 98-99. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/KyAMK/Kirjasto-%20ja%20tietopalvelut/Julkaisutoiminta/Julkaisusarjat/A-sarja/A33-esittely/>

Hautamäki, A. 2008 a. *Kestävä innovointi. Innovaatiopolitiikka uusien haasteiden edessä*. Sitran raportteja 76. Helsinki: Sitra. Saatavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/raportti76.pdf?download=Lataa+pdf> [viitattu 3.12.2012].

Hautamäki, A. 2008 b. *Sustainable Innovation and innovation centres*, Helsinki Quarterly 2/2008, s. 9-15.

Innovative Teaching and Learning Research. 2011. Findings and Implications. SRI International. Saatavissa: http://www.itlresearch.com/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=3&Itemid=5 [viitattu 20.1.2013].

Koulutuksen läpileikkaavaksi teemaksi luovuuden kehittäminen. 2011. Elinkeinoelämän keskusliitto (EK). Saatavissa: http://www.ek.fi/ek/fi/koulutuksen_lapileikkaavaksi_teemaksi_luovuuden_kehittaminen-7324 [viitattu 20.1.2013].

Manninen, J. 2001. Kurssikoulutuksesta oppimisympäristöihin. Aikuiskoulutuskäytäntöjen kehityslinjoja. Teoksessa: Matikainen, J. & Manninen, J. 2001 (toim.) *Aikuiskoulutus verkossa. Verkkopohjaisten oppimisympäristöjen teoriaa ja käytäntöä*. Helsingin yliopiston Tutkimus- ja koulutuskeskus Palmenia. Tammer-Paino, Tampere 2001. 2. uudistettu painos. P. 29-42.

Manninen, J. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt: johdatus oppimisympäristöajatteluun. Helsinki: Opetushallitus.

National Framework for Qualifications and other Learning. Reports of the Ministry of Education 2009: 24. 20.8.2009. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/121526_NQF-muistio_EN_02_10.pdf [viitattu 20.1.2013].

Norrena, J., Kankaanranta, M. & Nieminen, M. 2011. Kohti innovatiivisia opetuskäytänteitä. Teoksessa M. Kankaanranta (toim.) *Opetusteknologia koulun arjessa*. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos, 77-100. Saatavissa http://ktl.jyu.fi/img/portal/19717/D094_netti.pdf. [viitattu 16.4.2013].

Pekkalin, S. 2011. Pedagogical Outlines in LCCE®-Concept. In: Malvela, P. (Ed.) *Research Publication 2011*. Publications of Kymenlaakso University of Applied Sciences. Series B. Kouvola. P. 19-30. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/KyAMK/Kirjasto-%20ja%20tietopalvelut/Julkaisutoiminta/Julkaisusarjat/B-sarja/Tutkimusjulkaisu%202011/>

Proposal for a Recommendation of the European Parliament and the Council on key competences for lifelong learning 2005. Commission of the European Communities. Brussels, 10.11.2005. COM(2005)548 final. 2005/0221 (COD). Saatavissa http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/keyrec_en.pdf [viitattu 3.2.2013].

Recommendation of the European Parliament and of the Council. 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. Saatavissa: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc44_en.htm [viitattu 20.1.2013].

Pekkalin, S. 2009. Learning in Entrepreneurial Style. Practise Viewpoints. In: Ruohonen S. and Mäkelä-Marttinen L. (Ed.), *Towards a Learning and Competence Creating of Ecosystem LCCE*. Publications of Kymenlaakso University of Applied Sciences. Serie A. Study material No 28. Kouvola. P. 46-51. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/KyAMK/Kirjasto-%20ja%20tietopalvelut/Julkaisutoiminta/Julkaisusarjat/A-sarja/A28%20esittely/>

Ruohonen, S. 2012. *Learning the working life skills of the 2020's through LCCE study units*. In: Pelli R. and Ruohonen S. (Ed.), *Learning and Competence Creating of Ecosystem - LCCE®*. Publications of Kymenlaakso University of Applied Sciences. Serie A. Study material No 33. Kouvola. P. 50-57. Saatavissa: <http://www.kyamk.fi/KyAMK/Kirjasto-%20ja%20tietopalvelut/Julkaisutoiminta/Julkaisusarjat/A-sarja/A33-esittely/>

Siltala, R. 2010. *Innovatiivisuus ja yhteistoiminnallinen oppiminen like-elämässä ja opetuksessa*. Turun yliopisto. KMG Printworks – Turku 2010. Saatavissa: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/63301/AnnalesC304Siltala.pdf?sequence=1> [viitattu 27.1.2013]

Suomi uuteen nousuun. Innovaatiot ja osaaminen huipputasolle 2004. Toim. Antti Hautamäki ja Tarmo Lemola. Sitran raportteja 39. Saatavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/Raportti39.pdf> [viitattu 20.1.2013].

Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:24. Opetusministeriö 2009. Saatavissa <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/julkaisut/2009/liitteet/tr24.pdf?lang=fi> [viitattu 9.4.2013].

Liite 1.

Koonti taulukosta: Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys. (2009, 86-87.)

Osa-alue	Ammatilliset perustutkinnot ja ammattitutkinnot	Ammattikorkeakoulututkinto
Tieto	Hallitsee oman alansa fakta- ja teoria- tiedot laajoissa asiayhteyksissä ja pystyy hyödyntämään näitä tietoja ratkaistaessa oman alan erityisongelmia.	Hallitsee laaja-alaiset ja edistyneet oman alansa tiedot, joihin liittyy teorioiden, keskeisten käsitteiden, menetelmien ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen ja arvioiminen. Ymmärtää ammatillisten tehtäväalueiden ja/tai tieteenalojen kattavuuden ja rajat.
Työskentelytapa ja soveltaminen (taito)	Hallitsee tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot, joita vaaditaan ratkaistaessa oman alan erityisongelmia. Työskentelee itsenäisesti yleensä ennustettavissa, mutta mahdollisesti muuttuvissa toimintaympäristöissä.	Hallitsee edistyneet taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa, kykyä soveltaa ja kykyä luoviin ratkaisuihin, joita vaaditaan erikoistuneella ammatti-, tieteen- tai taiteen alalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseksi.
Vastuu, johtaminen, yrittäjyys	Vastaa omien tehtäviensä loppuun suorittamisesta sekä toimii turvallisesti ja vastuullisesti työyhteisössä. Kykenee taloudelliseen, tulokselliseen ja suunnitelmalliseen toimintaan ja töiden järjestelyyn. Kykenee valvomaan muiden suorittamia rutiinitehtäviä.	Kykenee johtamaan monimutkaisia amatillisia toimia tai hankkeita tai kykenee työskentelemään itsenäisesti alan asiantuntijatehtävissä. Kykenee päättökseen ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Perusedellytykset toimia alan itsenäisenä yrittäjänä.
Arviointi	Arvioi omaa osaamistaan ja parantaa työhön tai opintoihin liittyviä toimia. Kehittää itseään ja työtään.	Kykenee vastaamaan oman osaamisensa arvioinnin ja kehittämisen lisäksi yksittäisten henkilöiden ja ryhmien kehityksestä.
Elinikäisen oppimisen avaintaidot	Valmius jatkuvaan oppimiseen. Osaa viestiä monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti eri tilanteissa ja tuottaa monipuolisia, myös alaan liittyviä, tekstejä. Selviytyy kansainvälisestä viestinnästä ja vuorovaikutuksesta toisella kotimaisella ja ainakin yhdellä vieraalla kielellä.	Valmius jatkuvaan oppimiseen. Osaa viestiä riittävästi suullisesti ja kirjallisesti sekä alaan että alaan ulko- puoliselle yleisölle. Kykenee itsenäiseen kansainväliseen viestintään ja vuorovai- kutukseen toisella kotimaisella ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä.

Oppilaitos

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	KyAMK	82	54,3	54,3	54,3
	KSAO	68	45,0	45,0	99,3
	Molemmat	1	,7	,7	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Opetan lisäksi jossakin muualla

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	149	98,7	98,7	98,7
	Kyllä	2	1,3	1,3	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Sukupuoli

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mies	64	42,4	42,4	42,4
	Nainen	87	57,6	57,6	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Oletko mukana INTOVERKKO-hankkeessa?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kyllä	15	9,9	9,9	9,9
	Ei	136	90,1	90,1	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Nuorisoryhmien opetus

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	12	7,9	7,9	7,9
	Kyllä	139	92,1	92,1	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Aikuisryhmien opetus

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	61	40,4	40,4	40,4
	Kyllä	90	59,6	59,6	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Opetan ylempää AMK:ta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	137	90,7	90,7	90,7
	Kyllä	14	9,3	9,3	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Opetan yrityskoulutusta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	141	93,4	93,4	93,4
	Kyllä	10	6,6	6,6	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Opetan työvoimapolitiista koulutusta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	145	96,0	96,0	96,0
	Kyllä	6	4,0	4,0	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Muuta opetusta/ohjausta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	142	94,0	94,0	94,0
	Kyllä	9	6,0	6,0	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Opetan 1. vuosikurssia

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	25	16,6	16,6	16,6
	Kyllä	126	83,4	83,4	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Opetan 2. vuosikurssia

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	22	14,6	14,6	14,6
	Kyllä	129	85,4	85,4	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Opetan 3. vuosikurssia

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	18	11,9	11,9	11,9
	Kyllä	133	88,1	88,1	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Opetan 4. vuosikurssia

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	84	55,6	55,6	55,6
	Kyllä	67	44,4	44,4	100,0
Total		151	100,0	100,0	

OPO

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	144	95,4	95,4	95,4
	Kyllä	7	4,6	4,6	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Ryhmäohjaaja tai vastaava

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	77	51,0	51,0	51,0
	Kyllä	74	49,0	49,0	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Suuntautumisvastaava

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	135	89,4	89,4	89,4
	Kyllä	16	10,6	10,6	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Koulutusohjelmavastaava

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	132	87,4	87,4	87,4
	Kyllä	19	12,6	12,6	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Työharjoitteluvastaava / -ohjaaja

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	118	78,1	78,1	78,1
	Kyllä	33	21,9	21,9	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Muu rooli

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ei	88	58,3	58,3	58,3
	Kyllä	63	41,7	41,7	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Onko sinulla pedagoginen pätevyys?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kyllä	131	86,8	86,8	86,8
	Ei	20	13,2	13,2	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Oletko täydentänyt pedagogista osaamistasi sen jälkeen?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kyllä, millä tavalla?	89	58,9	58,9	58,9
	En	62	41,1	41,1	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Suunnittelen kurssin tehtävät yksin ennakkoon

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	8	5,3	5,3	5,3
	2 Joskus	19	12,6	12,6	17,9
	3 Satunnaisesti	14	9,3	9,3	27,2
	4 Melko usein	76	50,3	50,3	77,5
	5 Aina	34	22,5	22,5	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Opiskelija osallistuu tehtäväksiannon suunnitteluun (ja ongelman havaitsemiseen työelämässä)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	11	7,3	7,3	7,3
	2 Joskus	53	35,1	35,1	42,4
	3 Satunnaisesti	36	23,8	23,8	66,2
	4 Melko usein	39	25,8	25,8	92,1
	5 Aina	12	7,9	7,9	100,0
Total		151	100,0	100,0	

Suunnitteleminen opettajakollegoiden kanssa yhteisiä tehtäviä

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	7	4,6	4,6	4,6
2 Joskus	33	21,9	21,9	26,5
3 Satunnaisesti	45	29,8	29,8	56,3
4 Melko usein	52	34,4	34,4	90,7
5 Aina	14	9,3	9,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Annan tehtävässä opiskelijoille hyvin tarkat ohjeet siitä mitä lopputuotoksessa tulee olla

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	13	8,6	8,6	8,6
2 Joskus	31	20,5	20,5	29,1
3 Satunnaisesti	24	15,9	15,9	45,0
4 Melko usein	69	45,7	45,7	90,7
5 Aina	14	9,3	9,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Mielestäni tehtäväksiannossa riittävät vain päälinjat

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	8	5,3	5,3	5,3
2 Joskus	55	36,4	36,4	41,7
3 Satunnaisesti	33	21,9	21,9	63,6
4 Melko usein	50	33,1	33,1	96,7
5 Aina	5	3,3	3,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Suunnittelen tehtäviä yhdessä työelämän kanssa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	27	17,9	17,9	17,9
2 Joskus	39	25,8	25,8	43,7
3 Satunnaisesti	34	22,5	22,5	66,2
4 Melko usein	43	28,5	28,5	94,7
5 Aina	8	5,3	5,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Luento

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	3	2,0	2,0	2,0
2 Joskus	25	16,6	16,6	18,5
3 Satunnaisesti	27	17,9	17,9	36,4
4 Melko usein	85	56,3	56,3	92,7
5 Aina	11	7,3	7,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Demonstraatio

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	7	4,6	4,6	4,6
2 Joskus	13	8,6	8,6	13,2
3 Satunnaisesti	41	27,2	27,2	40,4
4 Melko usein	78	51,7	51,7	92,1
5 Aina	12	7,9	7,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Havainnollistaminen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2 Joskus	7	4,6	4,6	4,6
3 Satunnaisesti	23	15,2	15,2	19,9
4 Melko usein	80	53,0	53,0	72,8
5 Aina	41	27,2	27,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Esittävä harjoitus

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	13	8,6	8,6	8,6
2 Joskus	18	11,9	11,9	20,5
3 Satunnaisesti	37	24,5	24,5	45,0
4 Melko usein	68	45,0	45,0	90,1
5 Aina	15	9,9	9,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Aktivoiva opetus

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	2	1,3	1,3	1,3
2 Joskus	10	6,6	6,6	7,9
3 Satunnaisesti	33	21,9	21,9	29,8
4 Melko usein	68	45,0	45,0	74,8
5 Aina	38	25,2	25,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Tehtävien tarkistaminen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	2	1,3	1,3	1,3
2 Joskus	15	9,9	9,9	11,3
3 Satunnaisesti	19	12,6	12,6	23,8
4 Melko usein	64	42,4	42,4	66,2
5 Aina	51	33,8	33,8	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Ohjatut harjoitukset

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2 Joskus	13	8,6	8,6	8,6
3 Satunnaisesti	23	15,2	15,2	23,8
4 Melko usein	78	51,7	51,7	75,5
5 Aina	37	24,5	24,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Laboraatiot/laboratoriotyöt/pajatyöskentely

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	32	21,2	21,2	21,2
2 Joskus	23	15,2	15,2	36,4
3 Satunnaisesti	21	13,9	13,9	50,3
4 Melko usein	52	34,4	34,4	84,8
5 Aina	23	15,2	15,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Yhteistoiminnallinen oppiminen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	5	3,3	3,3	3,3
2 Joskus	16	10,6	10,6	13,9
3 Satunnaisesti	37	24,5	24,5	38,4
4 Melko usein	77	51,0	51,0	89,4
5 Aina	16	10,6	10,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Learning Cafe

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	78	51,7	51,7	51,7
2 Joskus	32	21,2	21,2	72,8
3 Satunnaisesti	28	18,5	18,5	91,4
4 Melko usein	13	8,6	8,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Draama

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	88	58,3	58,3	58,3
2 Joskus	34	22,5	22,5	80,8
3 Satunnaisesti	20	13,2	13,2	94,0
4 Melko usein	8	5,3	5,3	99,3
5 Aina	1	,7	,7	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opintokäynti

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	15	9,9	9,9	9,9
2 Joskus	48	31,8	31,8	41,7
3 Satunnaisesti	57	37,7	37,7	79,5
4 Melko usein	27	17,9	17,9	97,4
5 Aina	4	2,6	2,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Oppimistehtävät

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
2 Joskus	5	3,3	3,3	3,3
3 Satunnaisesti	25	16,6	16,6	19,9
4 Melko usein	83	55,0	55,0	74,8
5 Aina	38	25,2	25,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Simulaatio

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	65	43,0	43,0	43,0
2 Joskus	33	21,9	21,9	64,9
3 Satunnaisesti	26	17,2	17,2	82,1
4 Melko usein	24	15,9	15,9	98,0
5 Aina	3	2,0	2,0	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Asiantuntijahaastattelu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	38	25,2	25,2	25,2
2 Joskus	65	43,0	43,0	68,2
3 Satunnaisesti	33	21,9	21,9	90,1
4 Melko usein	13	8,6	8,6	98,7
5 Aina	2	1,3	1,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Seminaarit ja muut esitykset

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	20	13,2	13,2	13,2
2 Joskus	49	32,5	32,5	45,7
3 Satunnaisesti	38	25,2	25,2	70,9
4 Melko usein	34	22,5	22,5	93,4
5 Aina	10	6,6	6,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opinnäytetyöt

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	19	12,6	12,6	12,6
2 Joskus	26	17,2	17,2	29,8
3 Satunnaisesti	30	19,9	19,9	49,7
4 Melko usein	50	33,1	33,1	82,8
5 Aina	26	17,2	17,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Problem Based Learning (PBL)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	39	25,8	25,8	25,8
2 Joskus	35	23,2	23,2	49,0
3 Satunnaisesti	32	21,2	21,2	70,2
4 Melko usein	29	19,2	19,2	89,4
5 Aina	16	10,6	10,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Hanke/projektiopetus

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	49	32,5	32,5	32,5
2 Joskus	31	20,5	20,5	53,0
3 Satunnaisesti	27	17,9	17,9	70,9
4 Melko usein	39	25,8	25,8	96,7
5 Aina	5	3,3	3,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Learning by Developing (LBD)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	68	45,0	45,0	45,0
2 Joskus	37	24,5	24,5	69,5
3 Satunnaisesti	25	16,6	16,6	86,1
4 Melko usein	17	11,3	11,3	97,4
5 Aina	4	2,6	2,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Tekemällä oppiminen (learning by doing)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	4	2,6	2,6	2,6
2 Joskus	12	7,9	7,9	10,6
3 Satunnaisesti	31	20,5	20,5	31,1
4 Melko usein	65	43,0	43,0	74,2
5 Aina	39	25,8	25,8	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Verkko-opetus

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	22	14,6	14,6	14,6
2 Joskus	26	17,2	17,2	31,8
3 Satunnaisesti	32	21,2	21,2	53,0
4 Melko usein	56	37,1	37,1	90,1
5 Aina	15	9,9	9,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Oppimispäiväkirjan laatiminen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	18	11,9	11,9	11,9
2 Joskus	49	32,5	32,5	44,4
3 Satunnaisesti	43	28,5	28,5	72,8
4 Melko usein	38	25,2	25,2	98,0
5 Aina	3	2,0	2,0	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Kotitehtävien tekeminen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 En koskaan	6	4,0	4,0	4,0
2 Joskus	24	15,9	15,9	19,9
3 Satunnaisesti	44	29,1	29,1	49,0
4 Melko usein	57	37,7	37,7	86,8
5 Aina	20	13,2	13,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opetan yrityskoulutusta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Ei	141	93,4	93,4	93,4
Kyllä	10	6,6	6,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opetan työvoimapolitiittista koulutusta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Ei	145	96,0	96,0	96,0
Kyllä	6	4,0	4,0	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Muuta opetusta/ohjausta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Ei	142	94,0	94,0	94,0
Kyllä	9	6,0	6,0	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opetan 1. vuosikurssia

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Ei	25	16,6	16,6	16,6
Kyllä	126	83,4	83,4	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opetan 2. vuosikurssia

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Ei	22	14,6	14,6	14,6
Kyllä	129	85,4	85,4	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opetan 3. vuosikurssia

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Ei	18	11,9	11,9	11,9
Kyllä	133	88,1	88,1	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Essee

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	24	15,9	15,9	15,9
	2 Joskus	53	35,1	35,1	51,0
	3 Satunnaisesti	36	23,8	23,8	74,8
	4 Melko usein	32	21,2	21,2	96,0
	5 Aina	6	4,0	4,0	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Raportin kirjoittaminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	10	6,6	6,6	6,6
	2 Joskus	29	19,2	19,2	25,8
	3 Satunnaisesti	54	35,8	35,8	61,6
	4 Melko usein	53	35,1	35,1	96,7
	5 Aina	5	3,3	3,3	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Referaatti

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	33	21,9	21,9	21,9
	2 Joskus	54	35,8	35,8	57,6
	3 Satunnaisesti	40	26,5	26,5	84,1
	4 Melko usein	23	15,2	15,2	99,3
	5 Aina	1	,7	,7	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Oppimistehtävä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2 Joskus	10	6,6	6,6	6,6
	3 Satunnaisesti	32	21,2	21,2	27,8
	4 Melko usein	76	50,3	50,3	78,1
	5 Aina	33	21,9	21,9	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Tenttiin lukeminen ja muu lukeminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	8	5,3	5,3	5,3
	2 Joskus	32	21,2	21,2	26,5
	3 Satunnaisesti	33	21,9	21,9	48,3
	4 Melko usein	63	41,7	41,7	90,1
	5 Aina	15	9,9	9,9	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Opintokäynti

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	19	12,6	12,6	12,6
	2 Joskus	54	35,8	35,8	48,3
	3 Satunnaisesti	49	32,5	32,5	80,8
	4 Melko usein	24	15,9	15,9	96,7
	5 Aina	5	3,3	3,3	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Asiantuntijahaastattelun toteuttaminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	49	32,5	32,5	32,5
	2 Joskus	52	34,4	34,4	66,9
	3 Satunnaisesti	35	23,2	23,2	90,1
	4 Melko usein	14	9,3	9,3	99,3
	5 Aina	1	,7	,7	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Suullisen esityksen valmistelu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	10	6,6	6,6	6,6
	2 Joskus	31	20,5	20,5	27,2
	3 Satunnaisesti	45	29,8	29,8	57,0
	4 Melko usein	55	36,4	36,4	93,4
	5 Aina	10	6,6	6,6	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Esittävä tuotos/autenttinen tehtävä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	24	15,9	15,9	15,9
	2 Joskus	31	20,5	20,5	36,4
	3 Satunnaisesti	29	19,2	19,2	55,6
	4 Melko usein	51	33,8	33,8	89,4
	5 Aina	16	10,6	10,6	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Miten hyvin tunnistit aiemmissa osan 3 alussa mainitut oppimismenetelmät?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Tunnistin kaikki menetelmät	50	33,1	33,1	33,1
	2 Tunnistin suurimman osan menetelmistä	90	59,6	59,6	92,7
	3 Tunnistin noin puolet menetelmistä	9	6,0	6,0	98,7
	4 En tunnistanut suurinta osaa menetelmistä	2	1,3	1,3	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Kokeilen mielelläni uusia asioita

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2 Joskus	7	4,6	4,6	4,6
	3 Satunnaisesti	37	24,5	24,5	29,1
	4 Melko usein	73	48,3	48,3	77,5
	5 Aina	34	22,5	22,5	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Jos epäonnistun, saan tukea työyhteisöltä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	10	6,6	6,6	6,6
	2 Joskus	36	23,8	23,8	30,5
	3 Satunnaisesti	41	27,2	27,2	57,6
	4 Melko usein	45	29,8	29,8	87,4
	5 Aina	19	12,6	12,6	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Koen, että saan tukea kollegoilta uusien pedagogisten kokeilujen käytössä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	11	7,3	7,3	7,3
	2 Joskus	36	23,8	23,8	31,1
	3 Satunnaisesti	42	27,8	27,8	58,9
	4 Melko usein	44	29,1	29,1	88,1
	5 Aina	18	11,9	11,9	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Koen, että saan tukea esimiehiltä uusien pedagogisten kokeilujen käytössä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	24	15,9	15,9	15,9
	2 Joskus	43	28,5	28,5	44,4
	3 Satunnaisesti	25	16,6	16,6	60,9
	4 Melko usein	37	24,5	24,5	85,4
	5 Aina	22	14,6	14,6	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Koen antoisana yritysprojekteissa toimimisen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	21	13,9	13,9	13,9
	2 Joskus	35	23,2	23,2	37,1
	3 Satunnaisesti	34	22,5	22,5	59,6
	4 Melko usein	30	19,9	19,9	79,5
	5 Aina	31	20,5	20,5	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Tilat tukevat uusien asioiden kokeilua

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	25	16,6	16,6	16,6
	2 Joskus	61	40,4	40,4	57,0
	3 Satunnaisesti	32	21,2	21,2	78,1
	4 Melko usein	28	18,5	18,5	96,7
	5 Aina	5	3,3	3,3	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

OPS tukee uusien asioiden kokeilua

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	15	9,9	9,9	9,9
2 Joskus	42	27,8	27,8	37,7
3 Satunnaisesti	40	26,5	26,5	64,2
4 Melko usein	42	27,8	27,8	92,1
5 Aina	12	7,9	7,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen, että on ikävää jos joutuisin muuttamaan omia opetusmenetelmiäni

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	49	32,5	32,5	32,5
2 Joskus	63	41,7	41,7	74,2
3 Satunnaisesti	22	14,6	14,6	88,7
4 Melko usein	12	7,9	7,9	96,7
5 Aina	5	3,3	3,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen, että opetusmenetelmien muuttaminen on turhaa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	74	49,0	49,0	49,0
2 Joskus	53	35,1	35,1	84,1
3 Satunnaisesti	18	11,9	11,9	96,0
4 Melko usein	6	4,0	4,0	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen pedagogisen kehittämisen tärkeäksi osaksi työtäni

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	2	1,3	1,3	1,3
2 Joskus	6	4,0	4,0	5,3
3 Satunnaisesti	15	9,9	9,9	15,2
4 Melko usein	66	43,7	43,7	58,9
5 Aina	62	41,1	41,1	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen pedagogisen kehittämisen hyödylliseksi yhteiskunnan kehityksen kannalta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	2	1,3	1,3	1,3
2 Joskus	11	7,3	7,3	8,6
3 Satunnaisesti	22	14,6	14,6	23,2
4 Melko usein	66	43,7	43,7	66,9
5 Aina	50	33,1	33,1	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Kiinnitän huomiota oppimisen siirtovaikutukseen (transfer)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	5	3,3	3,3	3,3
2 Joskus	17	11,3	11,3	14,6
3 Satunnaisesti	47	31,1	31,1	45,7
4 Melko usein	59	39,1	39,1	84,8
5 Aina	23	15,2	15,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen oppivani toisilta opettajilta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2 Joskus	20	13,2	13,2	13,2
3 Satunnaisesti	28	18,5	18,5	31,8
4 Melko usein	66	43,7	43,7	75,5
5 Aina	37	24,5	24,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen oppivani yrityksiltä

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	5	3,3	3,3	3,3
2 Joskus	23	15,2	15,2	18,5
3 Satunnaisesti	42	27,8	27,8	46,4
4 Melko usein	47	31,1	31,1	77,5
5 Aina	34	22,5	22,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen, että opiskelijat tuovat uutta tietoa työpaikoilta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	6	4,0	4,0	4,0
2 Joskus	23	15,2	15,2	19,2
3 Satunnaisesti	40	26,5	26,5	45,7
4 Melko usein	53	35,1	35,1	80,8
5 Aina	29	19,2	19,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen oppivani opiskelijoilta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	3	2,0	2,0	2,0
2 Joskus	29	19,2	19,2	21,2
3 Satunnaisesti	31	20,5	20,5	41,7
4 Melko usein	51	33,8	33,8	75,5
5 Aina	37	24,5	24,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Tukeeko työ-/lukujärjestys uusien asioiden kokeilua?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Kyllä	74	49,0	49,0	49,0
Ei	77	51,0	51,0	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Oletko opettanut/ohjannut toisen opettajan kanssa tai isommassa tiimissä?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Kyllä	108	71,5	71,5	71,5
Ei	43	28,5	28,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Arvioin opettajana oppimisprosesseja opintojaksoillani

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	1	,7	,7	,7
2 Joskus	15	9,9	9,9	10,6
3 Satunnaisesti	19	12,6	12,6	23,2
4 Melko usein	64	42,4	42,4	65,6
5 Aina	52	34,4	34,4	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Kiinnitän arvioinnissa huomiota yleisiin työelämävalmiuksiin

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	1	,7	,7	,7
2 Joskus	9	6,0	6,0	6,6
3 Satunnaisesti	22	14,6	14,6	21,2
4 Melko usein	70	46,4	46,4	67,5
5 Aina	49	32,5	32,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Pyydän opiskelijoita arvioimaan oppimisprosesseja opintojaksoillani

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	1	,7	,7	,7
2 Joskus	18	11,9	11,9	12,6
3 Satunnaisesti	34	22,5	22,5	35,1
4 Melko usein	66	43,7	43,7	78,8
5 Aina	32	21,2	21,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Pyydän työelämää arvioimaan oppimisprosesseja opintojaksoillani

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	43	28,5	28,5	28,5
2 Joskus	43	28,5	28,5	57,0
3 Satunnaisesti	25	16,6	16,6	73,5
4 Melko usein	24	15,9	15,9	89,4
5 Aina	16	10,6	10,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Annan palautetta arvioinnista opiskelijoille opintojaksoillani

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	2	1,3	1,3	1,3
2 Joskus	16	10,6	10,6	11,9
3 Satunnaisesti	8	5,3	5,3	17,2
4 Melko usein	64	42,4	42,4	59,6
5 Aina	61	40,4	40,4	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Teen lähtötasoarvioinnin opintojakson alussa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	23	15,2	15,2	15,2
2 Joskus	60	39,7	39,7	55,0
3 Satunnaisesti	30	19,9	19,9	74,8
4 Melko usein	22	14,6	14,6	89,4
5 Aina	16	10,6	10,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Käytän oppimispäiväkirjaa oppimisen arviointiin

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	31	20,5	20,5	20,5
2 Joskus	52	34,4	34,4	55,0
3 Satunnaisesti	35	23,2	23,2	78,1
4 Melko usein	28	18,5	18,5	96,7
5 Aina	5	3,3	3,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Teetän opiskelijoilla väliarviointeja kesken opintojakson

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	25	16,6	16,6	16,6
2 Joskus	42	27,8	27,8	44,4
3 Satunnaisesti	41	27,2	27,2	71,5
4 Melko usein	31	20,5	20,5	92,1
5 Aina	12	7,9	7,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Tiedonhankintataidot

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	1	,7	,7	,7
2 Joskus	13	8,6	8,6	9,3
3 Satunnaisesti	21	13,9	13,9	23,2
4 Melko usein	71	47,0	47,0	70,2
5 Aina	45	29,8	29,8	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Pyydän opiskelijoita arvioimaan itseään

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	5	3,3	3,3	3,3
2 Joskus	19	12,6	12,6	15,9
3 Satunnaisesti	28	18,5	18,5	34,4
4 Melko usein	56	37,1	37,1	71,5
5 Aina	43	28,5	28,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan vastuunotto omasta oppimisestaan

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2 Joskus	4	2,6	2,6	2,6
3 Satunnaisesti	11	7,3	7,3	9,9
4 Melko usein	63	41,7	41,7	51,7
5 Aina	73	48,3	48,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Pyydän ryhmiä arvioimaan itseään

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	12	7,9	7,9	7,9
2 Joskus	37	24,5	24,5	32,5
3 Satunnaisesti	34	22,5	22,5	55,0
4 Melko usein	48	31,8	31,8	86,8
5 Aina	20	13,2	13,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan vastuunotto ryhmän oppimisesta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	7	4,6	4,6	4,6
2 Joskus	17	11,3	11,3	15,9
3 Satunnaisesti	47	31,1	31,1	47,0
4 Melko usein	57	37,7	37,7	84,8
5 Aina	23	15,2	15,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Anna palautetta työelämätaitojen soveltamisesta kursilla

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	9	6,0	6,0	6,0
2 Joskus	38	25,2	25,2	31,1
3 Satunnaisesti	34	22,5	22,5	53,6
4 Melko usein	53	35,1	35,1	88,7
5 Aina	17	11,3	11,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan kyky jakaa osaamista muille

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	4	2,6	2,6	2,6
2 Joskus	15	9,9	9,9	12,6
3 Satunnaisesti	37	24,5	24,5	37,1
4 Melko usein	66	43,7	43,7	80,8
5 Aina	29	19,2	19,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Kerään/pyydän palautetta opiskelijoilta kesken opintojakson

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	9	6,0	6,0	6,0
2 Joskus	45	29,8	29,8	35,8
3 Satunnaisesti	51	33,8	33,8	69,5
4 Melko usein	35	23,2	23,2	92,7
5 Aina	11	7,3	7,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan kyky ottaa vastaan ja antaa palautetta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	2	1,3	1,3	1,3
2 Joskus	8	5,3	5,3	6,6
3 Satunnaisesti	32	21,2	21,2	27,8
4 Melko usein	63	41,7	41,7	69,5
5 Aina	46	30,5	30,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Pidän opintojakson lopuksi tentin

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	19	12,6	12,6	12,6
2 Joskus	35	23,2	23,2	35,8
3 Satunnaisesti	20	13,2	13,2	49,0
4 Melko usein	51	33,8	33,8	82,8
5 Aina	26	17,2	17,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan kyky huomioida erilaiset ihmiset

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	6	4,0	4,0	4,0
2 Joskus	18	11,9	11,9	15,9
3 Satunnaisesti	28	18,5	18,5	34,4
4 Melko usein	66	43,7	43,7	78,1
5 Aina	33	21,9	21,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Arvioin opintojakson tehtävien perusteella

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	5	3,3	3,3	3,3
2 Joskus	10	6,6	6,6	9,9
3 Satunnaisesti	41	27,2	27,2	37,1
4 Melko usein	67	44,4	44,4	81,5
5 Aina	28	18,5	18,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Kyky soveltaa kestävän kehityksen periaatteita (sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen, ekologinen)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	10	6,6	6,6	6,6
2 Joskus	23	15,2	15,2	21,9
3 Satunnaisesti	40	26,5	26,5	48,3
4 Melko usein	55	36,4	36,4	84,8
5 Aina	23	15,2	15,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	1	,7	,7	,7
2 Joskus	14	9,3	9,3	9,9
3 Satunnaisesti	30	19,9	19,9	29,8
4 Melko usein	53	35,1	35,1	64,9
5 Aina	53	35,1	35,1	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan taito toimia verkostoissa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	4	2,6	2,6	2,6
2 Joskus	25	16,6	16,6	19,2
3 Satunnaisesti	46	30,5	30,5	49,7
4 Melko usein	52	34,4	34,4	84,1
5 Aina	24	15,9	15,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan kyky sietää ennakoimattomia tilanteita

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	7	4,6	4,6	4,6
2 Joskus	17	11,3	11,3	15,9
3 Satunnaisesti	40	26,5	26,5	42,4
4 Melko usein	49	32,5	32,5	74,8
5 Aina	38	25,2	25,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan monipuoliset työskentelytavat

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	3	2,0	2,0	2,0
2 Joskus	15	9,9	9,9	11,9
3 Satunnaisesti	19	12,6	12,6	24,5
4 Melko usein	82	54,3	54,3	78,8
5 Aina	32	21,2	21,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan kyky ratkaista ongelmia

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	1	,7	,7	,7
2 Joskus	4	2,6	2,6	3,3
3 Satunnaisesti	15	9,9	9,9	13,2
4 Melko usein	68	45,0	45,0	58,3
5 Aina	63	41,7	41,7	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan projektiosaaminen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	8	5,3	5,3	5,3
2 Joskus	26	17,2	17,2	22,5
3 Satunnaisesti	48	31,8	31,8	54,3
4 Melko usein	55	36,4	36,4	90,7
5 Aina	14	9,3	9,3	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Ammattialan soveltaminen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	1	,7	,7	,7
2 Joskus	9	6,0	6,0	6,6
3 Satunnaisesti	20	13,2	13,2	19,9
4 Melko usein	63	41,7	41,7	61,6
5 Aina	58	38,4	38,4	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan asiakaslähtöisyys

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	10	6,6	6,6	6,6
2 Joskus	13	8,6	8,6	15,2
3 Satunnaisesti	31	20,5	20,5	35,8
4 Melko usein	56	37,1	37,1	72,8
5 Aina	41	27,2	27,2	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan kyky toimia monikulttuurisissa ryhmissä

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	23	15,2	15,2	15,2
2 Joskus	29	19,2	19,2	34,4
3 Satunnaisesti	41	27,2	27,2	61,6
4 Melko usein	36	23,8	23,8	85,4
5 Aina	22	14,6	14,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Opiskelijan kyky käyttää vieraskielistä materiaalia

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	15	9,9	9,9	9,9
2 Joskus	27	17,9	17,9	27,8
3 Satunnaisesti	43	28,5	28,5	56,3
4 Melko usein	39	25,8	25,8	82,1
5 Aina	27	17,9	17,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Tunnetko hyvin erilaiset arviointimenetelmät?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Kyllä	77	51,0	51,0	51,0
2 En riittävästi, jotta osaisin soveltaa kaikkia.	74	49,0	49,0	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Haluaisitko pedagogista apua työssäsi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En	80	53,0	53,0	53,0
2 Kyllä. Minkälaista?	71	47,0	47,0	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Toimin työelämän konsulttina

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	54	35,8	35,8	35,8
2 Joskus	49	32,5	32,5	68,2
3 Satunnaisesti	22	14,6	14,6	82,8
4 Melko usein	22	14,6	14,6	97,4
5 Aina	4	2,6	2,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen oppivani työelämäprojekteissa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	19	12,6	12,6	12,6
2 Joskus	25	16,6	16,6	29,1
3 Satunnaisesti	23	15,2	15,2	44,4
4 Melko usein	50	33,1	33,1	77,5
5 Aina	34	22,5	22,5	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Koen työelämäprojektit tulevaisuudessa yhä tärkeämmäksi osaksi oppimista

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	9	6,0	6,0	6,0
2 Joskus	17	11,3	11,3	17,2
3 Satunnaisesti	21	13,9	13,9	31,1
4 Melko usein	62	41,1	41,1	72,2
5 Aina	42	27,8	27,8	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Käyn usein työpaikoilla

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	18	11,9	11,9	11,9
2 Joskus	26	17,2	17,2	29,1
3 Satunnaisesti	41	27,2	27,2	56,3
4 Melko usein	45	29,8	29,8	86,1
5 Aina	21	13,9	13,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Järjestän työpaikkavierailuja

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	26	17,2	17,2	17,2
2 Joskus	41	27,2	27,2	44,4
3 Satunnaisesti	53	35,1	35,1	79,5
4 Melko usein	21	13,9	13,9	93,4
5 Aina	10	6,6	6,6	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Kutsun työelämän edustajia oppilaitokselle

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	25	16,6	16,6	16,6
	2 Joskus	50	33,1	33,1	49,7
	3 Satunnaisesti	43	28,5	28,5	78,1
	4 Melko usein	22	14,6	14,6	92,7
	5 Aina	11	7,3	7,3	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Koetko, että sinulla on kattavat työelämäverkostot?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei, minulla ei ole työelämäverkostoja.	10	6,6	6,6	6,6
	2 Minulla on pari kontaktia työelämään.	11	7,3	7,3	13,9
	3 Minulla on jonkin verran kontakteja.	49	32,5	32,5	46,4
	4 Minulla on melko runsas verkosto.	70	46,4	46,4	92,7
	5 Minulla on hyvin kattava verkosto sekä kotimaassa että ulkomailla.	11	7,3	7,3	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Oletko ollut mukana työelämäprojekteissa/-hankkeissa?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Joka lukuvuosi	47	31,1	31,1	31,1
	2 Joka toinen lukuvuosi	12	7,9	7,9	39,1
	3 Olen ollut muutaman kerran	62	41,1	41,1	80,1
	4 En koskaan	30	19,9	19,9	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Koetko, että oppiaineesi on sellainen, etteivät siihen sovellu projektit?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Kyllä	24	15,9	15,9	15,9
	2 Ei	127	84,1	84,1	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Millaiseksi koet vastuun projekteissa yleensä?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ylivoimaiseksi	4	2,6	2,6	2,6
	2 Haastavaksi	91	60,3	60,3	62,9
	3 Sopivaksi	56	37,1	37,1	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Millaiseksi koet työmäärän projekteissa?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Yleensä liian isoksi	30	19,9	19,9	19,9
	2 Joskus liian isoksi	81	53,6	53,6	73,5
	3 Useimmiten sopivaksi	40	26,5	26,5	100,0
	Total	151	100,0	100,0	

Opiskelupaikka

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid KyAMK	555	66,9	66,9	66,9
KSAO	274	33,1	33,1	100,0
Total	829	100,0	100,0	

Sukupuoli

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Mies	270	32,6	32,6	32,6
Nainen	559	67,4	67,4	100,0
Total	829	100,0	100,0	

Olen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. vuoden opiskelija	293	35,3	35,3	35,3
2. vuoden opiskelija	268	32,3	32,3	67,7
3. vuoden opiskelija	176	21,2	21,2	88,9
4. vuoden opiskelija	92	11,1	11,1	100,0
Total	829	100,0	100,0	

Opiskelen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Päiväryhmässä	688	83,0	83,0	83,0
Ilta-ryhmässä	56	6,8	6,8	89,7
Muu, mikä	85	10,3	10,3	100,0
Total	829	100,0	100,0	

Opiskelen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Opintotuen turvin	353	42,6	42,6	42,6
Käyn opintojen ohella töissä	264	31,8	31,8	74,4
Olen muutosturvaopiskelija	50	6,0	6,0	80,5
Muu, mikä	162	19,5	19,5	100,0
Total	829	100,0	100,0	

Olen havainnut, että opettajat suunnittelevat tehtäviä yhdessä

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	74	8,9	9,9	9,9
2 Melko harvoin	204	24,6	27,3	37,2
3 Satunnaisesti	264	31,8	35,3	72,6
4 Melko usein	171	20,6	22,9	95,4
5 Erittäin usein	34	4,1	4,6	100,0
Total	747	90,1	100,0	
Missing 6 En osaa sanoa	80	9,7		
System	2	,2		
Total	829	9,9		
Total	829	100,0		

Olen sitä mieltä, että voin kokeilla ongelmanratkaisukykyjäni oikeissa työelämän tilanteissa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	17	2,1	2,2	2,2
2 Melko harvoin	62	7,5	8,0	10,2
3 Satunnaisesti	202	24,4	26,1	36,3
4 Melko usein	298	35,9	38,5	74,7
5 Erittäin usein	196	23,6	25,3	100,0
Total	775	93,5	100,0	
Missing 6 En osaa sanoa	52	6,3		
System	2	,2		
Total	54	6,5		
Total	829	100,0		

Saan opettajalta tehtäväksi antoja, joissa on tarkat ohjeet siitä, mitä lopputuloksessa tulee olla

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	23	2,8	2,8	2,8
2 Melko harvoin	173	20,9	21,4	24,2
3 Satunnaisesti	238	28,7	29,4	53,6
4 Melko usein	294	35,5	36,3	89,9
5 Erittäin usein	82	9,9	10,1	100,0
Total	810	97,7	100,0	
Missing 6 En osaa sanoa	17	2,1		
System	2	,2		
Total	19	2,3		
Total	829	100,0		

Saan opettajalta tehtäväksiantoja, joissa on vain päälinjat

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	7	,8	,9	,9
2 Melko harvoin	88	10,6	11,2	12,1
3 Satunnaisesti	270	32,6	34,5	46,6
4 Melko usein	324	39,1	41,4	88,0
5 Erittäin usein	94	11,3	12,0	100,0
Total	783	94,5	100,0	
Missing 6 En osaa sanoa	44	5,3		
System	2	,2		
Total	46	5,5		
Total	829	100,0		

Olen havainnut, että tehtäviä suunnitellaan yhdessä työelämän kanssa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 En koskaan	107	12,9	14,6	14,6
2 Melko harvoin	249	30,0	34,0	48,6
3 Satunnaisesti	211	25,5	28,8	77,4
4 Melko usein	121	14,6	16,5	93,9
5 Erittäin usein	45	5,4	6,1	100,0
Total	733	88,4	100,0	
Missing 6 En osaa sanoa	94	11,3		
System	2	,2		
Total	96	11,6		
Total	829	100,0		

Luento

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	23	2,8	2,8	2,8
2 Melko harvoin	89	10,7	10,9	13,8
3 Satunnaisesti	121	14,6	14,9	28,6
4 Melko usein	265	32,0	32,6	61,2
5 Erittäin usein	316	38,1	38,8	100,0
Total	814	98,2	100,0	
Missing 6 En tunne menetelmää nimeltä	5	,6		
System	10	1,2		
Total	15	1,8		
Total	829	100,0		

Demonstraatio (esittävä opetus)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	44	5,3	5,5	5,5
2 Melko harvoin	209	25,2	26,2	31,7
3 Satunnaisesti	286	34,5	35,8	67,5
4 Melko usein	201	24,2	25,2	92,7
5 Erittäin usein	58	7,0	7,3	100,0
Total	798	96,3	100,0	
Missing 6 En tunne menetelmää nimeltä	21	2,5		
System	10	1,2		
Total	31	3,7		
Total	829	100,0		

Havainnollistaminen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	15	1,8	1,9	1,9
2 Melko harvoin	122	14,7	15,1	17,0
3 Satunnaisesti	286	34,5	35,5	52,5
4 Melko usein	314	37,9	39,0	91,4
5 Erittäin usein	69	8,3	8,6	100,0
Total	806	97,2	100,0	
Missing 6 En tunne menetelmää nimeltä	13	1,6		
System	10	1,2		
Total	23	2,8		
Total	829	100,0		

Esittävä harjoitus

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	47	5,7	6,4	6,4
2 Melko harvoin	200	24,1	27,4	33,9
3 Satunnaisesti	267	32,2	36,6	70,5
4 Melko usein	173	20,9	23,7	94,2
5 Erittäin usein	42	5,1	5,8	100,0
Total	729	87,9	100,0	
Missing 6 En tunne menetelmää nimeltä	90	10,9		
System	10	1,2		
Total	100	12,1		
Total	829	100,0		

Aktivoiva opetus (esim. ryhmätyöt, harjoitukset)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	3	,4	,4	,4
	2 Melko harvoin	51	6,2	6,3	6,6
	3 Satunnaisesti	181	21,8	22,2	28,9
	4 Melko usein	335	40,4	41,2	70,0
	5 Erittäin usein	244	29,4	30,0	100,0
	Total	814	98,2	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	5	,6		
	System	10	1,2		
	Total	15	1,8		
Total		829	100,0		

Draama

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	414	49,9	68,1	68,1
	2 Melko harvoin	136	16,4	22,4	90,5
	3 Satunnaisesti	46	5,5	7,6	98,0
	4 Melko usein	11	1,3	1,8	99,8
	5 Erittäin usein	1	,1	,2	100,0
	Total	608	73,3	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	211	25,5		
	System	10	1,2		
	Total	221	26,7		
Total		829	100,0		

Tehtävien tarkistaminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	34	4,1	4,2	4,2
	2 Melko harvoin	172	20,7	21,3	25,5
	3 Satunnaisesti	247	29,8	30,6	56,1
	4 Melko usein	245	29,6	30,3	86,4
	5 Erittäin usein	110	13,3	13,6	100,0
	Total	808	97,5	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	11	1,3		
	System	10	1,2		
	Total	21	2,5		
Total		829	100,0		

Opintokäynti

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	159	19,2	21,5	21,5
	2 Melko harvoin	291	35,1	39,4	60,9
	3 Satunnaisesti	218	26,3	29,5	90,4
	4 Melko usein	64	7,7	8,7	99,1
	5 Erittäin usein	7	,8	,9	100,0
	Total	739	89,1	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	80	9,7		
	System	10	1,2		
	Total	90	10,9		
Total		829	100,0		

Ohjatut harjoitukset

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	25	3,0	3,1	3,1
	2 Melko harvoin	164	19,8	20,6	23,7
	3 Satunnaisesti	305	36,8	38,2	61,9
	4 Melko usein	236	28,5	29,6	91,5
	5 Erittäin usein	68	8,2	8,5	100,0
	Total	798	96,3	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	21	2,5		
	System	10	1,2		
	Total	31	3,7		
Total		829	100,0		

Oppimistehtävät

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	15	1,8	1,9	1,9
	2 Melko harvoin	78	9,4	10,0	12,0
	3 Satunnaisesti	204	24,6	26,3	38,2
	4 Melko usein	311	37,5	40,0	78,2
	5 Erittäin usein	169	20,4	21,8	100,0
	Total	777	93,7	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	42	5,1		
	System	10	1,2		
	Total	52	6,3		
Total		829	100,0		

Laboraatiot/laboratoriotyöt/pajatyöskentely

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	256	30,9	34,3	34,3
	2 Melko harvoin	168	20,3	22,5	56,8
	3 Satunnaisesti	156	18,8	20,9	77,7
	4 Melko usein	118	14,2	15,8	93,6
	5 Erittäin usein	48	5,8	6,4	100,0
	Total	746	90,0	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	73	8,8		
	System	10	1,2		
	Total	83	10,0		
Total		829	100,0		

Simulaatio (= todellisuuden jäljittely)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	218	26,3	29,7	29,7
	2 Melko harvoin	227	27,4	31,0	60,7
	3 Satunnaisesti	185	22,3	25,2	85,9
	4 Melko usein	78	9,4	10,6	96,6
	5 Erittäin usein	25	3,0	3,4	100,0
	Total	733	88,4	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	86	10,4		
	System	10	1,2		
	Total	96	11,6		
Total		829	100,0		

Yhteistoiminnallinen oppiminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	50	6,0	7,6	7,6
	2 Melko harvoin	158	19,1	24,0	31,6
	3 Satunnaisesti	253	30,5	38,4	70,1
	4 Melko usein	161	19,4	24,5	94,5
	5 Erittäin usein	36	4,3	5,5	100,0
	Total	658	79,4	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	161	19,4		
	System	10	1,2		
	Total	171	20,6		
Total		829	100,0		

Asiantuntijahaastattelu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	254	30,6	32,6	32,6
	2 Melko harvoin	323	39,0	41,5	74,2
	3 Satunnaisesti	153	18,5	19,7	93,8
	4 Melko usein	38	4,6	4,9	98,7
	5 Erittäin usein	10	1,2	1,3	100,0
	Total	778	93,8	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	41	4,9		
	System	10	1,2		
	Total	51	6,2		
Total		829	100,0		

Learning Cafe

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	235	28,3	47,6	47,6
	2 Melko harvoin	134	16,2	27,1	74,7
	3 Satunnaisesti	97	11,7	19,6	94,3
	4 Melko usein	24	2,9	4,9	99,2
	5 Erittäin usein	4	,5	,8	100,0
	Total	494	59,6	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	325	39,2		
	System	10	1,2		
	Total	335	40,4		
Total		829	100,0		

Seminaarit ja muut esitykset

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	174	21,0	22,0	22,0
	2 Melko harvoin	287	34,6	36,3	58,4
	3 Satunnaisesti	224	27,0	28,4	86,7
	4 Melko usein	90	10,9	11,4	98,1
	5 Erittäin usein	15	1,8	1,9	100,0
	Total	790	95,3	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	29	3,5		
	System	10	1,2		
	Total	39	4,7		
Total		829	100,0		

Problem Based Learning (PBL)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	190	22,9	34,7	34,7
	2 Melko harvoin	136	16,4	24,8	59,5
	3 Satunnaisesti	102	12,3	18,6	78,1
	4 Melko usein	71	8,6	13,0	91,1
	5 Erittäin usein	49	5,9	8,9	100,0
	Total	548	66,1	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	271	32,7		
	System	10	1,2		
	Total	281	33,9		
Total		829	100,0		

Essee

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	116	14,0	14,3	14,3
	2 Melko harvoin	182	22,0	22,4	36,7
	3 Satunnaisesti	199	24,0	24,5	61,1
	4 Melko usein	190	22,9	23,4	84,5
	5 Erittäin usein	126	15,2	15,5	100,0
	Total	813	98,1	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	6	,7		
	System	10	1,2		
	Total	16	1,9		
Total		829	100,0		

Learning By Developing (LBD)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	221	26,7	48,7	48,7
	2 Melko harvoin	118	14,2	26,0	74,7
	3 Satunnaisesti	79	9,5	17,4	92,1
	4 Melko usein	31	3,7	6,8	98,9
	5 Erittäin usein	5	,6	1,1	100,0
	Total	454	54,8	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	365	44,0		
	System	10	1,2		
	Total	375	45,2		
Total		829	100,0		

Raportin kirjoittaminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	72	8,7	8,9	8,9
	2 Melko harvoin	149	18,0	18,3	27,2
	3 Satunnaisesti	224	27,0	27,6	54,7
	4 Melko usein	257	31,0	31,6	86,3
	5 Erittäin usein	111	13,4	13,7	100,0
	Total	813	98,1	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	6	,7		
	System	10	1,2		
	Total	16	1,9		
Total		829	100,0		

Tekemällä oppiminen (learning by doing)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	80	9,7	10,5	10,5
	2 Melko harvoin	135	16,3	17,7	28,3
	3 Satunnaisesti	220	26,5	28,9	57,2
	4 Melko usein	199	24,0	26,1	83,3
	5 Erittäin usein	127	15,3	16,7	100,0
	Total	761	91,8	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	58	7,0		
	System	10	1,2		
	Total	68	8,2		
Total		829	100,0		

Referaatti

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	193	23,3	24,6	24,6
	2 Melko harvoin	265	32,0	33,8	58,5
	3 Satunnaisesti	194	23,4	24,8	83,3
	4 Melko usein	92	11,1	11,7	95,0
	5 Erittäin usein	39	4,7	5,0	100,0
	Total	783	94,5	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	36	4,3		
	System	10	1,2		
	Total	46	5,5		
Total		829	100,0		

Verkko-opetus

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	86	10,4	10,7	10,7
	2 Melko harvoin	205	24,7	25,5	36,2
	3 Satunnaisesti	255	30,8	31,8	68,0
	4 Melko usein	148	17,9	18,4	86,4
	5 Erittäin usein	109	13,1	13,6	100,0
	Total	803	96,9	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	16	1,9		
	System	10	1,2		
	Total	26	3,1		
Total		829	100,0		

Oppimistehtävä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	39	4,7	5,0	5,0
	2 Melko harvoin	86	10,4	11,0	16,0
	3 Satunnaisesti	207	25,0	26,4	42,4
	4 Melko usein	283	34,1	36,1	78,5
	5 Erittäin usein	168	20,3	21,5	100,0
	Total	783	94,5	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	36	4,3		
	System	10	1,2		
	Total	46	5,5		
Total		829	100,0		

Oppimispäiväkirjan laatiminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	249	30,0	31,0	31,0
	2 Melko harvoin	229	27,6	28,5	59,5
	3 Satunnaisesti	195	23,5	24,3	83,8
	4 Melko usein	102	12,3	12,7	96,5
	5 Erittäin usein	28	3,4	3,5	100,0
	Total	803	96,9	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	16	1,9		
	System	10	1,2		
	Total	26	3,1		
Total		829	100,0		

Tenttiin lukeminen ja muu lukeminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	51	6,2	6,3	6,3
	2 Melko harvoin	133	16,0	16,3	22,6
	3 Satunnaisesti	161	19,4	19,8	42,4
	4 Melko usein	233	28,1	28,6	71,0
	5 Erittäin usein	236	28,5	29,0	100,0
	Total	814	98,2	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	5	,6		
	System	10	1,2		
	Total	15	1,8		
Total		829	100,0		

Kotitehtävien tekeminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	23	2,8	2,8	2,8
	2 Melko harvoin	118	14,2	14,5	17,3
	3 Satunnaisesti	177	21,4	21,7	39,0
	4 Melko usein	273	32,9	33,5	72,5
	5 Erittäin usein	224	27,0	27,5	100,0
	Total	815	98,3	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	4	,5		
	System	10	1,2		
	Total	14	1,7		
Total		829	100,0		

Asiantuntijahaastattelun toteuttaminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	387	46,7	48,7	48,7
	2 Melko harvoin	246	29,7	31,0	79,7
	3 Satunnaisesti	124	15,0	15,6	95,3
	4 Melko usein	30	3,6	3,8	99,1
	5 Erittäin usein	7	,8	,9	100,0
	Total	794	95,8	100,0	
Missing	6 En tunne menetelmää nimeltä	25	3,0		
	System	10	1,2		
	Total	35	4,2		
Total		829	100,0		

Suullisen esityksen valmistelu

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	65	7,8	8,0	8,0
2 Melko harvoin	136	16,4	16,7	24,7
3 Satunnaisesti	310	37,4	38,1	62,8
4 Melko usein	235	28,3	28,9	91,6
5 Erittäin usein	68	8,2	8,4	100,0
Total	814	98,2	100,0	
Missing				
6 En tunne menetelmää nimeltä	5	,6		
System	10	1,2		
Total	15	1,8		
Total	829	100,0		

Esittävä tuotos/autenttinen tehtävä

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	109	13,1	15,6	15,6
2 Melko harvoin	159	19,2	22,8	38,5
3 Satunnaisesti	217	26,2	31,1	69,6
4 Melko usein	158	19,1	22,7	92,3
5 Erittäin usein	54	6,5	7,7	100,0
Total	697	84,1	100,0	
Missing				
6 En tunne menetelmää nimeltä	122	14,7		
System	10	1,2		
Total	132	15,9		
Total	829	100,0		

Opettajat kokeilevat mielellään uusia opiskeluun liittyviä menetelmiä

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	81	9,8	10,6	10,6
2 Melko harvoin	301	36,3	39,5	50,1
3 Satunnaisesti	303	36,6	39,8	89,9
4 Melko usein	69	8,3	9,1	99,0
5 Erittäin usein	8	1,0	1,0	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

Kokeilen itse mielelläni uusia opiskelumenetelmiä

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	27	3,3	3,5	3,5
2 Melko harvoin	174	21,0	22,8	26,4
3 Satunnaisesti	347	41,9	45,5	71,9
4 Melko usein	174	21,0	22,8	94,8
5 Erittäin usein	40	4,8	5,2	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

Jos epäonnistun, saan tukea opiskelijatovereiltani

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	39	4,7	5,1	5,1
2 Melko harvoin	82	9,9	10,8	15,9
3 Satunnaisesti	167	20,1	21,9	37,8
4 Melko usein	336	40,5	44,1	81,9
5 Erittäin usein	138	16,6	18,1	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

Jos epäonnistun, saan tukea opettajilta

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	58	7,0	7,6	7,6
2 Melko harvoin	157	18,9	20,6	28,2
3 Satunnaisesti	250	30,2	32,8	61,0
4 Melko usein	238	28,7	31,2	92,3
5 Erittäin usein	59	7,1	7,7	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

Koen, että myös epäonnistumisista voi oppia

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	6	,7	,8	,8
2 Melko harvoin	38	4,6	5,0	5,8
3 Satunnaisesti	170	20,5	22,3	28,1
4 Melko usein	364	43,9	47,8	75,9
5 Erittäin usein	184	22,2	24,1	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

Oppilaitoksessamme on salliva ilmapiiri

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	24	2,9	3,1	3,1
2 Melko harvoin	69	8,3	9,1	12,2
3 Satunnaisesti	196	23,6	25,7	37,9
4 Melko usein	343	41,4	45,0	82,9
5 Erittäin usein	130	15,7	17,1	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

Koen, että opin yritysprojekteissa

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	132	15,9	17,3	17,3
2 Melko harvoin	158	19,1	20,7	38,1
3 Satunnaisesti	250	30,2	32,8	70,9
4 Melko usein	157	18,9	20,6	91,5
5 Erittäin usein	65	7,8	8,5	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

Työ-/lukujärjestys tukee uusien asioiden kokeilua

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	106	12,8	13,9	13,9
2 Melko harvoin	237	28,6	31,1	45,0
3 Satunnaisesti	273	32,9	35,8	80,8
4 Melko usein	115	13,9	15,1	95,9
5 Erittäin usein	31	3,7	4,1	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

Oppilaitoksemme tilat tukevat uudenlaisten opiskelumenetelmien käyttöä (esim. projektit yritysten kanssa)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	122	14,7	16,0	16,0
2 Melko harvoin	210	25,3	27,6	43,6
3 Satunnaisesti	247	29,8	32,4	76,0
4 Melko usein	145	17,5	19,0	95,0
5 Erittäin usein	38	4,6	5,0	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

Opetussuunnitelma tukee uudenlaisia tapoja opiskella (esim. projektit yritysten kanssa)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
1 Ei koskaan	117	14,1	15,4	15,4
2 Melko harvoin	226	27,3	29,7	45,0
3 Satunnaisesti	258	31,1	33,9	78,9
4 Melko usein	135	16,3	17,7	96,6
5 Erittäin usein	26	3,1	3,4	100,0
Total	762	91,9	100,0	
Missing				
System	67	8,1		
Total	829	100,0		

On ikävää jos joutuisin muuttamaan omia opiskelumenetelmiäni

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	79	9,5	10,4	10,4
	2 Melko harvoin	215	25,9	28,2	38,6
	3 Satunnaisesti	252	30,4	33,1	71,7
	4 Melko usein	155	18,7	20,3	92,0
	5 Erittäin usein	61	7,4	8,0	100,0
	Total	762	91,9	100,0	
Missing	System	67	8,1		
Total		829	100,0		

Olen opiskellut tilanteissa, joissa on ollut useampi opettaja tai ohjaaja samanaikaisesti.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	131	15,8	17,2	17,2
	2 Melko harvoin	193	23,3	25,3	42,5
	3 Satunnaisesti	263	31,7	34,5	77,0
	4 Melko usein	150	18,1	19,7	96,7
	5 Erittäin usein	25	3,0	3,3	100,0
	Total	762	91,9	100,0	
Missing	System	67	8,1		
Total		829	100,0		

Koen, että erilaisten oppimistapojen ja -menetelmien kehittäminen on tärkeää

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	13	1,6	1,7	1,7
	2 Melko harvoin	54	6,5	7,1	8,8
	3 Satunnaisesti	183	22,1	24,0	32,8
	4 Melko usein	344	41,5	45,1	78,0
	5 Erittäin usein	168	20,3	22,0	100,0
	Total	762	91,9	100,0	
Missing	System	67	8,1		
Total		829	100,0		

Koen, että menetelmät, joissa opiskelija pääsee itse toimimaan, kehittävät työelämässä tarvittavia taitoja

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	6	,7	,8	,8
	2 Melko harvoin	27	3,3	3,5	4,3
	3 Satunnaisesti	95	11,5	12,5	16,8
	4 Melko usein	329	39,7	43,2	60,0
	5 Erittäin usein	305	36,8	40,0	100,0
	Total	762	91,9	100,0	
Missing	System	67	8,1		
Total		829	100,0		

Mielestäni koulutusohjelmassani opetetaan myös työelämässä yleisesti tarvittavia taitoja, joita voi hyödyntää alasta riippumatta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	30	3,6	3,9	3,9
	2 Melko harvoin	123	14,8	16,1	20,1
	3 Satunnaisesti	259	31,2	34,0	54,1
	4 Melko usein	251	30,3	32,9	87,0
	5 Erittäin usein	99	11,9	13,0	100,0
	Total	762	91,9	100,0	
Missing	System	67	8,1		
Total		829	100,0		

Koen oppivani toisilta opiskelijoilta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	22	2,7	2,9	2,9
	2 Melko harvoin	72	8,7	9,4	12,3
	3 Satunnaisesti	212	25,6	27,8	40,2
	4 Melko usein	322	38,8	42,3	82,4
	5 Erittäin usein	134	16,2	17,6	100,0
	Total	762	91,9	100,0	
Missing	System	67	8,1		
Total		829	100,0		

Koen oppivani yrityksiltä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	121	14,6	15,9	15,9
	2 Melko harvoin	179	21,6	23,5	39,4
	3 Satunnaisesti	220	26,5	28,9	68,2
	4 Melko usein	165	19,9	21,7	89,9
	5 Erittäin usein	77	9,3	10,1	100,0
	Total	762	91,9	100,0	
Missing	System	67	8,1		
Total		829	100,0		

Koen, että voin tuoda yrityksistä uutta tietoa myös opettajille

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	140	16,9	18,4	18,4
	2 Melko harvoin	196	23,6	25,7	44,1
	3 Satunnaisesti	218	26,3	28,6	72,7
	4 Melko usein	156	18,8	20,5	93,2
	5 Erittäin usein	52	6,3	6,8	100,0
	Total	762	91,9	100,0	
Missing	System	67	8,1		
Total		829	100,0		

Arvioivatko opettajat myös oppimisprosesseja?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	58	7,0	8,6	8,6
	2 Melko harvoin	212	25,6	31,5	40,1
	3 Satunnaisesti	241	29,1	35,8	75,8
	4 Melko usein	146	17,6	21,7	97,5
	5 Erittäin usein	17	2,1	2,5	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Arvioivatko opettajat myös yleisiä työelämässä tarvittavia taitoja?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	51	6,2	7,6	7,6
	2 Melko harvoin	185	22,3	27,4	35,0
	3 Satunnaisesti	255	30,8	37,8	72,8
	4 Melko usein	161	19,4	23,9	96,7
	5 Erittäin usein	22	2,7	3,3	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Päätetkö itse arvioimaan omia oppimisprosesseja opintojaksoilla?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	60	7,2	8,9	8,9
	2 Melko harvoin	175	21,1	26,0	34,9
	3 Satunnaisesti	237	28,6	35,2	70,0
	4 Melko usein	154	18,6	22,8	92,9
	5 Erittäin usein	48	5,8	7,1	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Oletko saanut työelämän palautetta tekemistäsi harjoitustöistä tai projekteista?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	202	24,4	30,0	30,0
	2 Melko harvoin	137	16,5	20,3	50,3
	3 Satunnaisesti	170	20,5	25,2	75,5
	4 Melko usein	123	14,8	18,2	93,8
	5 Erittäin usein	42	5,1	6,2	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Saatko palautetta opettajalta arvioinnista?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	79	9,5	11,7	11,7
2 Melko harvoin	156	18,8	23,1	34,9
3 Satunnaisesti	216	26,1	32,0	66,9
4 Melko usein	181	21,8	26,9	93,8
5 Erittäin usein	42	5,1	6,2	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Pyytääkö opettaja palautetta kesken opintojakson?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	267	32,2	39,6	39,6
2 Melko harvoin	223	26,9	33,1	72,7
3 Satunnaisesti	142	17,1	21,1	93,8
4 Melko usein	38	4,6	5,6	99,4
5 Erittäin usein	4	,5	,6	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Tekevätkö opettajat lähtötasotestejä opintojaksojen alussa?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	210	25,3	31,2	31,2
2 Melko harvoin	258	31,1	38,3	69,4
3 Satunnaisesti	108	13,0	16,0	85,5
4 Melko usein	74	8,9	11,0	96,4
5 Erittäin usein	24	2,9	3,6	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Opettaja pitää opintojakson lopussa tentin

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	47	5,7	7,0	7,0
2 Melko harvoin	111	13,4	16,5	23,4
3 Satunnaisesti	113	13,6	16,8	40,2
4 Melko usein	205	24,7	30,4	70,6
5 Erittäin usein	198	23,9	29,4	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Teettävätkö opettajat opiskelijoilla väliarviointeja kesken opintojakson?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	217	26,2	32,2	32,2
2 Melko harvoin	216	26,1	32,0	64,2
3 Satunnaisesti	168	20,3	24,9	89,2
4 Melko usein	59	7,1	8,8	97,9
5 Erittäin usein	14	1,7	2,1	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Opettaja ei pidä tenttiä, vaan arviointi tapahtuu muiden harjoitusten ja tehtävien avulla

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	55	6,6	8,2	8,2
2 Melko harvoin	160	19,3	23,7	31,9
3 Satunnaisesti	213	25,7	31,6	63,5
4 Melko usein	148	17,9	22,0	85,5
5 Erittäin usein	98	11,8	14,5	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Päasetkö itse arvioimaan omaa osaamistasi?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	73	8,8	10,8	10,8
2 Melko harvoin	207	25,0	30,7	41,5
3 Satunnaisesti	214	25,8	31,8	73,3
4 Melko usein	134	16,2	19,9	93,2
5 Erittäin usein	46	5,5	6,8	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Opettaja arvioi oppimispäiväkirjan perusteella

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	310	37,4	46,0	46,0
2 Melko harvoin	197	23,8	29,2	75,2
3 Satunnaisesti	138	16,6	20,5	95,7
4 Melko usein	22	2,7	3,3	99,0
5 Erittäin usein	7	,8	1,0	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Opettaja pyytää meitä opiskelijoita arvioimaan ryhmämme työskentelyä opintojaksoilla

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	163	19,7	24,2	24,2
2 Melko harvoin	225	27,1	33,4	57,6
3 Satunnaisesti	203	24,5	30,1	87,7
4 Melko usein	68	8,2	10,1	97,8
5 Erittäin usein	15	1,8	2,2	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Opettaja arvioi meitä monipuolisesti

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	66	8,0	9,8	9,8
2 Melko harvoin	163	19,7	24,2	34,0
3 Satunnaisesti	240	29,0	35,6	69,6
4 Melko usein	169	20,4	25,1	94,7
5 Erittäin usein	36	4,3	5,3	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Saatko palautetta opettajalta työelämätaitojesi soveltamisesta opintojaksolla?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	237	28,6	35,2	35,2
2 Melko harvoin	187	22,6	27,7	62,9
3 Satunnaisesti	170	20,5	25,2	88,1
4 Melko usein	64	7,7	9,5	97,6
5 Erittäin usein	16	1,9	2,4	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Tiedonhankintataidot

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1 Ei koskaan	68	8,2	10,1	10,1
2 Melko harvoin	148	17,9	22,0	32,0
3 Satunnaisesti	204	24,6	30,3	62,3
4 Melko usein	212	25,6	31,5	93,8
5 Erittäin usein	42	5,1	6,2	100,0
Total	674	81,3	100,0	
Missing System	155	18,7		
Total	829	100,0		

Opiskelijan vastuunotto omasta oppimisestaan

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	48	5,8	7,1	7,1
	2 Melko harvoin	97	11,7	14,4	21,5
	3 Satunnaisesti	189	22,8	28,0	49,6
	4 Melko usein	253	30,5	37,5	87,1
	5 Erittäin usein	87	10,5	12,9	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	70	8,4	10,4	10,4
	2 Melko harvoin	153	18,5	22,7	33,1
	3 Satunnaisesti	236	28,5	35,0	68,1
	4 Melko usein	165	19,9	24,5	92,6
	5 Erittäin usein	50	6,0	7,4	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan vastuunotto ryhmän oppimisesta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	81	9,8	12,0	12,0
	2 Melko harvoin	209	25,2	31,0	43,0
	3 Satunnaisesti	231	27,9	34,3	77,3
	4 Melko usein	130	15,7	19,3	96,6
	5 Erittäin usein	23	2,8	3,4	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan taitoon toimia verkostoissa

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	102	12,3	15,1	15,1
	2 Melko harvoin	162	19,5	24,0	39,2
	3 Satunnaisesti	259	31,2	38,4	77,6
	4 Melko usein	127	15,3	18,8	96,4
	5 Erittäin usein	24	2,9	3,6	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan kykyä jakaa osaamista muille

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	88	10,6	13,1	13,1
	2 Melko harvoin	201	24,2	29,8	42,9
	3 Satunnaisesti	236	28,5	35,0	77,9
	4 Melko usein	124	15,0	18,4	96,3
	5 Erittäin usein	25	3,0	3,7	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan kykyyn sietää ennakoimattomia tilanteita

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	130	15,7	19,3	19,3
	2 Melko harvoin	182	22,0	27,0	46,3
	3 Satunnaisesti	219	26,4	32,5	78,8
	4 Melko usein	115	13,9	17,1	95,8
	5 Erittäin usein	28	3,4	4,2	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan kykyyn ottaa vastaan ja antaa palautetta

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	92	11,1	13,6	13,6
	2 Melko harvoin	173	20,9	25,7	39,3
	3 Satunnaisesti	234	28,2	34,7	74,0
	4 Melko usein	135	16,3	20,0	94,1
	5 Erittäin usein	40	4,8	5,9	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan monipuolisiin työskentelytapoihin

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	90	10,9	13,4	13,4
	2 Melko harvoin	153	18,5	22,7	36,1
	3 Satunnaisesti	234	28,2	34,7	70,8
	4 Melko usein	158	19,1	23,4	94,2
	5 Erittäin usein	39	4,7	5,8	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan kykyyn huomioida erilaiset ihmiset

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	130	15,7	19,3	19,3
	2 Melko harvoin	177	21,4	26,3	45,5
	3 Satunnaisesti	206	24,8	30,6	76,1
	4 Melko usein	129	15,6	19,1	95,3
	5 Erittäin usein	32	3,9	4,7	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan kykyyn ratkaista ongelmia

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	51	6,2	7,6	7,6
	2 Melko harvoin	121	14,6	18,0	25,5
	3 Satunnaisesti	235	28,3	34,9	60,4
	4 Melko usein	211	25,5	31,3	91,7
	5 Erittäin usein	56	6,8	8,3	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Kykyy soveltaa kestävän kehityksen periaatteita (sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen, ekologinen)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	125	15,1	18,5	18,5
	2 Melko harvoin	182	22,0	27,0	45,5
	3 Satunnaisesti	228	27,5	33,8	79,4
	4 Melko usein	106	12,8	15,7	95,1
	5 Erittäin usein	33	4,0	4,9	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan projektiosaamiseen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	70	8,4	10,4	10,4
	2 Melko harvoin	158	19,1	23,4	33,8
	3 Satunnaisesti	253	30,5	37,5	71,4
	4 Melko usein	151	18,2	22,4	93,8
	5 Erittäin usein	42	5,1	6,2	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Ammattialan soveltamiseen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	60	7,2	8,9	8,9
	2 Melko harvoin	109	13,1	16,2	25,1
	3 Satunnaisesti	233	28,1	34,6	59,6
	4 Melko usein	198	23,9	29,4	89,0
	5 Erittäin usein	74	8,9	11,0	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan asiakaslähtöisyyteen

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	100	12,1	14,8	14,8
	2 Melko harvoin	146	17,6	21,7	36,5
	3 Satunnaisesti	219	26,4	32,5	69,0
	4 Melko usein	140	16,9	20,8	89,8
	5 Erittäin usein	69	8,3	10,2	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan kykyyn toimia monikulttuurisissa ryhmissä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	219	26,4	32,5	32,5
	2 Melko harvoin	201	24,2	29,8	62,3
	3 Satunnaisesti	176	21,2	26,1	88,4
	4 Melko usein	64	7,7	9,5	97,9
	5 Erittäin usein	14	1,7	2,1	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Opiskelijan kykyyn käyttää vieraskielistä materiaalia

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Ei koskaan	138	16,6	20,5	20,5
	2 Melko harvoin	188	22,7	27,9	48,4
	3 Satunnaisesti	221	26,7	32,8	81,2
	4 Melko usein	104	12,5	15,4	96,6
	5 Erittäin usein	23	2,8	3,4	100,0
	Total	674	81,3	100,0	
Missing	System	155	18,7		
Total		829	100,0		

Pääsen syventämään asiantuntijuuttani opettajien, opiskelijoiden ja työelämän kanssa yhteistyössä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	103	12,4	15,7	15,7
	2 Melko harvoin	184	22,2	28,1	43,9
	3 Satunnaisesti	231	27,9	35,3	79,2
	4 Melko usein	119	14,4	18,2	97,4
	5 Erittäin usein	17	2,1	2,6	100,0
	Total	654	78,9	100,0	
Missing	System	175	21,1		
Total		829	100,0		

Koen työelämän kanssa tehtävät projektit tulevaisuudessa yhä tärkeämmäksi osaksi oppimista

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	52	6,3	8,0	8,0
	2 Melko harvoin	78	9,4	11,9	19,9
	3 Satunnaisesti	168	20,3	25,7	45,6
	4 Melko usein	252	30,4	38,5	84,1
	5 Erittäin usein	104	12,5	15,9	100,0
	Total	654	78,9	100,0	
Missing	System	175	21,1		
Total		829	100,0		

Koen, että voin opiskelun aikana luoda kattavat työelämäverkostot

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	78	9,4	11,9	11,9
	2 Melko harvoin	137	16,5	20,9	32,9
	3 Satunnaisesti	202	24,4	30,9	63,8
	4 Melko usein	170	20,5	26,0	89,8
	5 Erittäin usein	67	8,1	10,2	100,0
	Total	654	78,9	100,0	
Missing	System	175	21,1		
Total		829	100,0		

Teemme työpaikkavierailuja

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 En koskaan	162	19,5	24,8	24,8
	2 Melko harvoin	235	28,3	35,9	60,7
	3 Satunnaisesti	195	23,5	29,8	90,5
	4 Melko usein	50	6,0	7,6	98,2
	5 Erittäin usein	12	1,4	1,8	100,0
	Total	654	78,9	100,0	
Missing	System	175	21,1		
Total		829	100,0		

Oletko ollut mukana työelämäprojekteissa/-hankkeissa?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Joka lukuvuosi	57	6,9	8,7	8,7
	Joka toinen lukuvuosi	14	1,7	2,1	10,9
	Olen ollut muutaman kerran	162	19,5	24,8	35,6
	En koskaan	421	50,8	64,4	100,0
	Total	654	78,9	100,0	
Missing	System	175	21,1		
Total		829	100,0		

Haluaisin, että yritysprojekteja on kaikissa oppiaineissa

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kyllä	267	32,2	40,8	40,8
	Ei	387	46,7	59,2	100,0
	Total	654	78,9	100,0	
Missing	System	175	21,1		
Total		829	100,0		

Koen vastuun projekteissa yleensä

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ylivoimaiseksi	38	4,6	5,8	5,8
	Haastavaksi	295	35,6	45,1	50,9
	Sopivaksi	321	38,7	49,1	100,0
	Total	654	78,9	100,0	
Missing	System	175	21,1		
Total		829	100,0		

Koen työmäärän projekteissa

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Liian isoksi	182	22,0	27,8	27,8
	Sopivaksi	472	56,9	72,2	100,0
	Total	654	78,9	100,0	
Missing	System	175	21,1		
Total		829	100,0		

Opiskelijoiden ikä vuosina

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	15 - 20 vuotta	199	24,0	24,0	24,0
	21 - 30 vuotta	391	47,2	47,2	71,3
	31 - 40 vuotta	110	13,3	13,3	84,5
	41 - 50 vuotta	100	12,1	12,1	96,6
	51 - 60 vuotta	28	3,4	3,4	100,0
	Total	828	99,9	100,0	
Missing	System	1	,1		
Total		829	100,0		

Opiskelijoiden työkokemus vuosina

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0 - 1 vuotta	292	35,2	35,2	35,2
	2 - 10 vuotta	353	42,6	42,6	77,8
	11 - 20 vuotta	101	12,2	12,2	90,0
	21 - 30 vuotta	68	8,2	8,2	98,2
	31 - 40 vuotta	15	1,8	1,8	100,0
	Total	829	100,0	100,0	

